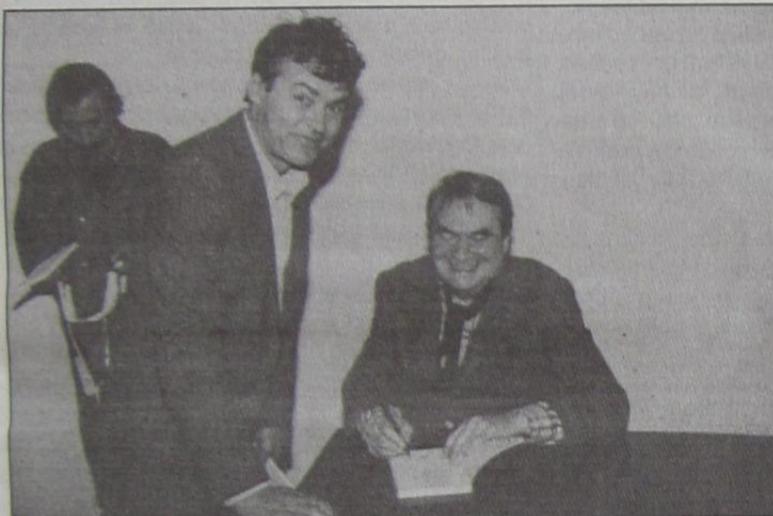

Eveniment

Biblioteca Municipală „Constantin Țoiu”

Din 27 ianuarie 2006, Biblioteca Municipală Urziceni a primit numele prozatorului Constantin Țoiu. Alături de maestrul Țoiu s-au aflat oficialități locale, membrii Asociației Culturale HELIS și cititori.

Prof. Buzu Vitali

Județul Ialomița în izvoarele militare rusești (secolele XVIII – XIX)

În secolele XVIII-XIX, în contextul Problemei Orientale, au loc numeroase războaie ruso-austro-otomane. Toate aceste războaie se desfășoară și pe teritoriu românesc. Județul Ialomița este martorul involuntar al evenimentelor. Numeroase mărturii rusești despre județul nostru (scrisori de campanie, jurnale, memorii și.a.) așteaptă să fie scoase la lumină. Din nefericire, momentul favorabil descoperirii acestor izvoare a fost ratat. În prezent, doar printr-o finanțare solidă am mai putea completa catalogul izvoarelor ialomițene. În paginile de mai jos, vom prezenta câteva informații, culese din corespondența de campanie a doi generali ruși: Piotr Alexandrovici Rumeantev și Mihail Ilarionovici Kutuzov.

Generalul P.A. Rumeantev (1725 – 1796) conduce trupele ruse în războiul din 1768-1774. El obține victorii importante la Larga și Cahul, iar, într-un final, căștigă războiul, încheiat cu pacea de la Kuciuk-Kainargi. Spațiul ialomițean apare de mai multe ori în corespondența acestuia¹.

Din raportul lui P. A. Rumeantev către Ecaterina a II-a, despre pierderea cetății Giurgiu.

6[17] iunie 1771
Satul Oancea

[Rumeantev îi critică pe comandanții ruși care au predat nejustificat cetatea Giurgiu turcilor. În încheiere, el încearcă să îmblânzească tonul.]

... Voi încheia raportul cu relatarea primită aseară de la comandanțul Brăilei, Borzov. Pe 3 iunie, în zorii zilei, inamicul, în număr de peste 2000 de oameni, a traversat Dunărea, în fața orașului Hârșova, și a atacat postul nostru de la gurile râului Ialomița, apărat de regimentul de infanterie Butârskii, condus de maiorul Taub; chiar dacă

turci au asediat foata redută timp de 6 ore, prin curajul maiorului amintit și al subalternilor săi, ei au fost respinși și învinși, deoarece au fost uciși peste două sute de inamici, mulți alții au fost înghițiti de apele râului, au fost luati 16 prizonieri și s-au capturat două steaguri.
(continuarea în pag.17)

NOTĂ:

¹Feldmareșalul Rumeantev, *Culegere de documente și materiale*, Moscova, 1947 (în limba rusă). Poate fi consultată pe site-ul www.vostlit.info. Din nefericire, n-am avut acces la principala culegere de documente a lui Rumeantev (*Documente*, vol. 1-3, Moscova, 1953 – 1959)

BALADA ÎNVĂȚĂCEILOR ÎN MISTERELE PĂMÂNTULUI CU DĂRNICE INFINITĂ

Albi, galbeni, violeti și zdrențuiți,
Pământu-și alăptea ză stânjeneli.
Pe brânci, ne străduim, rostogoliți,
Eu gol, tu goală,-a fi învățăceii,
Adăugând la marea nebunie
De-un ban miraj, de-o sută frenzie.
Sub anii și zăpezile de ieri
S-a îngropat firuța voinicoasă:
Din poala dulce-a Mamei Primăveră
Renaște fraged iarba de acasă.

Asupra mea, asupra ta se-asmut,
Cu-nflorituri de păpădii solare,
Dogorile dumbrăvii cu-așternut
Reînviat prin trudnică vigoare.
Setos de pândă, lacom de năvală,
Ne-atrage-un demon, meșter în momeală
Și vrăji, de ne-amețește înmiit:
Din măiestria lui misterioasă
Și dărnicia fără de sfârșit
Renaște fraged iarba de acasă.

Nu ocrotesc în brațe vreun concept,
O frumusețe-abstractă, în idee,
Ci bustul tău real, cu șolduri, piept,
Apoteoză vie, de femeie,
Crezând în nemurirea muritoare,
Acum și-aici, tu, tigănită-n soarel
Cu râvnă ne iubim: e un Mister,
De păsări, fluturi, nori nici că ne pasă,
Pe când, sub noi, tăcând, din răspuferi
Renaște fraged iarba de acasă.

Bleg, după dragoste, se stinge floarea,
Nu în pierzanie, ci-n jubilarea
De mâine și poimâine-a altei vietii.
Mereu mustoasă și sărguincioasă,
Fără bunăvestire din profeti,
Renaște fraged iarba de acasă.

Serban CODRIN

Din cuprins:

- Nicolae STAN - „SUDICUL INTERIOR”: DESPRE ORIGINEA ȘI FORMAREA CARACTERULUI NIETZSCHEAN pag.3
- Ioan NEȘU - ARRESTAREA -fragment din romanul „MOLIMA” pag.4
- Nicolai TĂICUȚU - poezie pag.7
- Lucia ȘTEFANOVICI - Boală de cer pag.8
- Dorina ENE - UMBRA ROMEI (roman) pag.11
- Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale - Ialomița pag.12-13
- Alexandru BULEANDRĂ - Dă-mi, Doamne, visele-napoi! pag.14
- Victor OPREA - Nicolae TACHE - „Un sat trăitor în lume” - Monografia satului Gimbașani pag.19
- Ștefan GRIGORESCU - INSCRIPTIILE ZAPPA pag.21
- Enciu BOBÂRNICHE - EMINESCU A FOST ARRESTAT! pag.22
- Peter Mihok - Rodica Negre - traducere - Partizanii interzicerii publicității medicamentelor pag.23-24

Ştefan Tănase Poet de graniță între Bărăgan și Vlăsia, între poezia orală și poezia cultă

Cartea de poezie „Cioplitor în cuvinte” a lui Ştefan Tănase a cărei apariție a fost îngrijită de poetul Ţerban Codrin, face serviciul de a da o ediție operei poetului – țăran din Panjoiu (sau Colacu) comuna Patru-Frați, azi Adâncata, conținând cele două volume de poezii publicate vreodată de poet.

Este vorba de poezii publicate în plachete: **Plecări fără hotar** (1946) și **Psalm teluric** (1969).

Ar mai fi fost și alte volume „dispărute din edituri sau rătăcite prin arhive”: **Plaur nomad**, **Plutașii pe de Bistrița și Portrete în doi**, de aceea volumul **Cioplitor în cuvinte**, titlu propus de Ţerban Codrin, care pune pe copertă o fotografie a sculpturii lui Brâncuși „Cumințenia pământului”, poate fi considerat o ediție integrală a poeziei lui Ştefan Tănase.

Ştefan Tănase (1916 – 1978) a umblat prin cinacluri și edituri, a fost cunoscut de personalități literare ca Sadoveanu, Arhezi și Nichita și care-i creează o alură nobilă a biografiei, a avut lecturi la modă ale vremii între care Esenin, desigur Labiș și Nichita, de ce nu Arhezi și cine sătie care altele.

L-am cunoscut în perioada anilor 1963 – 1976 când mă căuta la mine acasă la Armășești și îmi ctea din poezile lui.

Era un mistreț, un pădurean, cu barbă aspră, înflorită când nu se bărbiera și mustață zbârlită și un ochi lăcrimos, rupându-i chipul ciclopice, vâjos, fără să fie înalt, om bland, dar cu gesturi bruște, albe, care făceau pitorescul personajului, dădea din mâinile cu degete boante și palme groase,

răschirate, uitându-le astfel în poziții suspendate pentru o clipă și retrăgându-le repede.

Se atașa firesc, fără rușinări, mâncă pofticos, fără fasoane, purta haine de sat cu îmbinări de oraș – pulovăre, sacouri, pălărie, pantofi sau ghete care nu-l scoteau în evidență.

Dacă am căută filiații în poezia lui Ştefan Tănase, le-am găsi, iată Arhezi cu poezia Psalmilor, Labiș cu sentimentul paterului sau al mamei și melancolia, întristarea gravă a lui Eminescu, dar înainte de toate Ştefan Tănase este un poet teluric, aşa cum o remarcă titlul celui de-al doilea volum, adică un poet al pământului, „poet al brațelor”, căruia îi place să facă proză lirică de țăran, de lucrător al pământului, de „nobilitate” țărănească, calul cu care ară devine Pegasul iar „Pogonul temeinic lucrat/ Va da poezii țășnite din mine,/ Să le cânte întregul meu sat.” (Frescă)

Iată deci o temă în poezia lui Ştefan Tănase: plugăritul și satul, poate tema dominantă a poetului.

Ştefan Tănase scrie o „poezie în replică”, la Eminescu „Sunt propriul meu epigon”, la Esenin – „Măicuței mele”, mama ocupând un loc tematic important, la Ion al lui Rebrenu cu care se simte confrate întru plugărie, „Diatribă” – poezie a notării excursiei în satul Prislop și iată între zări o altă temă, a dorului de hoinăreală, a spargerii zării câmpiei, a hoinărelui însăși, a pitorescului.

Poate dintr-un complex poetul aduce în poezie neologisme stridente și titluri asemenea: În loc de addagio, Alter ego, Senzitivă, Eglogă,

Appassionata, lăsând să se înțeleagă „Nu-i mare lucru, pot și eu” și „Fiți circumspecți cu țărănișul meu!”

Dar este și semnul graniței între trăirea intuitivă, folclorică și poezia cultă, a aluziei culturale, intelectuale, a reflecției.

Un sentiment al înșirăinării îl determină pe poet să se reclame al locului, al satului său, satului dintre păduri, reminiscențe ale codrului Vlăsiei.

De aici vine dorul hoinărelui, al „haiduciei”, al plăcerii rachiului și al vinului, beției poetul îi înaltă ode, chiar dacă notează viclen eticul: „Chiar dacă beția nu e bună”.

La poezia „Chip cioplitor” trebuie să se fi gândit Codrin când propunea titlul **Cioplitor în cuvinte**.

Ars poetică a lui Ştefan Tănase în care poezia este considerată o adevărată idolatrie a „slujirii artistice”: „Îți voi fi cucernic, tatăl meu, amin/ Chip cioplitor de mine, tăie mă închin.”

Galatee a poetului Ştefan Tănase, poezia. Teluricul lui Ştefan Tănase, rara, decorativa cosmicizare a poeziei sale ni-l arată în firea lui „de trăitor” neodihnit pe ogorul poeziei.

Trebue să remarcă în poezia lui Ştefan Tănase o grija aproape didactică pentru cumințenie morală. Așa îmi explic de ce nu apare în volumele sale „Vesperala”, poezie „interzisă” ca și Povestea lui Creangă, în care se sugera o posesiune sexuală în natură, în chip instinctiv, țărănesc și care dădea bărbatului sentimentul patriarhal al dominării lumii. O recita adesea subversiv prietenilor.

Fără să-l acuzăm, există în poezia lui și sabioane de viață a vremii proletcultiste, chiar nota de țărăniș fălos apare uneori ca ideologizare, dar acestea sunt rare și abia vizibile, pentru că poezia lui Ştefan Tănase se realizează dintr-o mare sinceritate, o certă intuție poetică, ceea ce o face să reziste timpului, să ne bucure azi, peste moartea lui cu un duh câmpenesc și pădurean, viguros trăitor, cinstit cu sine, prietenos și bun!

Prof. Anghel Papacioc

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

- ianuarie -

1. CIUTACU, Gheorghe - colecționar - s-a născut la 2 ianuarie 1945, satul Colilia, com. Cocora
2. STAN, Nicolae - prozator, eseist - s-a născut la 2 ianuarie 1953, com. Balaciu
3. I.P.S. MIHĂITĂ, Nifon - Episcop al Sloboziei și Călărașilor, Arhiepiscop de Târgoviște - s-a născut la 5 ianuarie 1944, satul Cretești-Vidra, jud. Giurgiu
4. PÂTRU, George - artist plastic - s-a născut la 6 ianuarie 1946, sat Ionești, jud. Brăila
5. PETCU, George - poet - s-a născut la 13 ianuarie 1917, comuna Grindu
6. CONSTANTINESCU (DINCĂ), Elena - învățătoare, autoare de manuale - s-a născut la 14 ianuarie 1925, com. Cosâmbeni
7. POPESCU, Dumitru - pictor scenograf - s-a născut la 15 ianuarie 1941, com. Cosâmbeni
8. ZECA, Constantin - ofiter superior - s-a născut la 15 ianuarie 1949, com. Reviga
9. DUMITRESCU-CICO, Emil - amiral - s-a născut la 17 ianuarie 1935, Urziceni
10. GÂZDARU, Dumitru (Dimitrie) - critic literar, editor - s-a născut la 18 ianuarie 1895, com. Grivița
11. CONSTANTIN, Marin - poet, realizator de emisiuni radiofonice - s-a născut la 19 ianuarie 1952, Fierbinți-Târg
12. PAROTĂ, Maria - artistă lirică - s-a născut la 28 ianuarie 1924, Urziceni

13. ANGHELESCU, Niță - artist plastic - s-a născut în anul 1903, com. Cuza Vodă, jud. Călărași

14. BENTOIU, Ion - magistrat, om politic, profesor, traducător - s-a născut în 1883, Făcăeni

15. BUZOIANU, T. Gheorghe - geograf, publicist - s-a născut în 1859, Coșereni, Ialomița

16. CAIR, George - poet, prozator, publicist - s-a născut în satul Cair, azi Axintele

17. GHITESCU, Tiberiu - medic, prof. univ. - s-a născut la Slobozia

18. HAGIENOFF - familie de politicieni și proprietari - Ion HAGIENOFF și Nicolae I. HAGIENOFF

19. MACARIE, Ieromonahul - teolog, compozitor, tipograf - s-a născut în anul 1870, sat Perieți

20. MATEI BASARAB - Domn al Țării Românești (1632-1654) - s-a născut în anul 1585

21. MĂLĂERU, Mircea - țăran, deputat în Divanul Ad-hoc al Țării Românești - s-a născut în anul 1817, Drăguș-Sărindarele

22. MIHAI VITEAZUL - Voievod, strateg, comandant militar și diplomat

23. NICULESCU, Constantin Ion - profesor, traducător - s-a născut în 1897, satul Buiștei, com. Albești

24. OBRENOVICI, Efrem - mare proprietar - s-a născut în anul 1770, în Serbia

25. THOMESCU-BACIU, Nicolae - publicist - s-a născut la Urziceni, în ultimii ani ai sec. al XIX-lea

26. ZAPPA, Evanghelie (Vanghele) - proprietar - s-a născut în anul 1800 în loc. Labovu, Epir

În numărul 32 al publicației „Animus”, editată de Colegiul Național „Mihai Viteazul”, semnează:

Alexandru STAN, Elena - Andreea BĂDICĂ, Liana IONIȚĂ, Alexandra NEAGU, Răzvan HOINARU, Alexandru PĂDURARU, Ana-Maria DUCUTĂ, Alexandra COMAN, Diana-Alexandra ROȘOIU, Adin Daniel ROBE, Andrei ȘTEFAN, Steliană MORARU, Alexandra - Mădălina IOSIF, Lavinia BASARAB, prof. Liviu NEAGU, Alina GRIGORE, Aura NEDELCU, Alexandra TODORAN.

Nicolae STAN

„SUDICUL INTERIOR”: DESPRE ORIGINEA SI FORMAREA CARACTERULUI NIETZSCHEAN (1844 – 1869) (II)

MOTTO: „...oameni care știu să îndrăgească Sudul atunci când sunt în nord, știu să iubească Nordul aflându-se în sud...”

(„Dincolo de bine și de rău”)

„Aici, în «ermitajul» din pădure, el căruia ermit sunt eu, domnește, de ieri încocace, mare zarvă: nu știu de fapt, ce s-a întâmplat, dar umbra unei crime se aşterne asupra casei. A fost ascuns ceva în pământ, lucrurile au fost descoperite, se auzeau văcăreli cumplite, erau prezente numeroși jandarmi, a avut loc o perchezitie, iar noaptea am auzit din camera alăturată pe cineva ofțând din greu, astfel că mi-a pierit somnul. Se pare că și în timpul nopții s-au făcut din nou săpături în pădure, s-a produs o surpriză, și iarăși au fost lacrimi și țipete. Un funcționar mi-a spus că ar fi vorba de o «poveste cu bancnote» - nu am destulă curiozitate ca să știu atâtea căte știe, probabil, toată lumea în jurul meu.”¹

Nu este începutul unui roman polițist, ci numai un fragment dintr-o scrisoare adresată de Friedrich NIETZSCHE, la 18 iulie 1880, de la Marienbad, bunului și răbdătorului său prieten, Peter Gast.

În fragmentul dat avem un personaj fascinat de propria sa lume, de propria sa operă, în raport cu care este atras în mod fatal și fericit.

Dar care să fie traseul acestui ermit, în vîrstă de 36 de ani – vîrstă pe care-o avusea tatăl lui, atunci când murise, la cei cinci ani ai băiatului cel mare –, total lipsit de însușirea cea mai „omenească”, mai practică și mai necesară pentru supraviețuire: curiozitatea comună? De unde vine el, din ce lume și din ce tip de familie și strămoși, ce suferinte misterioase l-au apăsat, ce stea îl călăuzește, astfel încât – lucru rarissim – să nu știe nimic despre „povestea cu bancnote” întâmplată în imediata lui apropiere?

Cine este, în ființă lui, acest Nordic susțras lumii, suficient să fie, acaparat de propria acumulare?

Și, în fond, ce misiune are el cu adevărat?

Pentru a-i înțelege filosofia și viața acestui gânditor ascuns sub masca pustnicului, trebuie, în măsură posibilului, să îl reconstruim. Tot astfel cum, urmându-l pe Maurizio Ferraris,² pentru Nietzsche însuși, intenția hermeneutică „rămâne îndreptată fundamental către analiză reconstituivă”. Se conturează inevitabil, spre cercetare, atât în ceea ce privește relația noastră de înțelegere a continuum-ului viață-operă nietzschean, cât și în ceea ce privește relația de înțelegere de către Nietzsche a originii sale, celebrul *cerc hermeneutic*. Pentru a se apropia de sinele său, pentru a „deveni ceea ce este”, gânditorul german dorește – în opera sa, în scrisori, în autobiografia sa spirituală „Ecce homo” – să-și restituie, prin interpretare, *trecutul familiei sale ca trecut*, lanțul său nesfârșit, obscur și declarat nobil al strămoșilor săi, de unde-i vin forță și unicitatea.

Dar este posibilă o astfel de restaurare definitivă, unică, adevărată? Este posibilă o dezvăluire a originii și, totodată, o conservare a ei în forma originară, în integritatea ei?

Sau, dimpotrivă, cum argumentează Gadamer în „Adevăr și metodă”: „Viața care este restaurată, recuperată în starea ei de stranițate, o a doua existență a planului culturii.”

Altfel spus, încercarea lui Nietzsche de a-și restaura integral, ca atare, originea, prin apelul la cauzalitatea eredității, ar putea fi o interpretare care-și modifică și obiectul, în sens gadamerian, ca și conștiința de *interpret* în fața textului constituit din propria-i ereditate.

a aflat acolo secretul propriu ființe, scopul vieții sale, misiunea lui unică. Iar ce găsește prin cercetare și imaginație îl responsabilizează, dar și îl încântă: „Tatăl meu a murit la treizeci și șase de ani; era un om delicat, amabil și morbid, cum poate fi numai o ființă menită doar stării de tranziție – mai curând o amintire frumoasă a vieții, decât viața însăși. (...) Tatăl meu (...) înainte de a prelua funcția de pastor al comunității Röcken, nu departe de Lützen, a trăit câțiva ani la castelul Altenburg și a fost acolo perceptorul celor patru prințese. Elevele sale sunt regina Hanovrei, marea prințesa Constantin, marea ducesă Oldenburg și prințesa Therese von Sachsen – Altenburg. El era patrunc de o adâncă venerație față de regele prusaci Friedrich Wilhelm al Patrulea, de la care și primise demnitatea de pastor. (...) Consider că un mare privilegiu faptul că am avut un asemenea părinte (...) faptul că pentru mine nu a mai fost nevoie de nici o intenție, ci doar de o simplă aşteptare pentru a intra, fără voia mea, într-o lume a lucrurilor mai înalte și mai delicate...”³

Mai mult, s-ar putea spune că există o adevărată „conspiratie universală” a-celei-mai-bune eredități, care a avut drept rezultat a lucrării sale și vocație: desăvârșirea într-o ființă aleasă: „...strămoșii mei au fost nobili polonezi: și de acolo îmi trag eu în ființă mea mult instinct al rasei, cine știe? (...). mama mea, Fraziska Oehler, este în orice caz o ființă foarte germană; la fel și bunica mea din partea tatei, Edmunthe Kruse. Aceasta din urmă a trăit întreaga tinerete în mijlocul bunului și bătrânlui Weimar, nu fără legături cu cercul din jurul lui Goethe.

Fratele ei, profesorul de teologie Krause din Königsberg, a fost chemat la Weimar, după moartea lui Herder, ca decan general. N-ar fi cu neputință ca mama ei, stră-străbunica mea, să fi fost cea care a apărut cu denumirea „Muthgan” în jurnalul Tânărului Goethe. S-a căsătorit, a doua oară, cu pastorul Nietzsche, la Filenberg; în acea zi din anul marelui răzbiori, 1813, când Napoleon a intrat împreună cu statul său major în Eilenburg, la 10 octombrie, ea și-a născut copilul.⁴

Cu un asemenea trecut, aurit în interpretare și evaluare, viitorul trebuie să fie pe măsură. Trecutul este un text prețios, greu, sonor, incomensurabil. El conferă valoare interpretului ce se apleacă asupră-i, pe care-l absoarbe în tăcerea lui măreată, dar și căruia-i oferă libertatea de a exploda în multiple posibilități de afirmare, încununând opera: „În general, fiecare lucru are atâtă valoare cât ai plătit pentru el (...). dacă privim istoria ascendenței sale, vom descoperi acolo istoria unei acumulări și a unei capitalizări de forță (...). Costurile legate de ceea ce este cineva sunt plătite de strămoși.”⁵

Privind cu nesăt către trecut, contopit cu el, atașat și nobil, interpretul contemporan este răspălit: ereditatea acoperă, generoasă, costurile unui „mare bărbat”: „Marii bărbați sunt precum marile epoci, materii explozive în care s-a acumulat o forță uriașă (...). Marele om constituie un final, o operă mare. Renașterea de exemplu, constituie un final. Geniu – în operă, în fapt – e în mod necesar un risipitor: măreția lui constă în faptul că se consumă...”⁶

Cu Friedrich Nietzsche – ermitul din pădure, ca și, mai ales, cel ce va urma acestui loc al formării –, cercul „hermeneutico-ereditar”, care-l include tainic, se închide și, în același timp, îl propulsează exploziv, spectaculos, unic. Gândindu-și istoria ascendenței, filosoful o constituie hermeneutic, prin interpretare, și astfel își autofundează propria „formulă a fericirii”, simplă și scliptoare: „un Da, un Nu, o linie dreaptă, un țel...”⁷

NOTE:

1. Friedrich Nietzsche, „Aforisme, scrisori”, Humanitas, București, 1992, p.227
2. Maurizio Ferraris, „Îmbătrânirea așa-zisei „Școli a suspiciunii”, în: Gianni Vattimo – Pier Aldo Rovatti „Gândirea slabă”, Pontica, 1998, p.114
3. Friedrich Nietzsche, „Ecce homo”, Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p.16
4. Friedrich Nietzsche, „Așa grăit-a Zarathustra”, Humanitas, București, 1994, p.40
5. Friedrich Nietzsche, „Cazul Wagner”, Editura Muzicală, București, 1983, p.82-83
6. Friedrich Nietzsche, „Ecce homo”, Dacia, Cluj-Napoca, 1994,p.16
7. Ibidem, p.15-16
8. Friedrich Nietzsche, „Voința de putere”, Aion, 1999, p.613
9. Friedrich Nietzsche, „Amurgul idolilor”, Humanitas, 1994, p.532
10. Ibidem, p.458

CERCUL „HERMENEUTICO-EREDITAR”

MOTTO: „Tot ceea ce este bun vine dintr-o moștenire.”

(„Amurgul idolilor”)

Friedrich Wilhelm Nietzsche „a fost aruncat în lume”, prin-tr-o acumulare de forță și memorie uriașe, ale înaintașilor săi străvechi, la 15 octombrie 1844, la Röcken, lângă orașul Lützen.

Un prim element fatidic, acceptat cu o bucurie de rezonanță mistică, este chiar ziua nașterii; însemnată, prevestitoare, măreată: „Eu însuși, născut în ziua de aniversare a nașterii susnumitului rege [regele prusac Friedrich Wilhelm al Patrulea – N.S.], la 15 octombrie, am primit, cum se cuvenea, numele hohenzollernic Friedrich Wilhelm.”⁸

Relația cu marea familie Nietzsche, privită în istoricitatea ei, a fost pentru filosof un vast câmp de cercetare, dar mai ales de credință. Rolul acestor relații, a acestei „citriri” a antecesorilor, a fost acela de justificare, de înțemeiere a direcției propriului destin, asumat cu frenezie.

Cercul „hermeneutico-ereditar” format din strămoși (text) și nepot (interpret) sugerează, deja, ideea eternei reîntoarceri a Aceluiși, explicate de E. Fink: „În măsură în care privit ca eterna reîntoarcere timpul prezintă un character plutitor, dansant, ușor: ceea ce va fi și a fost deja, iar trecutul e întotdeauna viitor, clipa conține timpul întreg, în măsură în care un acum repetat la infinit!”⁹

Dar cum arată cele două linii ereditare, care, prin intersectarea lor spectaculoasă și explozivă, „condiționează ereditar” eul nietzschean sfâșiat tragic între moștenirea strămoșilor și unicitatea unui viitor, periculos?”

Tatăl filosofului, Karl Ludwig, a fost un pastor luteran, provenit dintr-un mediu conservator, urban. Tatăl lui – bunicul filosofului – fusese, bineînțeleș, un

pastor cu o poziție importantă regională. Karl își pierde tatăl la 12 ani.

Recomandat de însuși Friedrich Wilhelm al Patrulea al Prusiei – servise la curtea ducală Altenburg – Karl devine pastor la Röcken, unde își va întemeia gospodăria.

Mama, Fraziska Oehler, este dintr-un sat vecin orașelului viitorului ei soț. Este una din cei 11 copii ai pastorului David Oehler, în a cărui casă de țară, veselă, veneau mulți invitați și ascultau muzică.

Cei doi – cu șirurile lor de memorie și forță, opuse ca natură – se căsătoresc în 1843, Franziska la 18 ani, iar Karl la 30 de ani.

Franziska, fire „germană”, oarecum necultivată și naturală, va fi cizelată de cele două surori ale lui Karl, Rosalie și Augusta, care locuiau și ele la Röcken.

La un an de la căsătoria celor doi, în 1844, de ziua Regelui, 15 octombrie, „apare în lume”, ca o contopire a celor două contrarii, copilul Friedrich Nietzsche.

Ereditatea este un „text” misterios: el își acordă șansa de a fi „nepot”, moștenitor, dar simultan, își donează o viață plină de „pericol”, pe care trebuie să îl urmezi, tragic și fericit: „Omul modern reprezintă biologic o contradicție a valorilor, el stă între două scaune. El spune în același timp da și nu... Fără să stim, fără să vrem, noi toti avem în trup valori, cuvinte, formule, principii morale bazate pe raportul de opozitie dintre izvoare – suntem, filosofic vorbind, falsi!“¹⁰

Interpretul Nietzsche sondează abisalitatea celor două lumi ereditare – paternă și maternă – pentru

- Puterea asta chiar se ține de cuvânt, domnule! Zise Ion Culea aproape strigând, când intră în redacție, mai bine spus când, dădu buzna, aruncându-se înăuntru, ca și cum l-ar fi împins cineva de la spate. Efortul de a urca în fugă cele două etaje îl marcase și fu nevoie, mai întâi, să se odihnească puțin, în timp ce toți ceilalți îl urmăreau puțin neîncrăzitori așteptându-se la o farsă din partea lui. Își reveni și numai apoi continuă: L-au arestat pe Petrescu!

Marinel Stanciu, secretarul de redacție, așteptase calm tot timpul cât Ion Culea stătuse rezemat de pervaț, cu o mână în șold, până își revenise, dar acum izbucnise:

- Care Petrescu, domnule, miliardarul?

- Petrescu, miliardarul, ai auzit bine!

- Ce vorbești, domnule, zise secretarul de redacție văzându-și iar de hărțile sale, ca și când totul nu fusese decât un banal fâș, încă nu s-a născut omul sau autoritatea, cum vrei să-i spui, care să-l aresteze pe Petrescu. Își aprinse o țigără, semn că din momentul acela discuția nu-l mai interesa. Cel puțin o discuție pe această temă. Se așteptase la ceva mai interesant de la Ion Culea.

- Îmi pare rău că nu mă crezi, aş putea să mă și supăr, adică eu sunt un tâști-bâști care mă ocup de ieri de gazetărie? Eu eram convins că am deja o carte de vizită. Lumea este în delir. Tot orașul vuiește. Nimeni nu vorbește despre altceva. De ce nu dai un telefon? Dă-i cuiva un telefon ca să te convingi. Dă-i un telefon generalului, că voi doi vă cunoașteți! Pășteat caprele împreună pe câmpurile patriei când erați mici.

- Nu-l sun pe general, dar am să sun direct la Petrescu acasă. Și-și trase aparatul aproape. Alo?... Stanciu sună, da de la „Cuvântul” ...da... da... cu domnul Petrescu... se poate vorbi cu dânsul?... Nu?... Este plecat la vilă?... Și îl aștepta să se întoarcă din moment în moment?... Da, bine, mulțumesc, am să revin! Ai auzit domnule, când se va întoarce să fiu anunțat.

- Nu se mai întoarce! Zise cu siguranță Ion Culea, în timp ce secretarul de redacție își ștergea chelia transpirată cu o batistă cât un prosop de bucătărie. Păi dacă nu mă lași să termin! Continuă Ion Culea. Special a fost chemat acolo. Explicația oficială a fost că i se va înmâna o medalie. Aceasta a fost pretextul. Dar în loc de medalie a primit o pereche de cătușe. Sau le va primi! Asta este toată chestia! Mai aveți o vodcă și pentru un gazetar modest și însetat?

- Banii tăi nu se primesc la prăvălie? zise Marinel întinzându-i o sticlă goală pe jumătate, semn că și până atunci se consumase alcool.

- Merci! Îi răspunse Ion Culea legănându-și trupul înalt și subțire, dar fără să scape paharul din mâna. Îmi lăsați loc pe prima pagină. Într-un sfert de oră materialul este gata! O jumătate de pagină! Bomba bombelor, stimări concetăteni! Bomba...

Nu termină ce avea de spus și începându-să sune telefoanele. Într-adevăr toată lumea era panicată, toată lumea voia să știe mai multe amânunte. Patroni, pensionari, profesori, ingineri, bărbați sau femei, tineri și mai puțin tineri... Âștia vor ieși cu toții în stradă, se gândi Marinel Stanciu și nu mai puse receptorul în furcă... mai avem și alte probleme, parcă se scuză el, băi, oameni ai muncii!

Deja se instalase un aer de încordare în redacție, stare resimțită de toți, ca de la sine, ca înaintea unui eveniment deosebit. Fiecare simțea că are ceva important de realizat și că prin aceasta devine el însuși foarte important.

- Să se dublez tirajul! Strigă deodată secretarul de redacție adresându-se cuiva, în alt birou, zilele astea vom da lovitura. O să câștigăm mai mult ca într-o campanie electorală. Să se tripleze tirajul! Tipă el iar, răzgândindu-se.

- Numai să avem hârtie suficientă! Zise Ion Culea făcându-și ordine pe birou. Tu crezi că toată chestiunea va rămâne așa? Eu am impresia că prin această arestare ei n-au făcut altceva decât să dea drumul bolovanului la vale, iar bolovanul fiind mare și viteza de rostogolire va fi mai mare! Să vezi că și tragă astă după el! Ascultă-mă pe mine că încă nu m-am îmbătat!

- Da, domnule! Răspunse Marinel după un timp, privindu-l admirativ de data aceasta pe ziaristul de la investigații. Este logic ceea ce spui tu! Dar uite că eu nici nu m-am gândit la așa ceva și mă credeam deștept al dracului! Își mai dau o vodcă pentru că merită! Suplimentează cota la hârtie! Urlă el prin ușă

Ioan NEȘU

ARESTAREA

- fragment din romanul „MOLIMA” -

deschisă. Chiar acum trimite comanda prin fax și cere confirmare de primire!

- Da șefu', am înțeles! Răspunse cineva dintr-un birou alăturat sau poate chiar de pe hol.

- Ne mai trebuie și o poză mare, zise Ion Culea fără să-și ridice capul din hârtiile sale, continuând să înșiruire la hieroglife pe care nu le înțelegea decât el și secretara.

- Da, domnule, corect! Nu știu ce dracului am în seara astă, parcă sunt o curcă plouată! Răspunse secretarul de redacție. Sigur că da, fără poză n-are nici un chichizire! O poză cu Petrescu! Strigă el, în timp ce-și freca pântecele. Era mare, dar se obișnuise cu el, era al lui! Alții aveau case, mașini, amante, avea și el o burtă mare. Și chicotă în timp ce-și umplea paharul cu vodcă.

- Da, șefu', răspunse o fată din apropiere, parcă ar fi știut că trebuia să primească și ea un ordin și stătea cuminte la rând. Dar cum să fie, continuă, neinspirată, să fie bust, să fie în familie, jucând tenis, poate în piscină...

- Și cu măsa... și cu aia goală, ce găsești, dar mișcă-te repede că te dau afară! Ce dracului înțeleg unii așa-greu? Se gândi el golindu-și paharul ca un sovietic.

- Celealte ziare or fi aflat? Într-o Ninel Popa, un individ tinerel și vesnic nebărbierit care răspunde de pagina culturală.

- Și așa și așa tot vor afla, toti vor afla și vor scrie, dar noi trebuie să ieşim primii. Se vor vinde apoi și ziarele lor, că lumea este lacomă de știri, dar pe al nostru îl vor smulge din mână.

- Astă este important, să fi primul! Astfel vom avea și exclusivitate, nu-i așa? Gata, dă-l la cules! Îi porunci Ion Culea unui puști bun la toate și care-l privise admirativ până atunci. Fugi, că așa se învăță meserie! Mai zise Ion Culea bine dispus.

- Ia să vedem noi ce poze ai adus! Se grăbi Marinel Stanciu, împrăștiindu-le pe birou. Mă, Stelo, mă, tu ești o valoare când vrei, dar ești prea timidă. Bravo!

- Ce te mai uiți? Ce vrei să mai alegi? Intervenii Ion Culea îndreptându-și o șuviță rebelă care-i căzuse pe ochelari. Astă cu porc! Este reprezentativă pentru starea lor de spirit! Secretarul de redacție ridică fotografie la nivelul ochilor săi obosită, privind-o de la distanță. Miliardarul Petrescu, în costum de vânătoare, singur, pe o mână legănându-și arma de vânătoare, iar pe cealaltă odihnind-o în botul căscărat al unei namile de porc mistreț. După mândria pe care o afișă, reieșea că el doborăse animalul.

- Da, ai dreptate, în seara astă tu ai mereu dreptate. Este reprezentativă pentru pătura astă de ajuști. Chiar dacă nu-ți place, când ai ajuns la un anumit nivel, ori te aliniezi și intră în gașcă, ori ești eliminat. Dar dacă-ți și place, cu atât mai mult!

- Este vreunul care să nu-i placă? În cazul din astea se mai pune țara la cale, aici se vând puncturi, se leagă prietenii, se pune de o afacere... nu participi, pierzi informația, pierzi ocazia să fii inclus în cărti, nu mai și pasul, rămâni în urmă...

- Du-o p'asta! zise Marinel împingând-o ușor de la spate pe Stela. Fata roșă dar se întoarce și-i zâmbi recunoșcătoare.

- Âșta pe cine o fi deranjat? Într-oarecare secretarul de redacție, fără să se adreseze cuiva anume, agitând conținutul sticlei și turnând apoi în pahare.

- Mai bine zis în ce mod o fi deranjat. A dat o țeapă, s-a văzut cu sacii în căruță, n-a mai cotizat, știa prea multe și trebuia ascuns, o să ne edificăm noi, căt de curând.

Și fu pentru prima oară când secretarul de redacție nu-și mai găsi timp să meargă acasă unde soția sa, mai bine zis umbra de soție, bolnavă de o hepatită cronică, îl aștepta de fiecare dată și el știa că nu-l aștepta doar ca să-i dea medicamentele sau s-o sprijine când ea voia să iasă în balcon, să mai vadă lumea mișcându-se, să vadă cum viața merge înainte, să mai respire puțin aer proaspăt, căt mai mult s-o îmbărbăteze, s-o mintă în continuare frumos,

cum se exprimase ea odată, atât îl mai rămăsese ei, deși nici altfel, nu ceruse prea mult vreodată. Silvia se mulțumise întotdeauna cu puțin. Îl dădu un telefon ca s-o liniștească, știa că ea și când doarme își așeză telefonul în imediata apropiere, lângă pernă, așa cum unii dorm cu pistolul la cap și-i spuse că o să întârzie mai mult ca de obicei, dar nici prea mult. Să nu se sperie, că el n-a pătit nimic, numai că, dintr-o dată, ca un făcut, are ceva de lucru la ziar, dar că o să-i explice despre ce este vorba când se întoarce. Să scoată cheia din broască și să se culce, că o să se descurce el.

- Crezi că este ceva organizat? Îl întrebă apoi pe Ion Culea. Crezi că face parte din cadrul unui program? Crezi că acesta este numai începutul și că vor mai urma și alte arestări? Sau este numai un caz izolat, un simplu foc de paie ca să-i sperie pe unii și pe alții?

- Dacă eu aș fi un factor de decizie, aș porni într-adevăr o politică de igienizare, la toate nivelurile. Mai ales că vin acum alegerile, iar prostimea, care este și va rămâne și în continuare principala masă de manevră, chiar dacă tace, ea vede. Și are avantajul că este multă. Înainte, chiar dacă mai îndură niște lipsuri, ne plăcea să trăim în imagine, sincer chiar așteptăm să ne sună o rudă sau un prieten la ușă sau să ne dea un telefon, să auzim un pas familiar pe scară, acum ne-am solitarizat, dacă pot să mă exprim astfel, ne-am închis în noi ca în niște cochilii, ne-am izolat în case, am montat lanțuri la uși, am mai montat și câte două alții, mai avuți, chiar și trei, nu mai contăm pe ajutorul curent al unui vecin, al unei rude sau al unui prieten, de frica reciprocei... Au dispărut judecățile de valoare, îți dai seama după felul în care ne îmbrăcăm, parcă nu ne-am mai îmbrăcă pe noi, după felul cum ne radem și cum măncăm, după calitatea alimentelor pe care le cumpărăm, chiar dacă suntem conștienți de către E-urii înghițit. Însă totul se acceptă, ca și cum ar fi normal să fie așa. Ca și cum am fi conștienți că nu mai avem alternativă.

- Este posibil să ne arunce numai puțin praf în ochi. Părerea mea este că nu vor folosi totuși plase suficiente de groase pentru astfel de rechinii. Petrescu poate să fie numai un exemplu din care ceilalți vizuți să înțeleagă. Pentru că nu se poate altfel. Âștia sunt solidari, domnule! Âștia ce-au făcut, au făcut numai împreună. Interesele lor, dacă ar putea fi vizualizate, ar da imaginea unui micelui uriaș. Chiar dacă ar dori unul să se retragă, nu ar mai putea fiindcă nu ar depinde numai de el. Pentru că atunci s-ar nării tot eșafodul. Fiecare are un loc în structura de rezistență a acestuia și, implicit, o responsabilitate. Deci nu există nici cel mai mic interes din partea nici uneia dintre părți. Dar vor aduna ceva plevușă și ne-o vor arăta pe toate canalele mass-media, iar unii își vor face chiar o chestiune de onoare din asta, din felul exemplar în care slujesc ei patria, cum se expun unor mari riscuri, cum au ei grija de sănătatea noastră obligându-i pe comercianții săia nenorociti să stampileze ouăle cu... data, a cui domnule? Într-oarecare deodată secretarul de redacție evident încurcat.

- Cu date fabricării, hi, hi, hi, cu o quatului, cu a nașterii oulu... răspunse Ion Culea râzând și expunându-și astfel minunata lui dantură, completă dar falsă.

- Oricum, noi continuăm să rămânem specialiști în a ne îmbuiba cu o răbdare fără perspectivă, stearpă și o așteptare, parcă nu tot de astea am avut parte de când ne stim, de generația noastră vorbesc...

- Nu trebuie să ne îmbuibăm și noi cu ceva? Dar noi doi suntem mai pragmatici și mai ai dracului și ne-am îmbuibat cu vodcă! Ar fi și păcat, mai spuse Ion Culea deschizând fereastra. Apropo, știi ce noapte este afară? E o noapte afară... la mai dăi dracului! Hai să mergem acasă.

- Să mai așteptăm, nu fu de acord secretarul de redacție, trebuie să mai primim știri.

- Să mai așteptăm dacă așa zici tu. Uite eu o să-o aștept pe Viki. Dar ca s-o aștept, trebuie mai întâi să-i telefonoze.

- Mai bine du-te acasă, mi se pare mie sau te ai cam aprins după atâta vodcă? Zise Marinel Stanciu aprinzându-și o țigără.

- Alo? Bună, iubito! În seara astă, ce zici? Nu... Băi, în seara astă am zis... dacă vreau eu... chiar nu înțelegi? Dacă nu vă îtrim pe âștia să te aresteze! Da, îi trimitem peste tine... să te aresteze... cum din ce motive?

Din motive de abstință! Hi, hi, hi! Te sărut, pal!

(continuare în pag. 8)

Liviu LOGHIN

DUREREA INOCENȚEI**FURTUNĂ**

În pomul fără frunze-s ciori
Ce viață o mai fi și asta
Am tremurat de frig o iarnă
și azi tremur de spaimă.

În preajmă se observă clar
Efectul suferinței
Chiar dacă vântul n-a-nceput
Să-i semene sămânța.

Acum furtuna este-n noi
și suntem responsabili
Să n-o scăpăm deloc din ochi
și să-i stăpânim nărvul.

CLIPA

Frumoasă clipă a vietii mele
Te-am pescuit dintr-o copacie
Cu gânduri puse la-nmuiat
Te-am prins pe sărmă ca pe-o rufă
și-am aşteptat să te usuci.
și te-ai uscat
Te-ai și bronzat
Dar ai intrat la apă
și ai rămas cât un grăunte
și te-am pierdut în iarbă.

IARNĂ

Este frig și îmi îngheată nasul
Urechile nu le mai simt
Le pipăi și mă liniștesc
Nu mi-au căzut din rafturi.

Tristețea pescuiește-o copcă
Cu firele de la țambal
și-mi spune că nu e răcită
și că se simte excelent.

PLOAIE

În vecinătatea fericirii plouă
și mă prefac că nu observ
Plouă cu borșul babelor octogenare
și cu nectarul furiei din noi

N-avem scăpare și nici teamă
De consecințele minunii
și tragem cerul de şireturi
și-l provocăm la o beție
Cum știm s-o facem numai noi.

CEL DE NICĂIERI

Unde nu este loc de-ntors
și de mers mai departe
S-au acumulat iubiri
Ce stau să ofilească.

Să îl chemăm pe cel de nicăieri
Cel care este
și nu este
Să-l aşteptăm cu brațele deschise
E timpul lui
și-al nimănui
Nu încercați să plângeti

INELUL LUI SATURN

De ce jii neapărat să ai pe deget
Inelul lui Saturn la nuntă
Când eu dintotdeauna mi-am dorit
Să-l port ca talisman prinț de-o ureche.

Să dăm cu banul
Sau mai bine
Lasă
Iubirea mea
Iubito
Te iubesc
Dar pleacă
Iubirea asta nu-i iubire
E praf în ochii fericirii.

BĂTRÂNII ÎNTELEPȚI
La colțurile fiecăruia cer
Invidia a pus foarfece

Bătrâni încelești tăceau
Zburam din cauza vârstei
și de placere
Zburam cu aripiile mele
și primeam aplauze împachetate
și congelate
Acum nu mai pot zbuta
Nici cu aripiile altcuiva.

LA PARASTAS
Mă opresc la intersecție
și acord prioritate iubirii.

Se dă în cărti
Se dă și bună ziua
Se dă la rațe
și la porci.
Tai soarele felii
și-l împart
și ajung de unde am plecat.

La parastas se devorează lacrimi.

BIATA PIELE
Biata piele
S-a tăbăcăit de tot
și-i găurită

Ea le-a primit pe toate de la toți
Eu n-am primit o palmă.

OCHII
Dintr-un mormânt ieșe o iarnă
și se înscrive la cuvânt
Nu am de gând să îi ascult discursul
și plec pe jumătate înghețat.

Și focul care-l văd este departe
Mai am de mers
și de oftat
Azi ochii nu-mi mai plâng de foame
S-au săturat de ce-au văzut.

CĂMAŞA TĂCERII
N-am unde să mă las
La nimeni nu-s în siguranță.

S-au strâns în cămașa tăcerii aripi
Cum n-au mai fost până acum
și toate au penele arse
și sunt de-abia la început.

PĂMÂNT DE FLORI
Plâng via
Plâng și se isterizează
și mie-mi năpărlește glasul

Visul meu
- Pământ de flori -
S-a dus pe apa sămbetei
și n-a știut de ce ochii fericirii
Nu l-au atins niciodată.

INVITAȚIE

Să fiți prezenți în piață de lumină
Veniți de unde sunteți
și căți sunteți
Veniți din găurile voastre
De şobolani și de şopărle.

Lăsați acasă ura și disprețul
Lăsați mizeria din voi (și cearta)
Veniți cu toții să fiți martori
La întronarea fericirii pe pământ.

OCHIUL MELANCOLIC

De ziua mea îmi fac plinul cu tristețe
Pahar după pahar.

Joc popice cu visele mele
și pierd.

pe plasa din fereastră țeapă
Tî chem și pe ceilalți să vadă
și vin.

O viespe vrea să se așeze
Pe ochiul melancolic al iubirii.

PE PRAGUL TOAMNEI

Adorm cu degetele în urechi
și mă trezesc cu ele-n ochi.

Pe pragul toamnei
Marea mea speranță
Tace mălc
și plouă
Sau se face cum mă fac și eu
Că-i dau palme
Că ning
Sau că mă plimb cu pluta
Pe aburii viselor sale.

INDIFERENȚĂ

Îmi fac de lucru în locul altcuiva
și-ți spun că stelele nu sunt
Odraslele lunii
Poți să le cerți
Fără să-ți fie teamă
Fără să-ți pese
De nimeni
și de nimic
Poți să urechezi
Pe cine vrei din cer
Eu nu mă supăr

FLOARE DE ÎNTUNERIC

Clopotele mi se scurg în ghete
și-mi bat unghile

Floare de întuneric

În buzunarele mele fluieră vântul
și-n suflet tristețea

Cineva îmi spune că voi fi fericit
Atunci când pielea de pe față
Îmi va semăna cu cea de pe tălpi

DECIZIE

Iarna completează calendarul cu sfinti
Mă uit spre cer
și ochii mi se murdăresc

Mâine va fi ca azi
Ca ieri
și ca alătări

Îmi pun aripiile la naftalină

La mijlocul lunii decembrie, de câțiva ani buni, prin hămicia și stăruința actualilor profesori și elevi de la Liceul Pedagogic din Buzău, îl sărbătorim pe Spiru C. Haret, patronul școlii. Este cea mai frumoasă zi din tot anul, pentru profesori, elevi, pentru cei care au învățat aici și au îndrăgit această școală.

Sărbătoarea de anul acesta a avut o semnificație aparte. Pe data de 9 iunie am avut întâlnirea de 50 de ani de la absolvire a promoției 1955, au fost prezenți 25 de colegi din cei 35 care mai sunt în viață. O prezentă foarte bună. Fără catalog sub braț, viața este, poate, cel mai dur și cel mai exigent profesor. Profesorii noștri... Mai sunt în viață doar doi. Restul au trecut deja în buna noastră amintire și venerație.

La deschiderea festivităților din acest an, doamna directoare a vorbit despre întâlnirea noastră și despre autorul unei cărți, "Modelul Meu", cuprinzând amintiri din anii de școală. Autorul cărții sunt chiar eu. Nu-mi venea să cred... Emoția acestei clipe m-a impresionat profund și a răscosit în mine gânduri și sentimente demult ștersse de pe banda memoriei afective.

Am întâlnit doi colegi, Pasionaria Stoicescu, scriitoare renomată, cu peste 35 de cărți publicate, dar și pe un coleg cu 10 ani mai tânăr, Titi Damian, profesor de română la Liceul din Urziceni. Și-a lansat cu o modestie demnă de numele oamenilor dăruiți de Dumnezeu cu har, un roman, FAGUL. L-am citit pe nerăsuflare. Tema, colectivizarea forțată, este condusă cu talent și pricepere. Narațiunea curge firesc, te-ai putea întreba ce poate fi interesant de povestit despre niște munteni, aflați de când lumea intr-o dură dar mirifică luptă cu condiția impusă de viața grea a omului de la munte. În romanul lui Titi Damian răspunsul e amplu și colorat. De la banal la mitologic te simți legănat în carte ca într-un mobil fermecat de care doar autorul știe. Trăind acolo cu ochii deschiși, participant activ și sensibil la orice mișcare din care e compusă viața familiei, a vecinilor și comunității, autorul compune o frescă surprinzătoare a unor locuri, uitate parcă și de Dumnezeu. Zbaterea continuă, a fiecărui suflet din această comunitate, e ca o muzică perfectă până în clipa apariției "șapcaliilor", cei care vor supune cu cele mai nemernice metode vîntă unor oameni cu rădăcini adânci și puternice. Scriitorul concertează împotrivirea întregii vieți: oameni, vietuitoare, munți, dealuri, personalizate în miticul Fag, martor a tot ce mișcă în această comunitate. FAGUL m-a întors în Bărăganul meu natal, la Cocora, județul Ialomița. L-am revăzut pe tatăl meu în ipostaza de om social, împins cu sila în Toz, întovărășire, în GAC. Am început să retrăiesc viața mea de copil și adolescent cu atâtă intensitate și m-am apucat de treabă.

Mai scrisese despre satul meu, am câteva zeci de povestiri, întâmplări adevărate, pe care nu le-am publicat. Întâlnirea cu romanul lui Titi Damian a fost impulsul din mișcarea mecanicistă care te extrage din inertie...

Sunt de câteva zile aproape în transă. Întâmplări uitate s-au prins într-un vârtej nebun, fuiocare de praf și bucați de miriște urcând spre cer. Iată mobilul hotărârii mele neașteptate.

Nu mă voi lăsa mai prejos, dragul meu Titi Damian. Voi scrie un roman omolog dar și antonim cu al tău. Tu ai scris despre oamenii tăi de la munte, despre fagul tău. Eu voi scrie despre cojanii mei din Bărăgan. Tu ai scris despre prune și pere motrună. Eu voi scrie despre corcodușe, lanuri de grâu și bostana cu peperi. Tu ai scris despre dorul de mălai, eu voi scrie despre dorul meu de o scândură bună, din care să-mi fac o sanie cum trebuie. La tine în carte vântul se oprește între crengi de fag. Crivățul să oprit chiar la noi în prag de atâtea ori... În iarna anului 1953 nu s-a oprit singur. A adus cu el atâtă zăpadă, încât Cocora mea a fost astupată complet, din casa noastră a rămas doar hornul pe care bunica mea ne-a aruncat pâine aproape o săptămână. Au muncit oamenii pâna în martie, săpând adevarate tuneli prin care să iasă din case și din sate. Atunci am ajuns la școală, la Buzău, la sfârșitul lui martie. Despre asta voi scrie mai pe larg în paginile cărții mele.

La tine, lupii vă călcau satul ca după un ritual. La mine, vulpea era prinsă în cotineață găinilor. La voi, vulpea turbată ataca omul la drumul mare.

Voi nu ați avut dropii. Mai bine. La mine, dropile au fost mânate în sat, tăiate și puse la saramură pe când aveam eu doar un an, ca urmare a unui polei care le-a înghețat aripile...

Fil fără grija, prietene al meu de la munte. Sunt și aspecte ale vieților noastre care se asemănă perfect. Personajul tău Ion Mandruță s-a întors de la Cotul Donului ca și Ion Pârnod al meu tot de acolo, dar pe jos, și tot din aceleasi motive. Al tău are în carte doar doi copii, al meu are șase. Nu știu căți munteni de la voi au murit în Razboiul al II-lea din satul tău, din al meu au murit 70. Ca moarte te voiu întrece, e drept, Cocora e un sat foarte mare, ceva

peste vii și porumburi, peste bostânăriile din jur. Luam fluierul, ieșeam afară și încercam să cânt o doină pe care o cântă Moș Tache, un străbunic care a trăit 106 ani. Un greier ascuns sub iarbă patului meu dădea semnalul că începe spectacolul serii din câmpie. Tânărul lui prelung era al dirijorului care dă masura, unu-doi-trei, după care urma atacul primei uverturi, auzeam duete, cvartete, unele se întrenueau, altele începeau. Spectacolul acesta m-a vrăjit și mi-a pregătit întreaga ființă pentru ascultarea muzicii, pentru cântatul la vioră, pentru scrierea primelor poezii. Mă luam la întrecere cu câte un greier, noaptea puteam să cutreier tot cerul în sus și în jos. Doamne, căt era de frumos! Ajungeam curând pe Calea Lactee (Drumul robilor, îmi șoptea bunica), apărea pe cer Rarița și Steaua polară, înhamam pe Piciu și pe Șoimu la carul Mare al Cerului, aici, unde orizontul era rotund, cuprinzând spre nord Padina, spre vest Colilia, spre sud Căzănești și Muntenii Buzăului, iar spre est Reviga și Rovine. Aceasta era orizontul meu de atunci, satele în care mergeam de atâtea ori cu tata și cu bunica și cu frații mei după diferite treburi. La Reviga mergeam la gârlă să ducem cânepa la topit, la Căzănești ne duceam la siloz să ducem cotele către stat, la Colilia mergeam la moară și la Nea Marin Fieraru (Arventistu) să reparăm caruță când i se slăbea căte o obadă sau când îi sărea șina, la Padina (Macovei) ne duceam la neamuri, la Nenici Costandin Mocanu, fratele mamei, să ne facă sandale, să ne jucăm cu verii și verișoarele noastre, cei 7 copii pe care-i adusese Dumnezeu în curtea lui.

Când se înnopta de-a-binelea, auzeam pașii hotărâti ai tatălui meu, Pârnod. Venea de fiecare dată vesel, bucuros că o parte a gospodăriei lui mergea ca pe roate.

Odată cu sosirea lui, coliba se făcea mai mare, sub patul din pământ, într-o ascunzătoare știută doar de mine, alegeam căte un pepene mare și vărgat. De multe ori, vorbeam cu pepenele acesta, pe care îl știam de mic, îl vedeam cum crește din ziua în care, pe la jumătatea vrejului, călător prin mohor și prin iarbă grasă, se iveau o floare galbenă de mărimă stelelor pe care le vedeam în fiecare seară pe cer. Lăsam căteva fire de mohor în jurul florii, s-o apere de soarele puternic, a doua zi floarea legă, apărea pepenele căt buricul degetului, apoi văzând cu ochii, către seară, se făcea căt o corcodușă, dimineața următoare căt o zarzară, apoi căt un măr și de aici încolo nu-i mai puteam număra și compara creșterea, era sigur salvat, nu-l lepădase vrejul și va fi un pepene pe cînste. Mai era însă un prag de trecut, trebuia să-l păzesc, să mă scol cu noaptea în cap, să iau clopotul mare al vacii și acioaia de la Plugușor, să alerg până urcă soarele deasupra satului ca să alung ciorile, dușmanul de moarte al pepenilor în prima lor copilarie. Le-am văzut cum se aşezau lângă pepene și, cu o lovitură bine țintită, dădeau o gaură perfectă chiar în mijlocul sferei dungate. De căte ori nu am plâns, de căte ori nu am hotărât să ajung mare și să inventez ceva care să le omoare sămânța, de căte ori nu mi-am jupuit genunchii, urcând ca o pisică până în vârfurile salcămilor să le arunc ouăle și să le stric cuibarele. Găseam uneori cătiva pui, cu fire de puful galben, cu ciocurile căt jumata din ei, mi se făcea milă, cuiburile astea nu le mai stricam și spuneam tatei că nu am ajuns până acolo.

- De ciori și de țigani să nu-ți fie milă, zicea tata, că aproape toți țiganii sunt cu ochii pe furat, ca și ciorile pe stricat. Asta o zicea aşa, ca la o lecție de morală. Era prieten cu ei, vorbea cu țiganii, îi primea în curte, le punea de mâncare, glumea cu ei și pe seama lor.

- Măi țigane, de ce înjurați voi tot timpul de morți?

- Păi, zicem și noi dă morți, că dă ăia vîi ne e frică.

Dialogurile se petreau totdeauna cu martori. Pârnod își greșise cariera, trebuia să fie actor sau regizor, sau poate scriitor, cred că am auzit cele mai năstășnice glume și bancuri scormonite de el. Povestea odată cum un țigan a căzut într-o capacană, un puț părăsit la un loc cu un lup. Țiganul s-a tras mai deosebit, și-a scos săpca din cap și a început să vorbească cu lupul.

- Să trăiti, domnule lup. Lupul râneea la țigan, țiganul dădea mai departe cu vorba.

(continuarea în pag. 14)

22/12/2005

prof. Aurel Anghel

Gânduri la „Fogul” lui Titi Damian

mai mic decât Padina. Cocoreni mei și muscelenii tăi, sigur s-au văzut, s-au întâlnit și poate chiar băut împreună o ūică, făcută cu atâtă știință de Ion al tău, vor fi băut un pahar de vin făcut de Ion al meu, când se întâlnau la culesul porumbului pe moșie la Padina. Vin roșu, care sare din pahar, săngerul nostru luat la întrecere cu săngele iepurelui de care era odată plin Bărăganul meu cel drag. Voi avea la munte carul cu boi, noi aveam căruța cu cai. Dintre toți, mai dragi mi-au fost Piciu și Șoimu, povestea lor o vei găsi în paginile cărții mele, măcar tu, dragul meu coleg, de care mă simt legat în cea mai frumoasă frăție după ce îți-am citit FAGUL. Pus pe gânduri și mai ales pe treabă, sper să scriu acest roman, să scap de nespusa pe care o țin pitită în mine de atâtia ani și care mă chinuie fără încetare, de cățiva ani ca o durere surdă din lăuntrul meu.

Am povestit eu multe din întâmplări copiilor mei, mai deviam de la subiectul lecției și la ore în cei 45 de ani de catedră. Ceea ce am făcut până acum a fost ca o furăciune din propria ogrădă. Am întâlnit în viața mea copii care furau de la ei și dădeau altora. Am furat și eu, copil fiind, fructe; căte un pepene sau căte un strugur (Avea Moș Ghiță Petre, vecin de vie cu noi, un butuc cu struguri roz, dulci ca mierea și tare parfumă). Luam căte un strugur, doar să-l gust, dar căte înjurături nu am primit pentru asta?) Acum mă văd obligat să recunosc, am mai furat și priviri rătăcite de la fete grăbite către Sângel Voinicului lor. La vârsta aceea, a primelor iubiri, această aruncătură de ochi era mai dulce ca boaba de strugur din via lui Moș Ghiță Petre.

Acum voi fura, n-am ce face, unele motive literare, cum ar fi la tine cel al fagului, pe care tu îl-ai ridicat la înălțimea unui fapt mitologic. Motivul salcămului la Marin Preda și el de furat. Seniorul romanului românesc nu se mai poate supăra pe nimeni. Eu voi avea ca motiv principal câmpia, acest pământ negru și pătos, viața și sufletul cojanului, dar și al munteanului vostru.

Am citit undeva că, datorită bucuriei, frumusețea lumii ne pătrunde în suflet. Datorită durerii, aceasta ne intră în corp...

Am fost al treilea dintre frați, dar eram cel mai mic, mai eram și tare slab și negrinos. Am avut de mic copil un permanent neastămpăr fizic pe care îl mai păstrează și acum. Odată, la o clacă, țața Leanca lui Turlă, ca să mă liniștească, mi-a dat una cu cheia de la poartă, era destul de mare fierătanía, m-a nimerit în locul unde dădusem gaură la căciulă și mi-a spart capul.

- Lasă, maică, ce te smiorcă, până te însori îți trece. Mi-a trecut de-a doua zi. Am uitat de spărtură și am luat la măsurat cele două ha, pe care le aveam în capătul pogonelor, cu via, pepenii și grădina de zarzavat. Nu știam de nimic. Alergam desculț pește miriștea care mă înțepă până dădea de os. Tânările se bătuțeau așa de tare, încât pe la mijlocul verii călcam în colții babii fără teamă, rareori mai simțeam căte o înțepătură pe care o trata aceeași Leanca, meșteră la scos ghimpă. După operație, a doua zi alergam și mai tare. Prindeam din urmă calul, îi treceam pe dinainte, îl apucam de coamă și mă suiam pe greabă din mers.

Cea mai frumoasă meserie, pe la vreo 10 ani, a fost aceea de bostangiu. Păzeam pepenii, îi prășeam, îi pliveam, strângeam iarbă moale și o puneam la pălit pe colibă, apoi o duceam și o aşezam pe pricuri, marginile laterale ale colibei, îmi făceam astfel cel mai blând și mai miroșitor pat...

Coliba mea... intram spre seară, când soarele trecea de vârful salcămilor de la casa lui Trampaliu. Era momentul când se așeza o nefirească liniste

Nicolai Tăicuțu

rugă

silabisește-mă, Doamne
rar și apăsat
pe treptele uitării

calul meu cel Tânăr
rămas între ape
slobod ca pasarea cerului
să-mi tropotească numele
- cu chip cu tot -
pe dunga tăioasă a dimineții

câmpia ca sentiment

pânză aruncată peste umeri
vată subțire ondulată pe sub strășina zării

aceasta e fata morgana

funie aruncată peste freatică ape
să delimitize cîmpurile de zbor
cîmpuri arcuite pleoapă peste văz
chip născut din arătură
dropie despiciând amiază în două

lovește soarele și măngăie cumpăna făntâni
și oameni în cumpăna lovește
măngăie soarele și mușcă din brazdă
din rod/ nu ține seama de-i
bătrân fier ruginit de coasă sau
tânăr ce dă-n spic pe creastă de zămbet

sub talpă de liniște apăsătoare trece
timpul greoi ca un taur negru
drumuit de răuri orbitoare
nimic nu se înalță
nimic nu coboară
soarele-i fix precum gălbenușul
oului de vrabie aruncat cu precizie
în mijlocul bolții albe

poetul gheorghe ene desenează cu nuaia
de salcâm sau de salcie/ sălcie
n-are importanță/ în praful de sub vișin
boboci de găscă sau numai boboci
nemulțumit că trenul săgeată albastră de
iași trece pe sub pod, la căldărași, și nu
dincoace, astfel că poemul cardinal ce-l
edifică din umbra frunții / dă să cadă în nas

în faptul zilei, în bărăgan, încerc
deschiderea unei porți / a unui tril
uitat de vreme / a unui muget ne-ndurat
a unui izvor nesperat (la cădere pe piatră
trece în abur) / pentru că
nimic nu se întâmplă din
ce aş vrea să se întâiple

și-atunci, copilul ce-am fost, mă plimb
cu cercul pe zare, limpezind un contur
de înimă albastră, / Doamne, câtă răcoare!

desprindere

de cele mai multe ori
pentru adaptarea la vers
inventez un capăt
de drum în cîmpie
pe care plec, apoi, la pas
într-o șaretă cu un cal
pur-sânge-aer-sub-copită

și
îmi e de-ajuns

descrierea

poemul cîmpie se descrie
ca apariția zorilor după o
noapte de vară cu ploaie

cu cât soarele se înalță
cu atât cîmpia devine poem
vălurit
pe săni de fata morgana
- săni tineri
 sâni mici
scăldăți
 de apa morților -

să nu dansezi cu propria umbră

câmpia este marea intersecție
în care punctul
se conjugă pe orizontală
și se declină pe verticală

iată, spune cioara siastră
cartea-i deschisă pe zbor
de fluture
de pasare
de om
în dans prenupțial

nu-ți căuta urma pasului
în lacrimă de rouă
ci doar în sarea
rămasă pe obrazul cîmpiei

vecinul a deschis poartă spre poem

spre seară a bătut cui
în ultima scândură
și mi-a strigat:
gata, poete, n-o să mă mai
supere nici o lighioană!

azi-dimineață
l-am zărit sărind gardul
sprinten ca o felină
- căci poartă nu avea -

pleca la vânătoare
cu zorii pe frunte
și mâinile goale

casa părintească

întru în satul
în care m-am născut
având siguranță
că nici măcar gândul
nu poate ajunge înaintea mea
pe prispa casei dragi...

mă așez pe prima laviță
(un bolovan rotunjit de ape)
să-mi trag sufletul
cât mai aproape de pământ
precum gânditorul
de la hamangia

stare de veghe

stau așezat
la umbra brațului meu
și zic:
o să am grija -

zdreanța aceasta
îmi flutură aură
pe marginea privirii
de nu mă mai pot aduna
într-o lacrimă -

stau așezat
la umbra trupului meu
și zic:
o să am grija -

vântul
îmi încovoae spirală
un capăt de drum
iar
pe celălalt îl ascute
și-l înginge-n palma
cîmpiei -

e-hei!
stau așezat
la umbra respirației mele
și tac:

pe zare prelungă
mă voi zidi lumină
și așa transparent
voi adia continuu

vara, la pas prin bărăgan

între siret și buzău
ca și între buzău și ialomita
și până la dunărea cea mare
cu un călmățui pe mijloc
se înalță cîmpia

ionel perlea dirjează
adieri de stefan bănulescu
spre șerban codrin și
viscol de flori și ciulini de
panait istrati spre neagu fănuș
întru întregirea cîmpiei

nechezat de cal sub seară
iubire-n alint de lună nouă
gând arcuit pe geana diminetii
se-adună cîmpie spre-amiază

arar

din când în când
umbra cîmpiei
vine la oraș în căruță
fără zgromot
pe caldarâmul străzii

ine în căruță
umbra cîmpiei
purtată de-un cal
de cursă lungă

un car de reportaj
nu aplauze

trece
fără zgromot
pe roți de cauciuc

astfel că noi
țăranii de la oraș
împasibili
confundăm simțurile
și ne chinuim s-auzim cu ochii
și să privim cu urechile

mai mult decât atât

sunt cîmpia
îmi strigă un spin
și mă pătrunde
până la os

sunt cîmpia
îmi strigă bruma
și-mi arde privirea crudă
de dimineață

sunt cîmpia
îmi strigă râul revărsat
ce mă va acoperi
cu măr gros și fertil
întru veșnicie

fapt de seară

la frunzei de troscot
se-nalță gânditor
castelul dropiei

serile cad
în cupele a două lacuri
iluminându-le

și asiaticul loess
din căușul crovului
respiră acvifere freatică

fiindcă veni vorba

pe unde am umblat
am lăsat căt o părere
să mă rostească umbra:

- o lacrimă scăpată la izvor
rouă să fie spre binucuvântare
- un fir de iarbă unduind cărarea
sens adierii să găsească
- un bună-dimineață către mine
Doamne, singur să nu fiu la bine
- o punere de mână după umeri
- un drum urcat în fapt de seară
foc să iau de la stea căzătoare
- un clopotel de nea să fie
limbă la clopot de biserică

și-acea risipire de praf fin
sesizabil doar între oglinzi
din care, acum, la întoarcere
Încerc să mă adun

Lucia ȘTEFANOVICI

Boală de cer

Rar mi-a fost dat să întâlnesc un om mai atașat de valorile pe care le simte cu toată ființa sa, cu toate fibrele sale, pe care le afirmă peste ani și cum ai spune firesc, dar chiar firesc! un adevăr. Pentru noi, încă în micime și minciună, este greu de înțeles. Atât de profund și de vital ca și cum ai respira. Atât de incredibil și de frumos ca și cum adevărul ar fi un altfel de aer, cu mult mai necesar.

L-am reîntâlnit după o lungă perioadă de timp în care evenimentele nu tocmai fericite, unele chiar dramatice, s-au succedat. A acceptat să-mi acorde un scurt interviu. Constantin Michael – Titus m-a uimit tocmai prin felul în care își reafirma convingerile și valorile. M-a uimit și m-a bucurat. O bucurie vecină cu revelația. Deci Constantin Michael – Titus există. și era chiar el. Așa cum îl știam. După calamități și dezastre – să amintesc doar atentatele de la Londra și inundațiile din România -, Constantin Michael – Titus era așa cum îl știam din întâlnirile noastre, din volumele de versuri sau de eseuri. Un spirit lucid, o inimă caldă, un om de o sensibilitate și echilibru rare. Sunt vinovată că scriu aceste câteva rânduri cu o atât de mare întârziere, dar efectul întâlnirii noastre a avut asupra mea un atât de mare efect, încât tentația mea era de a scrie mai mult despre mine, decât de a lăsa ca lucrurile spuse de Constantin Michael – Titus să apară în lumina lor clară, nefiltrată prin mine, ca printr-un ochi de geam, ca printr-o fereastră cel puțin pală. Cele câteva rânduri ale interviului nu au incitat să mă trimită, să mă readucă la volumul său de eseuri literare *Sous le ciel de l'Europe*⁽¹⁾ (Sub cerul Europei), în care este afirmat romanticismul ca o permanentă sete de absolut, ca o permanentă aspirație. Aspirație ce transcende epociile istorice, strictele încadrări literare, ba chiar actualul artistic în sens strict. Căci Constantin Michael – Titus vede, simte, această aspirație nu doar în actele, operele literare, artistice, ci și în cele științifice sau tehnice.

Este un fel ciudat de dănicie în care îmbracă în această haină, în acest aer pur al aspirației către absolut oameni și creații din cele mai diferite domenii sau perioade istorice. Un fel ciudat, amețitor și puternic, cel în care reafirmă cu tărie valori precum romanticismul și visul, ele însele fiind din plămada lucrurilor din cele mai nefabile, dar cu atât mai puternice.

(urmăre din pag. 4)

Când se întoarse târziu, acasă, Ion Culea o găsi pe soție călcând în sufragerie. După felul în care și ridică privirea și fără a-i răspunde la salut, bărbatul bănuie un început de furtună. Dar el trebuie să rămână calm. Numai astfel o dezarma. Citise undeva că răbdarea ne dă forță de a acționa corect fără a fi orbii de ură sau de dorință de a acționa violent, sau cam așa ceva.

- Dădu Dumnezeu să mai vîi și tu pe acasă? îl întrebă Marioara.

- Tu încă n-ai auzit, dragă, ce se discută în targ? L-au arestat azi pe Petrescu!

- Și ce am eu de împărțit cu Petrescu? Poate că așa merită! Că nu-i mai ajungea! Parcă se și vedea un mare șef! Păi ăia de deasupra lui n-or fi niște proști ca să-l lase pe asta să-și facă mendrelle! Să-l lase lui puterea, că nu-i mai ajungeau doar banii!

- Dar tu nu-l dai seama de implicații, ce...

- Eu nu-mi dau seama că sunt cam proastă, d-aia nu mai vîi tu pe acasă, că nu prea ai cu cine vorbi? Noroc că trebuie să mai și mânânci și să te mai schimbi, că altfel nu te-aș vedea cu săptămâni! Și spune-i curvei ălea să nu se mai parfumeze așa, că nu vine flori în piață. Un parfum trebuie să fie discret, nu trebuie să-l arunci cu lopata pe tine! Du-te și fă o baie că nu te mai suport.

- Auzil doar tu nu vrei să insinuez ceva?

- Eu nu insinuez, omule, eu spun direct ceea ce văd, ce cred sau ce observ. Sau vrei să spui că n-am dreptate? Vrei să spui că nu vîi acum de la felcerița aia?

- Auzi, eu am impresia că tu cam exagererez!

- Lasă că o prind eu într-o zi pe stradă, s-o iau nițel de păr și să mătur trotuarul cu eal! Chit că mă vede lumea și mă cunoaște! Sau mai bine mă duc la ea la spital să-l dau o mamă de bătaie, că vezi cătă energie am în mine, nu?

- Auzi, eu am impresia că ai visat ceva urât și acum improvizezi tot felul de măgări numai că să mă scoți pe mine din ritm. Zilele acestea eu trebuie să fiu lucid, să nu mă streseze toți tâmpii, auzi?

- Mai slăbește-mă, cu „auzi”, „auzi”, că eu aud foarte bine, că doar n-o fi surdă!

- ...eu trebuie să scriu, eu trebuie să iau atitudine, eu am o anumită reputație care implică și o

- Cum receptați literatura zilelor noastre? Considerați că se poate vorbi în plan artistic de un progres față de literatura altor perioade?

- Literatura a pierdut încetul cu încetul acea bogăție a produselor literare pe care le știm din trecut și care au fost atât de mult îmbunătățite prin influența romanticismului. Și apoi influența severă a realismului care a început, după romanticism, să pătrundă din ce în ce mai mult în viața societății... Din nefericire, literatura zilelor noastre este foarte mult pătrunsă de realism și împiedicată să se hrănească cu visele tineretului sau ale artiștilor.

- Visul? Dar mai poate fi vorba de vis, mai este nevoie de vis în zilele noastre?

- Visul este și o manifestare romantică, dar avem și visul care, în realitate, este o inspirație, o speranță a scriitorului pentru lumina pe care el o caută în ceea ce scrie.

- Cum percepeți literatura românească în raport cu literatura Europei Occidentale?

- Criza politică creată în lume și mai ales în Europa de către forma tiranică a comunismului a influențat nu doar căteva literaturi, ci foarte multe. Literatura română, de o manieră discretă și foarte prudentă a încercat să supraviețuiască. Într-un sens, sunt anumite aspecte de supraviețuire în literatura română din acel timp, dar pierderea suferită de ea a fost imposibilitatea visului de a se exprima în scris. Literatura română nu putea să dea un Eminescu din timpul său. Pe timpul comunismului, tot ce a putut să facă a fost să pună visele și aspirațiile caracteristic europene în expresii „locale” românești pentru a se putea obține dreptul la publicare. Este adevărat că sub controlul sever al regimului politic din acel anici poezia, nici proza literară românească nu puteau să se lase „alunecate” în zborul către visele literare și, în consecință, totul a trebuit să fie restrâns la câteva raze modeste de soare artistice. Toti cei care înteleg ce înseamnă european în literatură și cultură își dau seama că sunt lucruri, opere ce fac parte din visul comun european. De pildă, Luceafărul lui Eminescu.

- Cum considerați că va evoluă literatura în următoarea perioadă?

- E greu de spus la ora actuală, pentru că nu știm care va fi evoluția diverselor țări europene supuse

industrialismului și condițiilor de viață determinante de avansul extraordinar al științelor.

- Este cunoscută literatura română cunoscută în contextul european?

- Literatura română, nu. Dar sunt cățiva scriitori români, precum Eminescu, Argești, Coșbuc, ca poeti. România nu are mare reclamă din punct de vedere literar, pentru că, din nefericire, români, când sunt în străinătate, nu se sprijină unii pe alții.

Tăcere. Căci nu pot să nu fac și să îl lasă capul plecat. Resemnare. De fapt, acest interviu a fost presărat cu tăcere. Cel puțin din partea mea. Literatura română, atâtă și scriitori români, unii din perioada comunismului, ce au încercat să facă slalom pentru a putea publica, durerea, români care nu se sprijină unii pe alții, durerea, gândul că literatura română să fie condamnată la a fi minoră, deși nu poate fi măruntă o literatură care a dat *Luceafărul* lui Eminescu, pe Eminescu, toti scriitorii cuprinși în volumul *Sous le ciel de l'Europe* în același val de lumină al romanticismului, peste săptămâni de scriitori de la Ural la Atlantic, din Grecia Antică până în zilele noastre, cuprinși de aceeași aspirație spre absolut, într-un mod atât de personal, de intim încât, așa cum remarcă Michael – Titus, absolut devine absolutul propriu, intim, Dumnezeu devine Dumnezeul meu, acel mod intim, personal ce poate conduce un artist spre universal. Și, printre toți și toate, vocea unui poet care chiar strigă, precum Iisus răstignit spuñând, strigând: „Eli, Eli, lama sabachant?”, „Dragostea mea, dragostea mea, dragostea mea, pentru ce m-a părăsit?” Toți acești poeti, romanticul și ceea ce Constantin Michael – Titus a simțit că unește: acel „mal du ciel”, acea *boală de cer*. Ciudată dănicie. Și ce ciudată boală aceasta fără de care nu pot să fi om. Sub cerul neguros și răscolut al lunii august, un cer lovit, am putut, grătie acestei ciudate dănicii, grătie bolii de cer, o rază de speranță sub cerul Europei. Și mi-aș dori, de s-ar putea, ca, printre mână caldă, să ne trimită la culcare Constantin Michael – Titus sub cerul Europei, acolo unde lumina caldă a setei de absolut ne-ar putea trezi. Era un august lovit. Și cerul era lovit. Este Crăciun. Și dacă această aspirație spre absolut este văzută de Constantin Michael – Titus în orice om, sădă că un sămbur de lumină, nu îmi doresc decât să dea o boală peste noi. O boală ciudată. Și o sete.

O boală de cer.

NOTE:

(1) *Sous le ciel de l'Europe*, Constantin Michael – Titus, București, Editura Eminescu, 1998

(2) James Joyce – Aștept o armată (id., pag.33)

de la farmacie n-au avut cum să le cumpere. Cică are câteva zile de când nu mai ia nici o bulină.

- Cum adică n-au mai avut medicamente la farmacia spitalului?

- Uite așa bine, că au rămas fără fonduri, cu ce să le procure? Și ce mă tot întrebă atâtă parcă tu nu știi? Parcă așa ziceai mai înainte, că tu le știi pe toate. Despre asta să scrieți la ziar, că mor oamenii după ce au plătit o viață întreagă la stat contribuția socială. Dar voi când intrați într-un spital, nu intrați ca să vă interesați ce se întâmplă acolo, voi vă interesați de asistențe, care e mai proastă, care e mai disponibilă... Noroc că l-au arestat pe prostul astă și o să mai aveți și voi o vreme despre ce scrie, că altfel dădeați faliment cu fițuica voastră cu tot!

- Te rog să nu uiți că de pe urma acestei fițuici mânâncă și tu! Zise Ion Culea enervându-se.

- Este adevărat, dar este vina mea că nu muncesc? Eu nu vreau să muncesc? Dar cine mă mai angajează pe mine la cincizeci și patru de ani? Cică sunt prea bătrână! El vor tineri, dar uite că nici tinerii nu au loc. Știi ce s-a întâmplat azi în blocul din fața noastră?

- De unde să știi, dragă, dacă umblu ca un năuc toată ziua după știri? zise Ion Culea ridicându-se.

- Fi-vă stările ale dracului, parcă nu v-aș cunoaște eul! Stăti toată ziua în biroul acela-prăpădit, fumat și-beți vodcă! Și din când în când mai dăți căte un telefon... Alea sunt știri? Șăla este ziar?

- Bine, fie cum zici tu, că nu vreau să ne mai certăm și în seara asta. Parcă le cauți de la o vreme.

- De ce să nu ne certăm? Aniversăm ceva și am uitat eu? Poate vrei și o șanțanie!

- Nu, dar n-am eu poftă de ceartă, după ce mânăncăm vreau să studiez un material.

- Poate să studiez coperta, păi tu mai ești om să înțelegi ceva dintr-un material? Pe fata de la doi a atacat-o un boschetar în scara blocului ca să-i fure mobilul. Ea-n-a vrut să-l dea, el a lovit-o, iar fata a căzut. S-a rănit rău la cap și acum este la spital. Nu se știe dacă mai scapă, că s-a lovit rău. Iar tu să încui ușa când vîi acasă, să n-o mai lași deschisă.

- Ai început să știi la tine!

- Da, să mă pomenești eu cu un individ în casă, să te trezești că dă buzna peste noi... nu vezi că n-ai cui să te mai adresezi? Că n-ai cui să te plângi?

- Gata, gata, că ai devenit patetică.

ARESTAREA

responsabilitate, eu sunt un punct de reper, aş putea spune că sunt chiar un formator de opinie!

- Ai grija ce scrii, nu te mai da tu așa erou, că ăștia azi se înjură iar mâine se pupă din nou, parcă nu i-aș cunoaște eu! Să nu te aresteze și pe tine, că oricum ar fi treaba, tot mai bine este cu un prost pe bătătură, decât cu un deștept în pușcărie!

- Mda, mulțumesc pentru părerile bune.

- Nu-mi mai mulțumi, că așa vorbesc eu din principiu. Că pe mine așa m-a învățat mama, să am principii, zise Marioara fără să-l privească, parcă ar fi vorbit singură, adunând un teanc de batiste și prosoape călcate.

- Bine, mamă, după toate mărturisirile astea de iubire, noi nu mânăncăm nimic în seara asta?

- Aia nu știe să gătească? Sau acolo nici nu mai trebuie mâncare?

În momentul acela se auzi pe stradă sirena de la o mașină a salvării.

- Iar a mai fost un accident, zise Marioara. Acum îi duc la spital. Cănu se mai satură de viteză! Eu, dacă aș fi cineva mare, cu putere, pe ăștia i-aș aresta. Ca să se învețe minte! Dar nu-i arestează nimănii, că părinții lor sunt directori, sunt oameni cu bani, sunt miniștri. Că d-asta e situația asta, că și ăia care sunt la conducere sunt tot fi de miniștri, gineri de foști miniștri... Cum să ne mai creadă ăștia pe noi? ăștia plutesc în alte sfere, paralele cu a noastră. N-au cum să știe ei ce ne doare pe noi!

- Auzi, dar pe la tine cine a fost de te-a indoctrinat în halul astă? Că te știam mai potolită!

- Coana Georgeta a fost. I-am dat vreo două verze, că n-au oamenii ce să mai facă de mâncare! Și ametește păiai ai ei cu o varză călită și o să-i mai ametească până or ieși urzicile și stevia, că mai e până atunci.

- Despre nea Titi ce spunea?

- Spunea că e bolnav rău, că, cu diabetul nu te joc! Nu te doare, nu te doare, dar are urmări! Mai ales când nici nu-l tratezi, că de vreo lună de la spital n-ai mai avut de unde să le dea medicamente gratuite, iar

Arhim. Arsenie Papacioc

VEŞNICIA ASCUNSĂ ÎNTR-O CLIPĂ

Motto: „Iubiți lumea aşa cum este ea și sigur bunul Dumnezeu vă va iubi aşa cum sunteți voi.”

Arhim. Arsenie Papacioc

(urmare din nr. 12/32)

Nu puteai să faci armonie cu ei, ci doar să-i înfrunți. Înfruntarea era asta: «nu sunt de partea dumitale, să faci din mine căpă și drac!» Și chiar îmi spuneau, fără să-și dea seama: «Te face patriah!... A, vasăzică, sfârșitul vostru e sigur!»

Aiudul mai are o secție, care se numește Zarcă. Acolo nu era glumă. Era moarte fără discuție, era regim de exterminare. M-au întrebat mulți dacă nu s-a făcut vreo minune. Minunea, mai întâi de toate, nu e un merit omenesc, e o mișcare divină să te încurajeze, să te salveze pe tine. Și am răspuns: S-au făcut minuni!... Ce minuni? au întrebat curioșii... Aceea că nu s-a făcut nici una!

Dar să stau ani de zile nemâncat și pălmuit și să trăiesc acum... nu e o minune!? Că am avut semne... că e divină și complexă ființa omenească, asta e altceva. Ajunsesem până acolo încât să văd cum ieșe sufletul; eram curios, ca om, când o ieșe sufletul, conștient, sigur că-i ultimul moment. Simțeai ca forță, ca putere... Secretul astă era, prezența la Dumnezeu continuă, știind pentru ce suferi. Asta ca o scuză materială, ca un autodialog, ca să zic aşa, dar lucrul acesta nu se rationalizează: trăiam pe Dumnezeu, eram în cer. Nu puteai face teatru acolo; în foc, nu poți să spui: mai aşa sau aşa; e foc, arzi pe toate părțile fără să te mistui. Sau te mistui încet, încet...

Dar ce s-a constatat? Lucru foarte greu de înțeles și de prezentat: simțeai că e un har foarte ascuns, care pălea sabia dușmanului, ceea ce m-a făcut să spun «Dumnezeu dă formă clipeilor istoriei!» Acesta era un semn pe care poate nu l-ar înțelege lumea. Descopereai frumusețea și Dumnezeul din om, descopereai lucrurile acestea – simț de mare finețe, care există în om când ești prezent. Dacă nu ești prezent, cazi, ești vândut; dar nu trebuie ignorată astia dacă își revin. Însă cine cădea și se vindea, cădea de tot, era pierdut. Așa cum s-au manifestat cei căzuți, n-aș avea încredere acum dacă i-aș vedea. Chiar a venit unul despre care știam că era agent, se vânduse. A venit la ușă la mine la Techirghiol să vadă dacă sunt eu acela... ca să dea mai departe raportul: «ăsta este!». Nu mă interesa, nu l-aș fi sărutat, că nu primea.

Deci, prin poziția aceasta interioară într-o relație sinceră cu Dumnezeu, continuă, îți dai seama de harurile care te țin prezent în acest martiraj. Erau sfintii chinuți, îi se tăiau capetele... căți din noi n-ar fi dorit să moară? Un martiraj continuu, sistematic, să te distrugă, e foarte greu să-l suporti, să-l duci. Dar vă spun: rezisteți cu prezența lui Dumnezeu foarte ascunsă, dar foarte prezentă în tine. Altfel nu se poate. Că «Fără de Mine nu puteți face nimic!». Consideram că suntem într-o mare misiune creștină, perioada apostolică sau în sfârșit o perioadă până la Sf. Împărat Constantin, când s-au numărat 10 milioane de mucenici.

Nu puteai să compari, pentru că este o mare greșeală să-ți vezi poziția ta în comparație cu ce-a fost sau cu ce visezi să fie. Trăiești momentul, care ți-e dat total pentru Dumnezeu! N-aveai voie să compari, că nu mai puteai să vezi libertate și bunătate la oameni. Nu era atrofia dragoste, știam că există o lume liberă. Dar nu asta contează, ci actual tău de totală prezență. Chiar într-o lume albă, nu într-o lume roșie, comunistă.

Aduceau agenți peste noi ca să ne vadă sentimentele; era regim de moarte. Lucrul la care au insistat ei cu cruzime a fost infometarea. Dacă deschideau celula să te ia, nu știai dacă te mai întorci. În caz de îmbolnăvire te luau să-ți dea un regim mai rău – te țineau izolat ca să nu iezi legătura cu nimeni și mureal.

Ne scoteau afară zece minute la trei luni. Dar nu puteai să rezistești că afară era un aer foarte tare și noi eram epave care ne clătinam.

În fiecare zi repetam momentele Sfintei Liturghii. Aveam o bărdică cu apă și 300 de grame de pâine de orz. Consideram bărdica drept potrivit și trecea prin toate momentele Sf. Liturghii. Pe urmă împărteam pâinea aceea la deținuți și le spuneam: «Nu pot să vă spun că este Sfânta Împărtășanie, fiindcă sunt destule elemente lipsă, dar că este mai mult decât anaforă v-o pot spune!».

Mulți deținuți cereau să-i spovedesc, deoarece nu știau dacă mai trăiesc până la două zile. Aceste lucruri le comunicau prin Morse și le răspundeam: «Mâine dimineață să stați în celulă la locul cutare și să vă amintiți păcatele!». Și după ce terminam așa-zisa Liturghie, le dădeam dezlegare la toți. Însă cu o condiție: dacă întâlneau un preot, să se spovedească din nou. În caz că mureau rămânea valabilă dezlegarea pe care le-o dădusem eu și lucrul acesta se întâmpla foarte des.

Ne scoteau din celeule pentru «conferințe». O dată au început să vorbească tot dintre ai noștri, pervertiți, în cadrul reeducărilor. Era o sală mare și eu m-am ridicat în mijloc și le-am spus: «Ce vorbiți voi, ce știți voi despre Evul Mediu. Evul Mediu a fost teocentrism – a pus pe Dumnezeu în frunte» - m-am repezit la ei - «pentru niște Papi nenorociți acuzați Biserica lui Hristos și virtuile creștine!»

Altădată, într-o sală imensă... eram amestecați și un oarecare reeducat la început să vorbească, să-l atace pe Sfântul Împărat Constantin cel Mare care a ridicat Crucea - «in hoc signo vinces» (sub acest semn vei învinge) – și s-a stricat tot planul lor. Și sigur urma acum să mă omoare. Și astă-minunea: că nu m-au omorât. Lumea nu știe că astă-minune, zice că-i o întâmplare, că m-au uitat! În ce mă privește, m-au urmărit permanent ca să mă ucidă. Aveau ei un obicei de supliciu. O metodă diabolică. Te băgau la răcitor. Îmi era foarte greu să suport răcoarea aceea nemaiînomenită. Dacă era încă unul era bine pentru că te mai lipsea unul de altul și te mai încâlzeai. Sunt sigur că îngerii din ceruri erau geloși pe noi pentru că ei nu au această suferință dincolo de firea noastră. Răcitorul era o celulă frigoriferă, cu ciment peste tot, înălță de 5 metri; nu aveai voie să stai jos; puteai să stai pe putina de necesitate de la 10 seara la cinci dimineață. În rest, trebuia să ne mișcăm. Noi nu aveam putere nici să suflăm și ne sforțam să suflăm în mâini să ne încălzim. Ultima condamnare la răcitor a fost de șapte zile, dar m-am ținut numai cinci zile pentru că mulți au murit. Eram mereu urmăriți pe vizetele lor, ca în caz că ai murit să te scoată de acolo.

Tot «tu» erai din punct de vedere conceptual. Tot «tu» erai conștient pentru ce ești acoollo. Nici nu mai contau dușmanii tăi. Conta Adevărul la care slujeai «tu». Ei bine, vă spun... rational, nu se poate spune bucuria aceasta. Bucuria Crucii. Foarte greu. Dar erai în contact direct cu o Veșnicie, care era reprezentată prin Iisus Hristos.

Ne facem datoria să spunem lucrul acesta. Eu nu mă pot prezenta ca un om care am suferit. Ce-am suferit? Mă pot eu măsura cu o smerenie adevărată? Rămâneți într-o smerenie potrivită cu existența. Cum nu știi când ești smerit, să fii mereu smerit!».

Domnul Virgil Maxim mărturisea că, fiind într-o din închisorile comuniste, a nimerit în aceeași celulă cu părintele Arsenie. În celulă era întuneric complet, pe jos doar noroi, afară era iarnă și ger, iar ei erau îmbrăcați doar în cămași. Pedeapsa pe care cei doi o aveau de îndurat era de a sta în acel tartar

mai multe zile, doar, doar își vor schimba atitudinea principală. Părintele Arsenie ajunse acolo cu vreo câteva ore mai devreme. Virgil Maxim, după torturi, infometare, bătăi, a stat că a stat în picioare în acea «chilie» și obosit peste măsură și covârșit de durere, a hotărât să se culce pe jos, pentru a se odihni. Părintele Arsenie însă, a fost prompt: «Nu te așeza, a zis, căci am încercat eu mai devreme. Și adormind m-am trezit tras de picioare, de un înger: «Scoală, Arsenie, dacă nu vrei să mor! Vremea ta nu a venit încă!».

„Eu aveam un ideal și am spus: Războiul e un joc de inteligență, dar războiul e tot război. Și pentru ca să știi să cucerești în războiul tău, trebuie să știi să mori. Astă era rezistența ascunsă a sufletului meu și nu mă mai impresiona nimic... că m-a împins odată cu baioneta în coastă și că ăla a tremurat de frică lăsând arma jos și am luat-o eu: «Prostule, tatăl tău e și tatăl meu; mama ta e și mama mea. Ia-ți pușca, prostule!» Puteam să-l omor. E vorba să știi cum slujești și cui slujești și în orice fel de luptă trebuie să te aștepți la răpire sau la moarte. Suferința nu este ușor de suportat dacă nu ești într-o relație cu Dumnezeu: N-aș putea să spun: «Dă-mi Doamne, suferință!» dar îi mulțumesc din toată inima că m-a ajutat și m-a ținut treaz. Își scoteau dinții și îi aruncau pe jos că nu mai aveau calciu, erau schelete.

M-a impresionat foarte mult un biet vecin de celulă care uitase cum o cheamă pe soția lui. «Cum o fi chemând-o?». Și mă uitam și mă foloseam, îmi dădeau lacrimile... Suferința, concepția de mărtuire creștină este suferință. Vedeți dvs., Iisus Hristos a făcut dreptate mare. Să măsurăm un unghi drept de 90 de grade. Mai mult chiar A făcut, A vindecat, A înviat morți, iar unghiul s-a făcut de 180 de grade. Dar n-A măntuit lumea cu acestea. Dracul încă era tare, încă îspitea... și chiar pe Iisus îl îspitea. Deci nu ne-a salvat cu nici un chip marea dreptate pe care a făcut-o Iisus, doar ne-a învățat să-L prețuim foarte mult că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Dar când S-a răstignit și s-au făcut trei sute și zece de grade, atunci L-a ucis pe diavol. Iisus era pe cruce și se văță Satana care atunci s-a simțit înfrânt; Învierea a confirmat că El este Dumnezeu. Până atunci dracul își dădea seama că există o Putere ce-l gonea, intuia – dar încă era stăpân. Acum diavolul însă e ucis. Învierea Mântuitorului a confirmat Divinitatea, a confirmat valoarea operei Lui.

Concepția altor religii diferă față de creștinism prin aceea că vor să scape de suferință. În ortodoxie numai prin suferință scapi de suferință. Deci nu se poate salva lumea decât cu jertfa.

La Aiud m-a chemat un colonel:

- Vorbiți-mi de existența lui Dumnezeu! – spune colonelul.
- Dumneavoastră, la vârsta aceasta, îmi punetă întrebare de școală primară? Ochii cu care vedem, înima care ne ține-n viață și care iubește sunt daruri omenești sau de la Dumnezeu? Acestea dovedesc existența lui Dumnezeu. Însăși faptul că suferim și trăim este un argument.

Văzând că este înfrânt, a întrebat:

- Care este ultimul tău cuvânt?
- Sunt gata să mor pentru ce vă spun!
- Lați-l de aici! Gata!

În altă ocazie s-a întâmplat de mi-a căzut anchetator un ticălos de căpitan. Mă cunoșteam cu el înainte de a mă duce la mănăstire. Însă, fără să-și dea seama, s-a demascat. Eu însă am tăcut, pentru că mă omora dacă își dădea seama că a fost recunoscut. Înainte de a pleca eu la mănăstire, mă oprea zicându-mi: «dumneata să te duci la mănăstire! Vezi de treabă, oricum ești un înger!» În timpul anchetei mi-a tăiat barba

Zic:

- Ai să răspunzi și pentru asta în fața lui Dumnezeu!
- Lasă, că nu stă călugăria în barbă!
- N-ai vorbit dumneata –Duhul Sfânt a vorbit prin tine!

(continuarea în numărul viitor)

Din cartea „Veșnicia ascunsă într-o clipă”, apărută la Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004
Publicat sub îngrijirea prof. Anghel Papacioc

Dan STĂNEASĂ

Fragment de roman

Peste smârcurile din jurul Neajlovului plutea o ceată albăstrie. Lumina jilavă a dimineții începuse să albească orizontul împărătiind întunericul care se retrăgea în pădurile de pe malurile gârlei, a cărei apă, de obicei mocirloasă și sălcie, avea acum reflexe de cristal, prelungându-se de-a lungul văii amortite, încremenite sub imperiul somnului, sau poate al unei aşteptări înfrigurate, proprie ajunului desfășurării unui eveniment de seamă, așa cum, fără îndoială că urma să fie bătălia care trebuia să aibă loc între doi adversari aflați față în față și, mai ales pe poziții ireconciliabile din toate punctele de vedere, prima între acestea fiind încălcarea suveranității unui teritoriu imposibil de a fi înstrăinat. Așadar, odată cu zia care începuse, urmând șiru implacabil al celor care o precedaseră, urma să se consume un nou episod dintr-un alt sir, acela al ciocnirii dintre voința unor principi, sau regi, sau generali, aflați prin voința Providenței, sau a lui Dumnezeu în fruntea unor armate, ce trebuiau să se înfrunte până la distrugerea completă a celei căreia sortii îi vor hotărî înfrângerea. Sortii – adică pricoperea generalilor, sau vitejia lor; numărul soldaților, perfectiunea armelor, dar mai ales șansa, acea întâmplare norocoasă care, de atâtea ori până atunci înclinase balanța victoriei într-un mod neașteptat și imprevizibil. Dar, dincolo de toate acestea, poate că mai era ceva – nădejdea măntuirii, speranța într-o biruință care ar fi putut să însemneze înacetarea umilinței și a împărăției pentru unii, sau căștig și faimă pentru altii. Ori, ca în cazul de acum – cel puțin răgazul odihnei după o campanie care dura de mai multe săptămâni, cu marșuri istovitoare sub căldura năucitoare de august, rigiditatea disciplinei vietii de tabără, efortul supraomenesc impus de transportul poverilor, și, mai ales dorința – uneori arzătoare – de libertate. Și totuși, cei mai mulți dormeau încă în acel început de dimineată când Mihai vodă, nemaipătrând să aștepte, se săltase în șa, spunându-le oamenilor săi să fie gata; apoi, orânduindu-i după un plan de mai-nainte stabilit, pornise atacul, coborând nestingherit panta dealului pe care se postase cu o zi în urmă, și trecând podul de peste gâră, pe al căruia mal împotriva se ridicau corturile împodobite cu semilună și străjuite de multimea ienicerilor care, uluți, căutau să se regrupeze, în timp ce grosul oștirii Padișahului încă se afla în plină confuzie. Lovitura, pe căt de neașteptată, pe atât de puternică, părea că va aduce după sine distrugerea imediată și fără putință de împotrivire a trupelor purtând turbane și șalvari, grupate sub steagul sfânt al profetului Mahomed. Dar, tăvălugul armelor lui Sinan de abia începea să se urnească, greoi, șovător încă... Multimi compacte de noi soldați luau locul celor căzuți, iartunurile, aflate undeva, în coasta atacatorilor, începuseră să bubuie, aruncându-și ghiulele în mijlocul călăreților valahi împins deodată înapoi, spre albia înșelătoare a râului. Și iată că, oștile adunate din podișurile Rumei, a Siriei ori Anatoliei începeau să se reverse, împlacabil, ca niște talazuri ale unei mări înfuriate, înundând întreaga vale deasupra căreia soarele se ridicase acum strălucitor și fierbinte. Săbi, lânci, coifuri și scuturi, scânteind și fulgerând; înroșindu-se de sângelile care se surgeau în țărâna frâmantată de copite. Și, din ce în ce mai puternic, strigătul de ALAH!, ieșind din mii de piepturi, căpătând rezonantă de tunet. Copleșită, atacatorii se grupaseră în jurul podului, încercând să stăvilească revârsarea neîntreruptă a turcilor. „Ne-au biruit, Măria Ta!”, strigase unul dintre căpitanii voievodului, dar acesta, fulgerându-l cu privirea ripostase: „Nu încă!... Nu încă!...” Apoi, strunindu-și calul stropit de noroi și sânge, continuase: „În mlașină!... Să-i atragem în mlașină!... Greoi, tăvălugul turcesc înainta mereu – sigur de sine și împins de revârsarea trupelor care continuau să se iovească din înălțimea colinelor. Apa galbenă a Neajlovului se transformase acum într-un noroi cleios în care, cai și călăreți se cufundau până la genunchi. Ghiauri păreau istovit, îmbulzindu-se în jurul podului și retragându-se mereu. Și atunci, între ienicerii săi apăruse însuși Sinan Pașa, marele vizir. „Faceți loc!... Faceți loc!... Înapoi!...”, strigau mai marii acestora, căutând să-și protejeze stăpânul de văltoarea bătăliei. „Alah!... Alah! Învingătorul!...”, continuau ei îmbătați de triumful victoriei.

Nimeni nu ar mai fi putut să prevadă o ripostă din partea valahilor. Nici măcar voievodul lor care, postându-se în fruntea puținilor călăreți ce-i mai rămăseseră și îndreptându-și artleria spre colosul care

acum traversa mlașina, se repezise cu un ultim efort disperat în iureșul bătăliei.

La început Sinan simțise cum ienicerii din garda lui se opresc, încercând să bareze acest nou atac, la care nici unul dintre ei nu se mai aştepta. Apoi, deodată, totul se transformase într-o cumplită învălmășală, el, vizirul fiind tărât de colo-colo, ca o scândură plutind în apele învolburate ale unui râu. Încercase să-și strunească la un moment dat calul, însă acesta nu-l mai asculta, speriat de larma luptei și de loviturile prime de la soldații aflați în jur, luptând cu disperare pentru a-și apăra viața și stăpânul. Cu toate acestea, Sinan era încă sigur de sine. Prea multe bătălii văzuse el însuși pentru a-și pierde cumpătul, deși, izbiți de o forță teribilă, ienicerii săi continuau să dea înapoi, înnămolindu-se tot mai mult în mlașina amestecată cu sânge. Doar în momentul în care, o lovitură puternică îl aruncase peste parapetul podului, și se trezise înțotind în noroil infect – turbanul, marele lui turban rostogolindu-se și pierind sub copitele calor -; doar atunci, Sinan înțelesese că totul era pierdut și că el va pieri în mlașina aceea puturoasă, a cărei scursoare îi mânjise obrajii, măiniile, și-i intrase în gura văduvită de dinți, morfolind-o aproape fără să-și dea seama cu gingeile roșii, simțindu-i gustul rânced pe limba uscată. Poate că niciodată până atunci un vizir nu mai fusese trântit în noroi, ca el acum, primul om din împărătie după marele sultan... Și totuși, nu voia să moară. Ar fi fost prea nedemn să se înnece în găuriul acela, asemenei unui şobolan, așa că, disperat, căuta cu ochii holbați o posibilitate de salvare, asemenei tuturor celor căzuți ca și el în clisa aceea spuscată, căutându-și îngrozită scăparea din neîndurătorul malaxor care-i măcină fără încetare, cufundându-i în moarte... Totul durase doar câteva secunde, care însă lui i se păruseră o veșnicie, pentru că, deodată se simți ridicat de umeri puternici – trupul lui slăbănoș atârnând ca o cărpă -, și dus înspre tabără. Înțelegând în cele din urmă ce i se întâmplase, se apucase strâns cu măiniile și cu picioarele, ca un înecat de salvatorul său, în timp ce, pe obrajii innoroiti și gâlbejiti, ceva, ca niște lacrimi se scurgea fără încetare, pierzându-se în bărbuța năclăită de deasupra gâtului. Oftase, sau poate că scâncise ca un copil – Alah cel prea puternic se îndurase de dânsul...

Viermuiala trupurilor încleștate în mlașina râului nu contenise decât la apusul soarelui când, doar grupuri disparate de călăreți, sau pedeștri se mai încăerau încă de-a lungul văii, prin smârcurile din luncă, în timp ce, grosul trupelor se retrăgea, ducându-și cu sine răniți spre tabere. Apoi, când umbrele înserării deveniseră de nepătruns, bătălia încetă cu totul – ultimii supravietuitori părăsind albia râului, devenită de acum o imensă groapă comună, unde zăcea de-a valma, înfrântă prin moarte, creștini și păgâni, striviti, sfârtecați de iureșul necruțor al unei confruntări din care nimeni nu ieșise nici învingător, dar nici învins... Pentru că, așa cum avea să rostească, după bătălie domnul valah – „Balaurului, deși i se retezaseră unul din capete, avea încă destule în loc!” Deci, fără a mai pierde vremea, Mihai-vodă își strânsese oamenii ce-i mai rămăseseră, pornindu-i spre Târgoviște, unde nădăjduia să întâlnească oștile principilor creștini care-i făgăduiseră sprijin.

Soarele aproape că se ridicase deasupra orizontului când iscoadele turcești aduseseră vestea că oastea voievodului Mihai își părăsise pozițiile, refugiindu-se spre miazănoapte. Bătrânul vizir surâse, încreșindu-și pielea uscată a obrajilor, după care, porunci că, în cea mai mare grabă ienicerii să își ridice tabăra și să pornească spre București. Ajunseră acolo după o zi întreagă de mers întins. Orașul era pustiu și ars. Ici-colo, printre ruinele fumegânde, se mai puteau vedea cerșetorii schilozi sau orbi scurmând prin gunoaie, ori căni de pripas adulmecând aerul încărcat de mieșmele grele, provocate de incendii și arșiță. Nemaigăsind nimic care să le dea posibilitatea satisfacerii lăcomiei lor crunte, la ordinul vizirului, soldații se aruncaseră asupra bisericilor – singurele clădiri neatinse de flăcări -; călcând în picioare odoarele altarelor, sau luându-le cu ei ca pradă, scoțând ochii sfintilor zugrăviți în icoane, și, la sfârșit, smulgând crucile de fier de pe turle și înlocuindu-le cu semiluna – semnul islamismului, a lui Alah Atotbiritorul. Pe urmă, alese să una dintre mănăstiri să o transforme în cetate, înconjurând-o cu valuri de pământ și palisade și îngrămadind în spatele zidurilor tunuri mari,

cu ghiulele de patrusprezece oca. Și, pentru că iarna se afla totuși destul de aproape, grosul oștirii se îndrepta către Târgoviște – locul unde se bănuia că se ascunde beul Valahiei, pentru a-l înfrângă cu totul și a instaura în felul acesta pe deplin și definitiv stăpânirea atotputernicului Padișah peste această țară care avusese curajul și obrăznicia să se răzvătească. Odată ajuns, găsiră și acest oraș părjolit și lipsit de locuitori, astfel că se văzură siliți să procedeze ca mai-nainte, transformând biserică mitropoliei în moschee, iar în cetate instaurând o garnizoană sub comanda lui Ali-bei și Ketzi-bei.

Convins că nimic nu-i va mai putea sta de acum împotriva, - Mihai-vodă fugise cu siguranță în Ardeal -, vizirul își porni ostile din nou, gândindu-se că le va putea trece dincolo de munți, unde, fiind ajuns, va face jonctiunea cu trupele conduse de către unul dintre fiii săi, Mustafa-Pașa, aflate acum la hotarele Ungariei. Așadar, calea spre Ardeal și spre Creștinătate îi era de acum deschisă și nimeni și nimic nu părea să-i mai poată sta împotriva. Dar bucuria produsă de aceste gânduri și de strălucitoarea perspectivă ce i se deschidea îi fusese în scurt timp alungată de vestile aduse de cercetașii trimiși să iscodească, aceștia informându-l că drumul care urca în munte era tăiat de oamenii lui Michael-bei, care se baricadaseră îndărâtul unor întărituri facute din trunchiuri groase de copaci și căruțe răsturnate, putând să țină astfel la distanță orice dușman care ar fi cucerit să se apropie. „Așadar, din nou acest ghiaur blestemat!”, exclamase livid de furie bătrânul vizir, și, fără a mai lua în seamă observațiile făcute de generalii săi, cărora, în condițiile existente un atac li se părea inopportun, Sinan urlase - „Îi vom da peste cap!... Îi vom scoate din ascunzătorile lor și-i vom spânzura până la unul!...” Pe urmă, urcându-se pe cal, ordonase înaintarea. Dar valea era strâmtă, mult prea strâmtă pentru a da posibilitatea trupelor sale să se desfășoare, și, în plus plină de primejdii și de ambuscade, așa că, fiecare pas căștigat însemna pierderi tot mai grele, iar ienicerii, înnebuniți de situația creată începuseră să murmură, refuzând să mai îndeplinească ordinele și cerând retragerea. Cătrănit și spumegând de mânie, Sinan se resemnase, îndeplinindu-le în cele din urmă dorința, însă întoarcerea lor se transformase în scurt timp în fugă, mai ales după ce aflaseră că oastea voievodului valah fusese sporită de trupele principilor creștini, venite de peste munți. Îngrozit, refuzaseră să mai apere Târgoviștea, abandonând-o cu gamizoană cu tot și pornind către București, unde sperau să reziste, dar, odată ajuns în câmpie, atacurile tot mai numeroase și tot mai neîndupăcate ale creștinilor le sporiseră panica, astfel că, numai la strigătul „Vine Mikal ogl!” soldații aceștia, care numai cu câteva zile mai-nainte se crezuseră invincibili, se transformaseră într-o imensă multime de fugari, animați de un singur gând – propria lor salvare. Stăpâniți de spaimă și descurajare, găsiră că cetatea pe care-o întăriseră în jurul vechii mănăstiri nu le mai putea oferi nici un fel de garanție în fața atacului armiei urmăritoare, și, tot mai îngrozit, după câteva zile de odihnă cu toții luau drumul Giurgiului, încărcați de prada care le mai rămăsese – un șir lung de oameni și animale, a căror degringoladă sporea cu fiecare ceas, cu fiecare minut, astfel că, la tot pasul, pe întregul itinerariu dintre marele fluviu și București, următorii întăriseră numeroase atelaje abandonate, tunuri și căruțe de povară, cămile, cai și oameni morți, sau agonizând. Dar ultimul act al acestui calvar avea să se consume în momentul trecerii peste Dunăre – acolo unde fusese ridicat la repezelă un pod din vase pe care acum se îmbulzeau multimi de ieniceri, de pașale și acagi și asupra cărora aveau să se abată primele rânduri de atacatori ai armelor aliate, dar mai ales ghiulele slobozite din propriile lor tunuri, căzute pradă în măiniile creștinilor, astfel că, imensul șarpe format din sutele de trupuri ce se îngheșau pe pod, se rupsese în mai multe bucăți și apoi în fărâme, luate de apele repezi și adânci – o viermuială jalnică spre care priveau, neputincioși Sinan și cu generalii săi, ajunși pe malul bulgăresc, dar mai ales românilor, ungurilor și italienilor care își aruncau cușmele în sus, manifestând satisfacția provocată de această zdrobitoare victorie. Poate că niciodată o oaste a Semilunii nu suferise o astfel de înfrângere; poate că niciodată un dezastru nu fusese atât de cumplit și, privind la rămășile superbei sale armate, bătrânul Sinan înțelesese că de acum, steaua lui norocoasă apuseșe pentru totdeauna, pierind în valuri odată cu ultimul dintre soldații săi. Da, de data aceasta sabia creștinilor tăiese toate capetele imensului balaur, obligându-l să se retragă în vizuina de unde nu va mai cuceră să se arate mult timp de acum înainte. Iar pe cer, urca luminosaș o nouă stea – aceea a lui Mihai-vodă, domnul românilor...

Dorina ENE

UMBRA ROMEI

(urmare din nr. 12(32)

II

După cină, Septimius se tolări în lectică, bine dispus de mâncărurile alese și de vinul bun, dar mai ales de gloria viitoare și de gândul stârpirii răscoalei barbarilor.

„Are să fie bine! – își spuse. – Are dreptatea; voi avea de lucru acolo... Roma are să mai dea o lecție! Câini de romani! – își încreștă pumnii. – Am să le-arăt eu lor, câini de romani! Animale barbare, sclavi nemernici!”

– Unde să le ducem, stăpâne? – îl trezi din gânduri vocea unui sclav.

– La Livia Fulgentia! – mormăi el. – și mai repede, că e târziu.

Livia Fulgentia era o Tânără văduvă, fostă soție de cavaler¹. În rămăsesese avere de la soț și de aceea voia să se remărite neapărat cu un patrician. Era ultima cucerire a lui Septimius. Aceasta îi spuse deschis că n-avea de gând să ia de soție, dar ea speră că frumusețea ei îl va convinge până la urmă să-și schimbe gândul.

– De ce vîi așa de târziu, Cornelius? – îl întămpină Livia, alintându-se.

– Uite de-acacea nu mă însor eu! – zise el, agasat, drept orice răspuns. – Dar ce frumoasă te-ai făcut astăzi!

– Patru ceasuri m-a pieptănat și m-a machiat Servilia... Pentru tine – zâmbi ea galeș, înconjurându-i gâtul cu brațele.

Septimius surâse. Îi plăcea într-adevăr frumusețea și rafinamentul acestei femei. Și-i plăcea să fie iubit, dezmerdat, el, care nu iubea pe nimeni.

– Hai să mânăcam! – murmură ea.

– Am cinat la părintii mei. Spune sclavelor să plece!

Au intrat amândoi în cubiculum².

– De ce nu vrei să chem niște dăncuitoare și niște cântărețe din lăută, să te desfete, Cornelius?

Elo măsură câteva clipe, micșorându-și puțin ochii, ca pe o vază de preț.

– Estetule! – îi citi ea gândurile. – Nu mi-ar sta bine lângă celealte vase de preț din casa ta?

– Măsări plictisi de tine dacă ai fi în casa mea – răspunse el cu frâncește.

– Cât nu te plăciștești, tot e bine... – murmură ea, lipindu-se de dânsul cu ochii închiși.

– Da, e bine... – șopti Septimius, dezvelindu-i umerii de sub mătasea visinie a peplum-ului...³

„Ce femeie frumoasă! – își spuse el, într-un târziu, măngâindu-i trupul minunat cum ar fi măngâiat o statuie a Afroditei. – Am gust, într-adevăr... Toate cele de dinaintea ei au fost la fel...“

– La ce te gândești? Murmură ea, cuprinzându-i obrajii în mâini și oglindindu-se în ochii lui. – Ce ochi frumoși ai! – șopti apoi. – Albastrul lor închis, impenetrabil, fascinază... Ai ochii mamei tale, nu? – Și ciuful frizura aranjată cu grija. – Și se potrivește așa de bine cu părul castaniu... N-am văzut nici un bărbat așa de frumos ca tine... Taci!

– Aștept să termini cu complimentele.

– De n-ai fi așa de rău și de înghețat... Te uită la mine ca la un obiect de artă, nu ca la o femeie vie... Cu toate faci la fel?

– Te asigur că nici una n-are parte de mai mult – zâmbi el, sărutând-o. – Și nu te posomori, că nu-ți stă bine... Mâine mergem să vedem gladiatorii.⁴

– O, ce bine! – se bucură ea. – Dar parcă spuneai că de-abia peste două zile...

– Peste două zile plec în Asia.

– Și când te întorci?

– Cât de curând. Să termin cu răscoala aceea...

– Ai să fii desigur cel mai viteaz... – îl alintă ea.

– Cu siguranță, pentru că eu voi fi comandanțul!

– Ah! Și nu mi-ai spus, ca să sărbătorim evenimentul!

Se dădu repede jos din pat, suplă, ușoară și turnă vin în cupe.

– Pentru succesul tău deplin în Asia! – exclamă ea.

– Pentru frumusețea ta, Livia! – zâmbi el, contemplând-o cu încântarea estetului în fața operei de artă.

Era obișnuit cu nudurile de marmură și cu nudurile vîi și le examina ca un cunoșător. Dar trupul acesta împlinit și suplu era al celei mai frumoase Venus pe care o văzuse.

– Să știi, când mă întorc am să pun să-ți facă statuie – răse el. – Venerele lui Praxiteles sunt nimic pe lângă tine... și chiar Venera din Milo!

– Pe Venus, – zâmbi ea, ghemuindu-se lângă dânsul și înconjurându-i gâtul cu brațul alb și rotund – dacă m-ai iubi cât să admir, astăzi aș fi soția ta... Soția celui mai frumos bărbat din Roma – adăugă încet, admirându-l la rându-i. – Chiar tu ești o operă de artă... și ne-ar sta foarte bine împreună...

– Parcă n-am fi împreună, așa vorbești!

– Eu am răbdare, într-o zi ai să gândești altfel...

– Speră! – se mulțumi el să spună, luând-o în brațe...

A doua zi s-au dus la Circus Maximus. Aveau locuri foarte bune, aproape de loja oficială, unde luară loc unul din consuli și Scipio Aemilianus.

Prima luptă se dădu între un gal cu scut, coif și sabie scurtă și un retiar înarmat cu o plasă de oțel flexibil. Galul îl înfruntă vitejește pe retiar și eschivele sale măiestre smulseră ropote de aplauze.

– Gallus! Gallus! Gallus! – scanda multimea.

Cu o lovitură șicură, galul sfâșie într-un colț plasa adversarului. Femeile căzură în extaz și bărbații începând să bată ritmic din palme.

„Plebea⁵ se amuză!“ – gândi disprețitor Septimius.

O mișcare greșită a galului. Toată lumea își reținu o clipă respirația. Retiarul profită de ezitarea adversarului și-l înfășură strâns în plasă. Apoi se uită triumfator spre tribune, așteptând verdictul.

Multimea tropăia pe bânci, bătând din palme și strigând. Acum îl aclamau pe retiar, de unde doar cu o clipă înainte îl încurajaseră pe gal. Cățiva, totuși, ridică degetul mare, în semn de iertare.

Galul, trântit pe nisipul arenei, îi privi învorat. Mai știi, poate avea noroc să scape...

Septimius nu se pronunțase încă.

– Tu ce spui? – o întrebă pe Livia.

Aceasta, preocupată de frumosul ei peplum alb cu chenar de aur și de zulufii parfumați ai părului de pe tâmpale, îl privi zâmbind:

– Voi fi de acord cu tine. Nu mă interesează soarta sclavului... Nu-i așa că sunt frumoasă astăzi?

El surâse. Îmbrăcat în toga albă cu chenar de purpură, cu părul frizat, cu ochii albaștri, de acel albastru închis, profund, fascinant, cu silueta înaltă, viguroasă și suplă, se simțea cel mai frumos și era instinctiv mândru că are alături o frumusețe recunoscută.

Saorele i se oglindă o clipă în ochi, apoi privirile i se întoarseră spre gal și se încruntă.

„Barbarii ăștia! Ce s-ar alege de civilizația noastră dacă am fi noi la cheremul lor și nu ei la cheremul nostru? Ce s-ar alege de casele noastre, de bijuteriile, de femeile noastre așa de frumoase și de elegante?... ăștia nu sunt oameni, - îi șopti firea lui romană, crudă și nepăsătoare – sunt animale sălbaticice pe care trebuie să le ucizi fără cruce!

Opiniile erau împărțite. Multă dintre cei ce îl aclamaseră pe gal arătau acum cu degetul în jos, vorbind și râzând între ei.

Toată lumea aștepta decizia lojei oficiale. Septimius, care tot nu se pronunțase, își privi tatăl. Toți ochii se întoarseră atunci spre el.

Vesta că fusese numit comandant suprem al armatei din Asia făcuse deja înconjurul marelui oraș. Multimea setoasă de sânge, după sugrumarea lui Aristonicos, cerea noi victime din rândul celor ce cutează să se impotrivească Romei, stăpâna universului.

Scipio Aemilianus își privi la rândul său fiu și acesta înțelesă că tatăl aștepta decizia lui. Zâmbi ușor, cu ambicio satisfăcută și se uită în jur. Multimea se porni deodată pe aclamații:

– Trăiască cel care-i va stârpi pe barbarii din Asia!

– Trăiască nepotul lui Scipio Africanus!

Scipio Aemilianus zâmbi cu deschisă mândrie. Septimius începu să se uite în arenă și publicul tăcu, așteptând verdictul.

„Ce bine-mi seamănă! – își spuse tatăl. – Nu se lasă amețit de omagii...“

– Ai un fiu demn de tine, Aemilianus! – zise consulul⁶.

– Demn de gloria familiei, Decius...

– O să-l vedem ce verdict va da – adăugă consulul. – După asta ne vom da seama în ce măsură are suflet de roman și dacă se va lăsa cuprins de milă cumva, în Asia...

– Nu mi-e teamă de asta. Îl cunosc – roști încrezător Scipio Aemilianus.

Septimius se uita în ochii galului.

– Îndură-te, stăpâne, – îndrăzni acesta să-l roage – cruce-mi viața în această zi de sărbătoare pentru tine și zeii să-ți dea triumful...

Multimea amuți de tot, tăndu-și răsuflarea.

Mai rămăseseră parcă doar doi bărbați: unul, trântit în nisip, implorând viață, celălalt în tribună, scăldat în soare, cu ochii strălucitori.

O scânteiere de cruzime fulgeră deodată albastrul intens al privirilor Tânărului general. Încet, măsurat, el întinse mâna dreaptă.

– Stăpâne, – imploră galul – zeii...

În aceeași clipă, Septimius întoarse degetul mare în jos.

– Zeilor nu le trebuie rugămintea unui barbar – accentuă el cu glas puternic – pentru a-mi da triumful împotriva barbarilor!

Multimea izbucni în aplauze și începu iar să tropăie pe loc.

– Trăiască nepotul lui Africanus!

– A început printr-o pildă dată barbarilor! Să urmeze tot aşa!

Consulul și Scipio Aemilianus imitară verdictul lui Septimius. Atunci, retiarul îngenunche și, smulgând de la centura galului pumnalul, îi descheie coiful și dintr-o singură mișcare îi tăie beregata.

Sângelul țășni și galul începu să se zvârcolească în spasmele morții. În marele amfiteatră se făcuse liniste. Romanii urmăreau cu totii, cu lăcomie, agonia sclavului. Până și Livia, deși afisa disprețul femeii rafinate pentru aceste omoruri, se lăsa depășită de firea ei romană și contemplă cu aviditate spectacolul.

Cu un ultim spasm, galul rămase înțepenit într-o baltă de sânge. Atunci intrără niște sclavi care-i tăără afară pe Poarta Mortii, pe când alții greblau locul unde căzuse și-l presărau cu nisip proaspăt. Peste câteva clipe nu mai rămase nici o urmă de sânge.

Scipio Aemilianus își chemă fiul cu un semn.

– Credem că Republica Romana va avea un demn reprezentant în Asia! – i se adresă direct consulul.

– Voi face totul pentru ca patria să fie mulțumită de mine! – declară linistit Septimius.

– Am văzut că te vei purta cum trebuie, – zise consulul – mai ales pentru că vei conduce o campanie unde nu va exista cruceare. Cunoști ordinul: fără prizonieri!

– Știi. Așa voi face! – răspunse scurt Septimius.

– Sunt convins că-ți vei face datoria – adăugă Scipio Aemilianus. – Dar nu vrei să mai rămâi?

– Mă așteaptă Livia – roști complice Tânărul.

– Ascultă, – zâmbi tatăl – de ce nu te însori cu ea? E frumoasă, bogată, de familie bună, văd că-ți place...

– Mai am timp – veni inviarabilul răspuns și, cu o înclinare din cap, Septimius plecă.

– Uite, vezi, nu-l pot convinge să se căsătorescă – oftă Scipio Aemilianus.

– E o fire independentă, lasă-l în pace – zise consulul. – Ajunge că e un bun general... Are timp!

(continuarea în numărul viitor)

NOTE:

(1) cavalier – la romani, membru al ordinului ecvestru, format din cetăteni bogăți, inferior ordinului senatorial (patricienii)

(2) cubiculum – dormitor în casa romană

(3) peplum – mantie fără mâneci, prinșă pe umăr cu o agrafă, purtată de femei în epoca antichității greco-romane

(4) gladiator – luptător la spectacolele publice din cîrcurile Romei antice, de obicei sclavi

(5) plebea – pătuțea cea mai de jos a oamenilor liberi

(6) consul – cea mai înaltă magistratură în Republica romană, exercitatate anual

CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADITIONALE IALOMIȚA

Bdul M. Basarab, Nr. 26, Slobozia, jud.
Ialomița
Tel/Fax: 0243/231151
Email: ccp_il@yahoo.com
www.traditieialomita.ro

Anul 2005 a reprezentat pentru Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița un nou reper în redescoperirea și promovarea valorilor ialomițene ca parte integrantă a culturii naționale. Activitățile instituției au avut ca grup-țintă toate categoriile socio-profesionale. Răspunzând permanent cerințelor care guvernează sfera culturii să incercat redimensionarea și reașezarea actului cultural pe coordonatele impuse de valoare și calitate, readucând în prim-plan hrana spirituală atât de necesară unei societăți civilizate în drumul spre progres.

Se dovedește că, în contextul actual, și în domeniul culturii profesionalismul și parteneriatul real, pe plan local, în conceperea și realizarea acțiunilor constituie condiții esențiale ale reușitei actului cultural. Iar unul dintre filoanele cele mai generoase, practic inepuizabil, îl constituie cunoașterea și valorificarea patrimoniului cultural și a tradițiilor etnofolclorice locale, stimularea creativității în toate genurile artei.

Pornind de la aceste necesități majore, activitatea și strategia Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița în anul 2005 s-a axat pe următoarele coordonate: continuarea cercetării tradiției și creației populare specifică zonei etnofolclorice a Bărăganului ialomițean; conservarea obiceiurilor, tradițiilor și valorilor perene ale culturii populare; stimularea procesului de creație populară și promovarea valorilor culturii populare tradiționale; organizarea și participarea la manifestări cultural-artistice, care să pună în valoare rezultatul activității desfășurate de specialiștii instituției.

Centrul Creației Populare Ialomița urmărește abordarea unui spectru larg de activități, conștientizând că actele culturale trebuie să fie realizate în folosul comunității, iar oferta culturală trebuie diversificată, oferită tuturor categoriilor sociale, trebuie corelată cu necesitățile culturale ale cetățenilor, constituind un răspuns al nevoilor culturale ale ialomițenilor. Liniile directoare ale activității sale care au fost urmărite prioritar au fost cercetarea, conservarea și promovarea culturii tradiționale.

În urma activității de cercetare au fost identificate, colecționate și tezaurizate date și valori reprezentative pentru creația tradițională ialomițeană, asigurându-se completarea și optimizarea datelor din arhiva instituției.

Activitatea de conservare a continuat și în acest an prin îmbogățirea arhivei cu documente, fișe de cercetare, fișe de fototecă, înregistrări audio și video

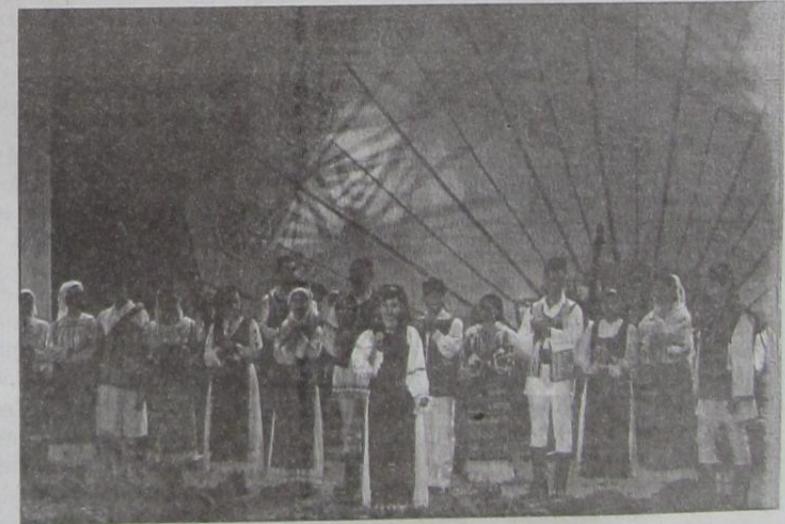
Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița este o instituție cu tradiție, o instituție care joacă un rol important în activitatea culturală a județului Ialomița, un centru cultural în permanentă legătură cu oamenii satelor, cu tot ce înseamnă civilizația rurală.

În esență, misiunea instituției este documentarea, culegerea și conservarea valorilor creației și tradiției populare, dezvoltarea acesteia în contemporaneitate, ca marcă a identității etnoculturale, stimularea procesului de creație populară în toate genurile artistice, integrarea lor în circuitul internațional de valori. Numai cunoașterea aprofundată a folclorului, a conținutului și formei sale artistice poate asigura o orientare științifică în activitatea de valorificare și preluare creaoare. De altfel, atitudinea creaoare față de tradițiile culturii țărănești face parte din procesul actual de reevaluare a patrimoniului material și spiritual al națiunii, din tendința constructivă de valorificare critică a moștenirii culturale a trecutului, de reinnoire a unor experiențe valoroase aparținând acestuia.

expoziții și alte manifestări de activare a talentelor din toate genurile artei.

Manifestările artistice organizează atrag un mare număr de participanți, având rolul de a aduce în fața publicului frumusețea folclorului ialomițean, relevând autenticitatea sa și promovând bunurile culturale - tradiționale sau contemporane, satisfăcând nevoia cetățenilor de cultură, artă, informație și divertisment.

valorioase, optimizarea structurii bazei de date în vederea valorificării superioare.

Activitatea de valorificare pe care o desfășoară Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița este complexă, instituția incluzându-și în programul de activitate festivaluri, sărbători, spectacole, vernisaje,

Principalele programe cultural-artistice organizate și desfășurate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița în anul 2005 au fost:

- „Expoziție de artă populară și tradiție folclorică”(9 martie, Alexeni)

- Festivalul județean de folclor „Zărărică, zărărea”, ediția a XIII-a, (6-20 mai)

(în județul Ialomița există o grija deosebită pentru menținerea tradițiilor și implicit a formațiilor folclorice).

Centrul Creației Populare Ialomița încearcă în mod susținut prin demersurile sale să conserve și să valorifice această bogată tradiție, iar festivalul județean de folclor „Zărărică, zărărea” se înscrise în seria acestor demersuri.)

- „Rapsozii la ei acasă”(8 noiembrie, Ciocina)

- „Sărbătoarea colindului”(21 decembrie, Slobozia)

- „Când eram pe Ialomița”
(Spectacole folclorice oferite gratuit locuitorilor comunelor

Ialomițene, în scopul satisfacerii dorințelor acestora de a viziona spectacole folclorice de înaltă ținută artistică și a valorificării la un nivel artistic superior a bogatei tradiții populare).

- Gala umorului „Un bob de veselie”(26-28 august, Fetești)

- „Festivalul-concurs național de interpretare a muzicii ușoare românești - „Trofeul Tinereții” – Amara”, ediția a XXXVIII-a (6-7 august)

(Ajuns la cea de-a XXXVIII-a ediție, Festivalul național de muzică ușoară „Trofeul Tinereții” – Amara și-a continuat și în acest an ascensiunea continuă. Cel mai longeviv festival de muzică ușoară din țară a adăugat în acest an al istoriei sale o nouă ediție. Cu toate piedicile ivite în acest an în desfășurarea sa (inundații), având în vedere larga participare, intensa mediatizare, calitatea spectacolelor,

buna organizare, nivelul tehnic și artistic, festivalul s-a ridicat la exigențele cu care a obișnuit până acum).

- „Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan””, ediția a IX-a(10-12 iunie)

(Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan” și-a desfășurat în acest an una dintre edițiile sale de succes.

Prezența ansamblurilor folclorice din 4 țări și larga participare a publicului a confirmat valoarea și prestigiul dobândite în timp de această manifestare internațională în județul Ialomița).

- „Festivalul-concurs național Antena satelor al tinerilor interpreți „Ion Albeșteanu”, ediția a III-a (26-28 octombrie)

(Festivalul național Antena Satelor al tinerilor interpreți „Ion Albeșteanu” și-a desfășurat

titruș(Cluj), participarea la Festivalul național de colinde „După datina străbună”(Constanța)).

- Participări internaționale
(Participarea la Festivalul internațional de folclor „Nufărul alb” de la Cahul, Republica Moldova).

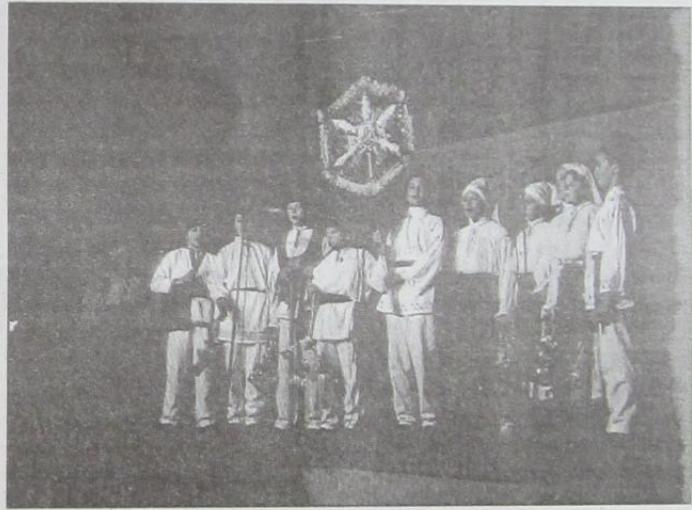
- Program editorial
(Centrul Creației Populare Ialomița a editat în acest an 2 CD-uri. Primul CD conține piesele interpretate de concurenți în festivalul național „Ion Albeșteanu” și melodiile interpretate de vedetele de muzică populară invitate, imprimările fiind preluate direct din concert, iar al doilea CD conține cele mai reprezentative piese din repertoriul ansamblului folcloric „Doina Bărăganului”.

De asemenea a fost editat cel de-al 5-lea volum al lucrării „Jocuri populare din Ialomița”).

- Program „Sistem informatizat de informații”

(Editarea CD-ului „Tradiție și modernism”, CD de prezentare a celor mai importante aspecte ale folclorului ialomițean și a activității instituției, CD care a obținut anul acesta la Cluj premiu al II-lea în cadrul unui concurs național de profil.

De asemenea, lansarea site-ului instituției (www.traditieialomita.ro) este un alt aspect important al acestui program).

în acest an cea de-a treia ediție. O ediție considerată unanim deosebit de reușită din toate punctele de vedere. Acest festival, organizat în memoria unuia din cei mai mari artiști români, ultimul mare lăutar al țării, cum era numit Ion Albeșteanu, a demonstrat încă o dată că folclorul românesc este nepieritor și tradițiile sunt duse mai departe de o nouă generație).

- „Microstagiune teatrală”(19-23 octombrie)

(Proiectul a cuprins o serie de spectacole de teatru oferite locuitorilor

județului Ialomița de Teatrul dramatic-muzical B. P. Hașdeu din Cahul, Republica Moldova. Piesele jucate au fost alese dintre cele mai cunoscute și cu o mare priză la public).

- Participări naționale

(Participări la diverse evenimente cultural-artistice naționale, premiu al III-lea la concursul național de folclor „Alexandru

- Alte acțiuni
(Participarea ansamblului „Doina Bărăganului” la evenimentele prilejuite de sărbătoarea națională a României(1 decembrie, Alba Iulia).

Într-un context socio-economic complex se impune întărirea rolului Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Traditionale Ialomița – instituție ce are rolul de a realiza legătura firească între nevoile culturale ale ialomițenilor și marile evenimente culturale la nivel național și internațional pe care le găzduiește județul nostru.

Într-o perioadă în care întreaga lume tinde spre globalizare, în care influența modernismului ia amprentă și poate distruge identitățile naționale, în condițiile în care în spațiul cultural european fiecare țară dorește afirmarea pe plan cultural, păstrarea, conservarea și valorificarea tradițiilor și obiceiurilor specifice constituie o acțiune dificilă și de permanentă actualitate.

Astfel, instituția răspunde în permanență necesităților spirituale ale spațiului ialomițean prin realizarea de activități cu adevărat valoroase, promovând un folclor autentic și de calitate.

Cristian OBREJAN

De multă vreme visez în sevențe lungi, ca niște narăjuni în imagini. Subiectele lor sunt deosebite de gândurile diume, dar cu timpul am observat că au legătură cu preocupări, cuvinte sau imagini cotidiene. Ele par să aibă rolul de intrare/deschidere a unei casete de povestiri cu o anumită cheie...

1. Toate căsnicile sunt infectate
Noaptea de 24 – 25 ianuarie 2005.

Ce îmi aduc aminte din vis:

Eram într-o stație de tramvai, așteptând. Când m-am întors spre stânga, am văzut o fetiță de 4 – 5 ani, în rochiță cu mâneci scurte și săndăluțe. Era departe, cam la 50 de metri, dar am recunoscut-o imediat pe soacra-mea din fotografie când era mică, așezată pe un piedestal între părintii ei foarte solemani. și ea, în fotografie, nu schițează nici un zâmbet, parcă față ei mică nu l-a cunoscut vreodată, dimpotrivă, corpul slab, rigid, puțin adus de spate ca și cum ar purta – l-ar apăsa – o greutate prea mare pentru puterile lui, și ochii negri, ficioși, preocupati de starea aceea corectă pentru ceea ce-i spuseaseră că vor face acolo, în fața aparatului de fotografat.

Aici, în vis, între mine și ea se interpune acum o sumedenie de linii de cale ferată și peroane, ca și cum am fi într-o gară – Gara de Nord din București. și ea, vie, agitată, ca și cum s-ar fi aflat la startul unei curse, vede tramvaiul – pe care-l așteptăm și eu – venind, și pomenește într-o cursă uimitoare peste linii și printre oamenii aflați pe peroane. O urmăream încântat și în același timp îngrijorat de elanul de neoprit al micuței care se strecură, sărea, alergă pentru a prinde nu tramvaiul, ci pe mama ei care se află acolo.

A ajuns, s-a așezat pe o banchetă de lemn – era un vagan vechi – maică-sa/soacra-mea acum la 30 – 40 de ani/parcă venea din alt compartiment, o vede și parcă vrea s-o certe. Eu îi iau apărarea, spunând că e o fetiță atentă și curajoasă.

Acum stau și eu pe o banchetă care nu mai e de tramvai, ci de tren. Sunt aproape de usă iar în fața mea sunt Dan și Aurelia, care mă invită să mănânc castraveti verzi cu cănați aflați pe o bucată de ziar. Iau un cănat și un castravet într-o mână, mușc deodată din ei și, când văd că trenul pleacă, trecând pe sub un pod, mă gândesc să sar, dar rămân în el, convins parcă de ei.

Simteam că lângă mine mai era cineva care lăua să mănânce tot de pe același ziar, îi vedeam mână. Mă întorc și constat că e tantă Maria, mută, uscată, neagră, cu fixitatea de alcoolică ce și-a băut răția. Lângă ea, un băiat, bărbat, poate Jenel. Îmi arată un clondr de pe un dulap – constat că ne aflăm acum ca într-o sufragerie mare, iar la masa din mijloc se află de o parte și de alta peste 20 de persoane. Vrea să bea lichiorul de acolo în amintirea Anei. Îi spun, privind cu atenție toate recipientele așezate pe dulap, că nu au nimic în ele, ci aşa le-a făcut artistul, sunt obiecte de artă, partea de jos mai închisă, ca un mic val cenușiu, să dea impresia privitorului că lichidul tocmai se toarnă și cade pe fundul sticlei, formând acel val leneș, greu, ca de lichior.

O întreb, ca de obicei, ce mai e pe la S., nea Gigel ce mai face. Brusc, figura ei ieșă din spate în față, odată cu mușteria pe care acum frâmântarea din interior o sparge. Se uită într-o parte și-mi spune că Gigel a luat-o pe căi greșite, că și-a găsit una în satul lui de țigani – eu știam că e turc, mă gândeam -, că bărbatul aleia e un bandit care știe toată lumea din sat că a omorât un om pe câmp – și eu îl vedeam în depărtare pe o mîrîște de porumb, printre tulipinile uscate și înghețate rămase netăiate, ca și cum aceea ar fi fost scena crimei – și că d'ăia a venit, să vorbească și cu Ana.

Dau s-o-mpac, că aşa se întâmplă cu toate căsnicile, mai apar astfel de situații, dar trebuie să fie tare, că lucrurile se vor îndrepta. Cu privirea în farfurie, tantă Maria îmi spune, sau rostește ca pentru ea: toate căsnicile sunt infectate.

Mi se făcuse sete. Iau de pe masă un pahar mare căt o cupă și îl dau peste cap, dar în el era puțină apă. La masa mare, Costică își umple și el un astfel de pahar imens, îl dă pe gât dar se înecă de la prima înghițitură. Din capul mesei, un altul, tot cam de vârstă lui, ia și el un pahar și încearcă să-l bea dintr-o înghițitură. Astăpare să aibă succes.

Posibile surse ale visului

1. Fotografia cu soacra-mea o văd din când în când, trecând prin camera unde stă acum bătrâna și deplasându-se greu, cu bastonul. Piedestalul pe care e ridicat și acoperit cu un ștergar alb. Pe el e o pernă fantezie în care stau aproape îngropate săndăluțele cu barete, șosetele albe cu bandă închisă pe margine, apoi genunchii apropiat, rochiță cu mâneci scurte din care ies două brațe subțiri, gulerul mare, alb, brodat, gătul scurt și chipul de păpușă. E, într-adevăr, puțin adusă

de spate, impresie susținută de genunchii ținuți aproape. E tunsă scurt, parcă se observă un cercel. Gulerul brodat, prin gulerul căruia se vede rochiță de culoare închisă, îi trimite privirea înapoi, spre rândurile de ciucuri albi ai pernutei. În dreapta ei, tatăl, la 25 – 30 de ani, în costum, cu cravată, față albă, curată, mustăcioară, ochi negri, fruntea liberă și părul scurt.

În stânga fetiței, mama, robustă, însărcinată în luna 7 – 8, cu o rochie albă ce curge până la glesne. Părul tuns scurt, e prins în clame în dreptul urechilor;

Alexandru Buleandră

Dă-mi, Doamne, visele-napoil!

sprâncenele groase, ochii negri și nasul drept îl dau o alitură de matroană.

Toți privesc liniștit, mai ales tatăl, al cărui chip pare să fie închis de palma cu degete groase și cei doi nasturi ai costumului. Peste nici doi ani va mori. Mama, din profil, pare mai atentă, cu ochii aflați sub o umbră de interes. Fetiță pare că și trimite ochii rotunzi către mine și măna stângă, puțin îndoită, imprimă grupului o mișcare ingenuă.

2. Când mă întorceam acasă, în fața mea era un tătic cu un copilaș de mână. Mă întrebam dacă e băiat sau fată, pentru că după îmbrăcămintă nu-mi dădeam seama. Se întorcea către taicăsu, și credeam că vrea să fie luat în brațe. Mișcarea copilului mi s-a părut că are să-i spun elegantă, și m-am gândit că e fetiță.

Când îi depășeam, l-am auzit pe taicăsu spunându-i că n-are voie să se urce pe bordura trotuarului care mărginea șoseaua. Copilul insistă, încercând să se apropie de bordură și el îl îndepărta mereu.

M-am gândit că ar fi putut să-l lase, ținându-l de măna cealaltă, dar apropierea de șosea și de mașinile care treceau în viteză era periculoasă, și dacă copilul s-ar fi aflat altă dată singur și ar merge pe bordură, ar fi foarte riscant. L-am depășit fără să mă uit în urmă la ei.

3. Acum o lună, când m-am dus la S., am văzut-o pe tantă Maria uscată, îmbătrânită, cu pielea pergament, și pe față părea că poartă o mască ce semăna și cu mama și cu ea însăși când era mai tânără.

I-au dat imediat lacrimile care-i curgeau pe față ca pe o lespede, iar ochii parcă erau făcuți din apă care străluceau. Tot corpul ei avea rigiditatea pe care o învățasem să-o percep atât de bine, mai ales la femeile care beau. Mi-a confirmat și tantă Victoria faptul că Maria și Gigel au dat-o tare pe băutură, că mereu sunt cu ea în cap, nu mai știu altceva.

Când venea și nea Gigel dinspre coșarul cu porumb, unde se afla, avea mișcarea grea a picioarelor, parcă întreg corpul se umea din loc împins de o forță tot mai firavă.

Mă pregăteam să-i simt barba țepoasă, alcoolul cu care îi era îmbibată haina, plânsul sughitat și să-i aud dorința de a bea ceva împreună. Ca întotdeauna am spus că sunt foarte grăbit, că mă așteaptă treburi urgente la Urziceni... În sat i se mai zice „Turcu” și de când mă duceam în vacanțe la S. și auzeam asta de la oameni nu puteam înțelege cum să fie nea Gigel turc. La bătrânețe însă, tipul aparte de om care se ascunde pentru mine căt a fost Tânăr, a ieșit la iveau, arătând un bărbat înalt, cu picioare lungi și o privire neagră, concentrată de sprâncenele stufoase, înspicate acum... A săpat fântâni în tot satul, în curțile oamenilor și pe la răscruci de drumuri, vara tundea vecini sub dud, în bătătura din spatele casei, și iarna făcea căciuli și bunde. Voia să știe căt mai multe de la nepotul venit de la oraș.

4. În urmă cu două săptămâni a fost parastasul de trei ani al surorii mele. În afara de mine și Victor au participat numai femei. În sufrageria din apartamentul părintilor am revăzut în vitrină – pentru a căuta oare? – serviciul de vin cu cana și paharele având jumătatea de jos maronie și care, după obiceiul mamei, se asortă cu mobilierul. Nu știu dacă am băut vreodată din ele, poate atunci, apă, dar mereu când veneam la ei îmi furau privirea.

Cred că impresia produsă de imaginile pe care le văd în somn este uneori atât de puternică – sau participarea mea inconștientă este atât de intensă – încât atunci când mă trezesc – nu ca după un coșmar – le mai țin minte. Cel puțin o vizionare și câteva sevante/cadre de final. E ca un fir extrem de fin de care m-am învățat să trag cu mare grija, ca atunci când în copilărie scoteam gărgăunii din găuriile lor pământene. Îmi scot

gărgăunii din cap, cadru cu cadru, învăluindu în viziunea sau ideea generală a visului întreg ca într-o placintă. De cele mai multe ori am aura lor dar nu găsesc firul sau îl găsesc și se rupe imediat.

După ce m-am trezit, chiar pentru câteva minute, și visul e încă viu, în pământul craniului, lângă mine, trag firul și îl memorez. Nu mai știu dacă în sens invers, de la capăt la început, sau după ce l-am derulat și-l am dat de începutul care mi se oferă, abia atunci îl țin minte.

Dimineață, înainte de a pleca la bibliotecă, sau când vin la prânz, ori seara, le notez în agenda. E ca și cum aș fi înregistrat visul pe o casetă video și îl revăd pentru a-l descrie în cuvinte. A doua zi ar fi prea târziu. Trebuie să fie proaspăt, de câteva ore prinț, pentru a mai putea retrăi, căt de căt, minunarea, exaltarea, miracolul, entuziasmul, farmecul, încântarea, fericirea aceea dumnezeiască din vis.

Doamne – m-am gândit să-l spun când va fi, dacă va fi – dă-mi, te rog, visele-napoil! Dacă El îmi va răspunde spunând, cum e în adevăr, că toate sunt ale Lui din mine așa cum am fost, cum sunt și cum voi fi, atunci... Dar dacă îmi va spune să-l cer altceva, de exemplu inima care a bătut de mii și mii de ori, neobosită, fără ca eu să îl dau atenția pe care o merita, decât atunci când a obosit puțin și s-a împiedicat... și însăpmântat de moartea neașteptată în care cădeam mi-am adus aminte de El, urlând, împlorându-L cu brațele aruncate în sus, acolo unde, dincolo de tavan, de acoperiș, de nori trebuia să fie, „Doamne Atotputernic, ajută-mă!”

...atunci îl voi spune, ca și cum El n-ar ști de jocul meu pueril cu echivocul expresiei „a da înapoil”, că eu vreau doar să-mi deruleze toate visele pe care le-am avut de când le-am avut și până în clipa aceea, stând în fața Lui.

Mă întreb acum, mai nesigur ca niciodată de când am dat peste agenda cu copertile negre în care am notat din prada noptilor lui 2005 până la jumătatea lui, în iunie; nu va fi chiar acela Visul visurilor care-mi scaldă în somn țărmurile minții?

(continuarea în numărul viitor)

Gânduri la „Fogul” lui Titi Damian

(urmăre din pag. 6)

- Știi ce cred eu, domnule lup... că amândoi am dat de dracu, n-ar fi bine să ne facem frați, dă necaz. Lupul se apropia de țigan. Știi ce, mai bine tă-o dau pă nevastămea, domnu lup, că tot voiam eu să scap de ea.

Lupul începe să vorbească, țiganul leșină de frică și aude ca prin vis.

- Cu tine încep, mă țigane, și dacă ies de aici mă ocup eu și de nevastă-ta. Țiganul se trezește și vede lupul deasupra lui.

- Știi ce, domnule lup, dacă vrei, înainte de a o mânca, te las să o... Rădeau toți cu gura până la urechi.

- Pe asta de unde o mai știi mă Pâmoade, întreba unu.

- Pe asta mi-a spus-o unu Gică Lupu de la Ciocile, când am fost în petiție cu ăla mai micu a lui Gâscă.

M-am bucurat să-l vad la coliba mea și să-l simt bun și apropiat, separat de ceilalți frați, să-l simt numai al meu cum știa el să se scutură de orice asprime, de orice răutate..

- Bună seara, gospodarule.

- Bună măi, nea Ionică. Căutam să intru în jocul lui.

- la să vedem noi ce mai e pe la bostana dumneavoastră. Începea acel dialog în joacă, cred că de cele mai multe ori chiar se juca de-a binele cu noi, dar și cu alți copii. În zilele de sărbătoare jucam cu el mingea la perete, guia, poarca și alte jocuri. Era nelipsit dintre noi. Era singurul bărbat din colțul nostru de sat care se juca cu noi. Mulți îi ziceau că dă în mintea copiilor și chiar o dădea. Cred că ceva rămăsese neîmplinit din anii copilariei. Când avea cam 3 ani, s-a sunat mobilizarea pentru Primul Război Mondial, copilul a rămas cu doi frați mai mari, în grija unei vecine, mama lor murise la câteva luni după ce s-a născut el. Într-o zi l-a gasit Moș Penciu, un vâr de-al mamei, îl tăvălea o scroafă cu purcei mici ca pe un dovleac în mijlocul oborului. Bătrânelui i s-a făcut milă de el și l-a dus la Bița lui Ghiță Tache, în cealaltă margine a satului. Era o familie fără copii și l-au înfiat fără acte. Aici a stat până la 18 ani, când a fugit cu loana Mică, punând temei unei noi familii, familia Ion I.I. Anghel și Pâmod, cunoscută mai ales după poreclă și mai puțin după „secretate”, cum ziceau bătrânilor.

Prin acest prolog am trecut deja în cartea mea, care mă obsedea zări de zi și ceas de ceas. Voi rosti o scurtă rugăciune - "Dă-mi Doamne putere să reușesc proiectul meu și să-mi recapăt liniștea."

Lăudabilă este munca lui Şerban Codrin de recuperare, prin reeditare, a plachetelor de versuri **Plecări fără hotar** (1946) și **Psalm teluric** (1969), semnate de poetul tânăr **Ştefan Tănase** din Bărăgan (satul Patru-frați), reunite sub titlul **Cioplitor în cuvinte** (Editura Star Tipp, Slobozia, 1999).

Două teme mai importante sunt recurgibile în cartea astăzi în discuție: **cultul părintilor și definirea eu-lui poetic**. Când evocă portretul tatălui, tonul este nostalgic, iar imaginile rememorate au o muzicalitate interioară:

„Nu te-am văzut de-o veșnicie, tată,
Stă amintirea, între noi, vioară.

Se-nvârtejesc în mine anii, droaie,
Că-i retrăiesc aidoma că-n trecut.”
(Tată, p.8)

În **Psalm teluric**, recunoaște că dărzenia moștenită de la tată îl face pe poet să conștientizeze – fie și ca posibilitate – funcția de **modelator**:

„Simt în mine dărzenia sălășluită în tata
Când îl da mamei ce-avea-n el mai de preț,
Poate de aceea, oricând, aş fi gata
Să altoiesc orice pom pădureț.”
(p.54)

Lianul între tată și fiu este „această brazdă, străveche, de pământ”. De reținut că portretele tatălui și al mamei – ținute aproape de suflet – îl sunt poetului icoane de-nchinare:

„Portretul tău îmi șade la piept, în buzunar”
(Senzitivă, p.68);

Constantin MIU

CULTUL PĂRINTILOR și EUL VEGETAL

„Scru poezii și mă-nchin cu smerenie
Portretului tău din perete”

(Măicuței mele, p.95)

Mama îl este înger păzitor, dar și „personaj” ce populează creațiile fiului poet:

„La chipul tău mă tot gândeam
Nădăjduind acum ca și altă dată
Icoană vie să-mi apară la geam
În poezia mea...”

(Mamă, p.88)

De altfel, reîntâlnirea cu mama e facilitată de poezie; acesta este rostul invocației din poezia **Scrisoare de poet**:

„...lasă ferestrele deschise spre lună,
Vreau ca această reîntâlnire a noastră
Pusă în versuri, să fie
Ca inima ta, mamă, de bună”
(p.92)

Referirile la „cartea de vizită” a eu-lui poetic se fac aidoma unui joc **puzzle**, fiecare poezie oferind o altă ipostază a artistului. Spre pildă, în poezia **Spre infinit**, se face distincție între **omul lumesc** și cel spiritual, avid de lumină:

„Las în urmă, întregă făptură
Zilelor ce-au ars, ruguri în mine,
(...) Copac, spre lumină, avid mă ridic,
Visele de nimic nu au teamă”
(p.86)

Ştefan Tănase are predispoziție spre vegetal, în definirea eu-lui. În finalul poeziei **Plopul** afișăm că acest „frate” vegetal este alter ego-ul poetului, parcă hărăzit solitudinii:

„Fratele meu, plopul, zilnic se tot zbate
În singurătatea dintre două sate.
(...)”

Rămuros și falnic zărilor s-arătă,
Liniște, săracul, n-avu niciodată,

Crivățul năprasnic luptă să-l răpuie
(...)”

Nu știe că-n asta seamănă cu mine...”

(p.71)

Tot de sorginte vegetală este închipuită a fi și creația sa, tutelată de umbra lui Eminescu, ritmul și rima poezilor (tot de aceeași esență) alcătuind un adevărat **ritual de venerare a patronului spiritual**:

„Poemul meu e parc înflorit
Cu băncile strofelor aşezate la rând...
Iată, umbra lui Eminescu iar a venit
(...)”

Pomii ritmului pentru el umbra nu și-o schimbă,

Florile rimelor privesc sfioase la dânsul și tac.”
(Reverie, p.67)

Vasile PANĂ

De-a râsu' - plânsu'

Părăsi clădirea Episcopiei pe ușa din față. Cu evlavie și cucemicie făcu plecăciuni și se închină către locul de unde ieșise.

Îmbrăcămintea, acoperământul de pe cap și smerenia chipului, defineau o persoană cu un statut aparte.

Primii pași îl făcu puțin nehotărât, cerându-și parcă scuze că-i trebuie căteva momente de reculegere și readaptare din starea în care se găsea.

Treptat, treptat, deveni o ființă normală în mers și înțintă. Se deplasă către locul de parcare din apropiere, timp în care începu să-și dezbrace antereul negru de pe ea, prinse peste mijloc de o curea, lăsând vederii un costum – tăior ultramodern, culoare mov, paspolat cu delimitări în nuanțe mai închise și care-i venea perfect pe trupu-i zevit de căprioară.

Deschise portiera unei mașini moderne, personalizată, cu mișcări de usurare aruncă pe bancheta din spate ceea ce dezbrăcase.

Oglinda din plafonieră o ajută să-și dea de pe cap scufia și basmaua, scoțând la iveală un splendid păr de culoarea vișinei putrede.

Cu o fermecă desăvârșită deschise o trusă de cosmetică și cu ajutorul unui ruj – produs al unei firme renomate, își dădu contur mult mai puternic buzelor senzuale, care-i fremătau de dorință.

Se admiră în oglindă și încântată de cum arată, băgă cheia în contact, demărând în trombă într-o direcție numai de ea șiută.

O bătrânică văzu toată scenă, își făcu semnul crucii și zise mai mult pentru sine: „Teatru mamă, nu glumă! Actorie de mare înțută! Din cauza asta nu ne mai rabdă Dumnezeul...”

Zgâția de fată, traversă strada pe umerii lui ta'-su'. Ajuși pe trotuar o coborî și-i spuse patem: „Hup-șa, fata lui tată!”

Ghemotocul sărea de pe un picior pe altul, măngâind asfaltul cu săndălutele ei noi. „Tati, eu mă duc să-mi cumpăr prăjitură promisă.” Făcu căjuva pași spre cofetăria din apropiere, apoi cu o hotărâre nebănuitură se întoarse și zise pisicește: „Tati, ar fi mai bine să-mi dai tu ceva bani ca să nu-i mai schimb pe ai mei.” Îl bătrân o scăldă într-o baie de priviri și cuvinte admirative: „Mâncă-o arata pe ea, că de mică are spiritul de economie!”

Cineva de alături zise parcă pentru sine: „Lasă mai că, că o să vezi tu mai târziu!”

Slobozia, ianuarie 2006

Marieta BUZESCU

Doi ochi de piatră

Iubim...

...motivat sau fără, din suflet, din minte, din palme, din vorbe. Iubirea există! Ea presupune o dulce suferință, zice-se, ce dăruie, nu ia!

xxx

Merg prin orașul care nu este al meu: București din întâmplare, cu un scop precis: să-mi umplu mapa goală, și poșeta goală, și sacoșa, și privirea... Îmi strâng paltonul peste goliciune și peste vaza pe care tocmai am cumpărat-o. Mă oglindesc într-o vitrină de magazin: „Cadouri pentru iubiți și iubite!” – o reclamă. Zâmbesc incurajând dojenitor copiii ce se hârjonesc privindu-se în geamul înalt.

„Mami, îți-am luat-o înainte! Îți-am luat-o înainte... Mami!”

xxx

Iubirea – mai mare, mai mică, frumoasă, focoasă, degeaba, palidă, de ceară sufleacă mâncările cerului și ne duce-n zbor până în pânzele albe ale corabiei în derivă. Cârmaciul – noi suntem; busola – sunt ochii ce ard sau pălpăie, se joacă sau fug, alunecă sau, de piatră, devin. Când zborul privirii se pietrifică în cuget, iar ochii devin minerali, e semn că ne-am pierdut pantofii; nu pentru că erau prea mari și-n grabă ne-au rămas în urmă, nici pentru că ar fi fost prea mici și alergând cu ei în mână i-am scăpat cumva, ci pentru că au fost pierduți în dans de zaruri sau amanetați pe vorbe inutile.

xxx

Văd un Tânăr atletic alergând în picioarele goale... Poate căuta pe cineva, sau poate se căuta pe sine, sau alerga ca să se prindă din urmă, sau poate se antrena... pentru viață!

Acest instantaneu mi-a adus în minte un verde timp, acum înverzit doar de cocleala timpului trișor, timp care a luat startul fără să-mi spună că viața este o întrecere între mine și el!

În vremea aceea, tragedă, un Tânăr, Romeo, repeta mereu: „Ana, te iubesc atât de mult, încât aș

Ușa se pietrifică și ea.

XXX

„Mami... îți-am luat-o înainte! Mami!”

„Ana, tu ești? Chiar mă gândeam la tine. Anal Cum e posibil... după atâta timp... Anal”

O mână străină pe umăr! Femeia rămâne uimită de privirea mea împietrită.

„Mă scuză!” se retrage, își prinde copili de mână și se depărtează grăbită. Zborul se pietrificase în timp și în cuget!

Vitrina îmi arată doi ochi de piatră! Unde-i voi arunca după atâta răbdare? În oglinda din suflet, în cea a lumii, în cea a destinului, în ceea ce va să fie, să vină, din vină, greșeală... Licuricii ne-nșeală, „ei nu sunt stele decât pentru iarbă!”

Adun cioburile de pe jos, scăpasem vaza din mână. Încă nu o umplusem cu flori. Geanta mi-e plină de cioburi... sunt plină de cioburi!

„Cadouri pentru iubiți și iubite!”

Copiii erau înainte! Lăsase petale pe ochii de piatră!

Atașatul cultural al Ambasadei Braziliei din România, Fernando KLABIN, locuitor al orașului Fierbinti

Stăteam de vorbă cu ing. Florian CONSTANTIN, primarul orașului Fierbinți. Un ciocanit discret în ușă. După "întrații", ușa se întredeschide, dar cel ce bătuse o închide imediat. "E Fernando, zice primarul, aşa face, nu intră niciodată în birou dacă sunt cu altcineva. Cu siguranță, aşteaptă pe hol. Dați-mi voie să-l invit, veți fi încântat să stați de vorbă cu el..."

Așa a fost. Fernando mă privea cu ochii lui mari prin lentilele ochelarilor cu ramă de culoarea abanosului, ca și părul lui, rostind cuvintele românești ca și cum ar fi fost născut aici, în România. Primarul mă pune în temă, spunându-mi că Fernando, Fernando Klabin, pe numele lui întreg, este atașat cultural al Ambasadei Braziliei în România și a hotărât să devină cetățean al orașului Fierbinți.

- Cred că sunt stabilit deja, zice Fernando. Reședința mea de serviciu e mai degrabă aici, deși stau și la București...

Scoate permisul de conducere și i-l arată primarului: "Scrie aici Fierbinți? Scrie..."

Dialogul se înfiripă de la sine.

Când ai venit în România, Fernando?

- Sunt căsătorit cu o româncă și am venit în România în 1997. Nu știam limba pe atunci, am învățat-o în câteva luni...

Dar vorbești excelent românește!

- Mulțumesc. În calitatea mea de atașat cultural al Ambasadei Braziliei în România, limba română e un instrument de lucru. Ș-apoi, aveam profesorul în casă: soția.

De ce neapărat Fierbinți?

- De fapt, ce m-a adus aici este ruina bisericii care se află pe lacul Dridu. La un moment dat am făcut o expediție prin zonă, vroiam să îmi cauț un loc pentru casă, mai departe de agitația din București. Aflasem dintr-o enciclopedie de cultura Dridu și, căutând cultura Dridu, am dat peste ruinele de pe tot arealul lacului... Locurile m-au atras, ca și oamenii, și am întrebat sătenii dacă știi cumva o casă de vânzare și mi-au arătat chiar casa de pe malul lacului, casă pe care am amenajat-o pentru stabilirea mea aici. Dacă doriti, vă arăt casa. Mă grăbesc, într-adevăr, să ajung la Slobozia, dar mi-ar face plăcere să o vedetă...

Dacă te grăbești, hai să mergem chiar acum...

- Gata. Eu merg cu mașina acolo și voi vă țineți după mine, da?

Da, Fernando, mulțumim pentru invitație.

Din artera principală, Fernando virează la stânga pe un drum specific de țară, apoi imediat la dreapta, ajungând într-o fundătură de stradă. Primarul îmi spuse că acea fundătură se va numi *Intrarea Braziliei*.

Coborâm chiar în fața casei lui Fernando, casă în fața căreia flutura steagul Braziliei. Casă cu etaj rostuită cu gust din bucăți masive de lemn, în interiorul căreia aveam să descoperim un mirific spațiu românesc.

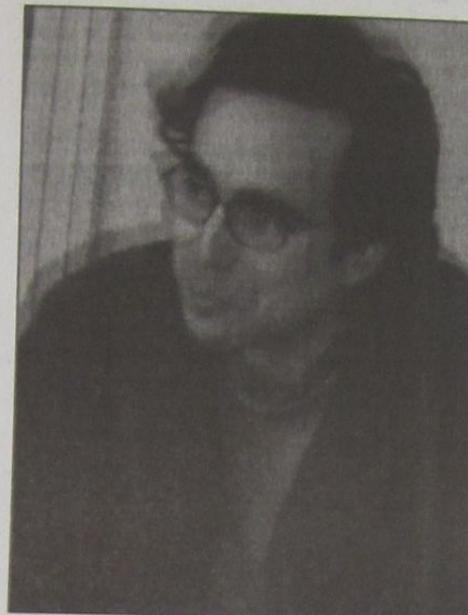
Știai, Fernando, că strada asta se va numi *Intrarea Braziliei*? E dorința primarului, dorința consilierilor...

Zâmbește: "Dacă sunt așa de generoși..."

Poarta era închisă. Cheia se afla la Nea Costică. Nea Costică este un fel de administrator, iar Doamna Sandina asigură menajul casei, amândoi sunt vecinii lui Fernando. "Niște vecini nemaiomeniți!"

Nea Costică îi raportează lui Fernando că a trebuit să schimbe broasca porții de intrare, "că s-a blocat", aleargă după cheie și ne deschide. Între timp, apare și Doamna Sandina.

Urcăm.

Deasupra porții, pe dâmbul de lângă gard, un șir de cruci.

- S-a întâmplat după ce am cumpărat casa, zice Fernando. Se executau niște lucrări la baraj. Au golit lacul și eu m-am dus să mă plimb pe lacul uscat. Surpriza mea a fost când am aflat de cimitirul din jurul bisericii, situat în zona lacului desecat. Am văzut niște cruci cioplite din piatră de Măgura. Erau multe, vechi de peste o sută de ani... Le-am salvat fără ezitare și le-am adus aici la mine în curte, ajutat de Nea Costică... și oalele acestea tot din lac sunt și pietrele... Dar crucile... Ar trebui făcut ceva cu ele. Biserică ar trebui să se autosizeze. Sunt acolo, unde-s și cavourile scoase din biserică și rămase în locul acela mocirlos, și oase umane... Oasele din cavouri au fost reînhumate, dar acelea... lată, am aici în curtea mea și o bucată din altarul bisericii ruinate, tot Nea Costică m-a ajutat să o urc la mine...

Ne invită în casă. Casă cu preșurile din copilăria multora dintre noi... Pereti împodobiți cu ceramică, linguri de lemn... Aceste linguri le-am găsit aici în casă, după ce am cumpărat-o. Nu le-am aruncat, le-am valorificat... La intrare, un brad. "E din Suceava, de unde este soția mea..." Nu ne lasă să plecăm până nu intrăm în toate încăperile - și cele de jos și cele de sus -, chiar și în locurile sale de intimitate... Bucătăria avea sobă cu plită din tuci și cupor, decorată de sculptorul Mihai Buculei. Sculptură în lemn. De fapt, casa însăși părea o sculptură în lemn... Parcă ne aflam într-o navă spațială, tot ce înconjura casa lui Fernando putea fi văzut...

Își amintește: "D-na Sandina ne arată un clopot de mioară, al cărui clinchet îl face să zâmbească pe Fernando, așa cum a zâmbit atunci când a aflat că strada pe care el stă se va numi *Intrarea Braziliei*... Stimulat parcă de gestul vecinei Sandina, Nea Costică ne arată o roată de căruță, agățată chiar pe frontispiciul casei: „Eu i-am adus-o, pentru că vroia să-i dau una dintre roțiile de la căruța mea. Cum puteam vinde eu căruța doar cu trei roți?..."

La plecare, Fernando ne mai arată ceva: cele două sigilii ale casei. Pe unul scria "ridicată în 1955" și purta inițialele S.G. (de la Gheorghe Șoimu, fostul proprietar), al doilea - inițialele lui Fernando: F.K. "Dacă el și-a scris numele, de ce să nu-l scriu și eu, nu?" Zâmbetul său cald se repetă, invitându-ne să revenim când va fi și soția, atunci când casa e cu adevărat casă...

Ion ALECU

Județul Ialomița în izvoarele militare rusești (secolele XVIII - XIX)

(urmăre din pag. 1)

Ordinul secret al lui P.A.Rumeanțev, privind instituirea posturilor de susținere a comunicațiilor între corpurile de armată și divizii.

10[21] noiembrie 1771

[Armata rusă se pregătește de iernat. Fiecare unitate este repartizată într-un anumit sector al Principatelor. Rumeanțev este îngrijorat pentru un posibil atac otoman pe timpul iernii.]

1)...La fiecare post se vor amenaja câte trei faruri pentru ca, prin aprinderea lor, să afiam nu doar despre mișcarea inamicului, ci și despre numărul acestuia: de exemplu, de la 50 la 100 de oameni - se va semnala printr-un singur far, de la 100 la 500 % prin două faruri, iar peste 1000 - cu trei....

2)Posturile din Slobozia (de pe Ialomița), Obilești² și Negoiești³, precum și Slobozia, de lângă Giurgiu ...vor fi fortificate...[Diviziile din regiune vor trimite] infanteria necesară, artillerie, precum și cavalerie, la aceste posturi; infanteria de la postul din Oraș (de Floci - n.n.) trebuie retrasă, iar întăririile - camuflate."

În anul 1773, rușii revin în ținuturile ialomitene. Știm că în primăvara acestui an corpul de rezervă, condus de generalul G.A. Poteomkin, se află în județul Ialomița. Poteomkin își stabilește tabăra la Slobozia⁴

Mihailov, Oleg,

Suvorov,

Chișinău, 1987, p. 136.

Vezi și Samoilov A.N., *Viața și activitatea generalului G. A. Poteomkin*, în "G.A. Poteomkin. Amintiri, notițe, scrisori" (în limba rusă), Sankt Petersburg, 2002, p. 128-148 (pe site-ul mikv1.narod.ru).

Rumeanțev, la rândul său, își stabilește tabăra la gurile Ialomiței.

Din raportul generalului Rumeanțev către Ecaterina a II-a, despre condițiile trecerii peste Dunăre

17(28) mai 1773

[Pentru a găsi o trecere peste Dunăre] am mers personal la Brăila și am cercetat cursul apei(...). Cursul rapid al fluviului și inundațiile dese nu-mi permit să ridic un pod... De aceea, aş dori să mă îndrept spre gurile Ialomiței, în fața Hârșovei, ocupată de trupele noastre, și să traverseze Dunărea cu vasele... Dar și această expediție nu este posibilă din două motive: lipsa sursei de apă și lățimea fluviului. [Rumeanțev se hotărăște să traverseze pe la Brăila]

Din raportul generalului P.A. Rumeanțev către Ecaterina a II-a, despre operațiunile militare la sud de Dunăre

30 mai [10 iunie] 1773

[Rumeanțev, însotit de grosul trupelor sale, ajunge la Brăila, dar află că drumurile, de pe malul drept al Dunării, sunt impracticabile și nu permit transportul artilleriei și muniției. El este nevoie să revină la varianta de rezervă]

"...am mers pe râul Ialomița și am intrat, pe data de 27 mai, în tabăra noastră, aflată nu departe de gurile râului, pentru a mă afla mai aproape de trupe."

[Urmează descrierea luptelor pentru Hârșova.]

Pe 4 iunie, Rumeanțev trimitea, din tabăra de pe Ialomița, un ordin scris generalului Poteomkin. Din raportul adresat Ecaterinei a II-a, din 14 iunie 1773, scris în Bulgaria, lângă Silistra, aflăm că el a părăsit tabăra de pe Ialomița pe 5 iunie, atunci când a traversat Dunărea cu grosul trupelor sale. La acea oră, trupele, conduse de Poteomkin, se

aflau la Lichirești și pregăteau un atac asupra Silistrei, stabilit pentru data de 7 iunie. Operațiunea sud-dunăreană a eşuat, iar rușii au fost nevoiți să se retragă la nord de Dunăre. Rumeanțev raporta împărătesei despre acest insucces, pe 30 iunie, din tabăra de la Jegălia.

Singura poziție păstrată la sud de Dunăre a fost cetatea Hârșova. Apărarea acesteia era condusă de generalul Alexandr Vasiliievici Suvorov. În toamna anului 1773, la Hârșova au loc confruntări sângerioase între ruși și turci. Acestea sunt descrise de comandanțul rus în "Autobiografia" sa, redactată la Măxineni, în 28 octombrie 1790⁵. "...înaintea afacelui turc, am transferat, de dincolo de Dunăre, rezerva mea, două regimenter de infanterie, pe insula din apropierea Hârșovei..." Bătălia este câștigată de trupele ruse.

Kutuzov Mihail Ilarionovici (1743-1813), conte (1811), mare duce (1812), diplomat, feldmareșal în armata rusă (1812), este considerat cel mai important comandanț de oști al Rusiei. Conduce trupele ruse la Austerlitz, este comandanțul armatei de la Dunăre, în anii 1811-1812, iar în 1812 devine "salvatorul Rusiei", în timpul invaziei lui Napoleon. Participă la războaiele ruso-turce din 1768-1774, 1787-1791 și 1806-1812.

În 1986, R.Şt. Ciobanu publică un articol în care, invocând un jurnal de campanie inedit al generalului Mihail Ilarionovici Kutuzov, prezenta anumite aspecte din istoria orașului Slobozia.⁶ Autorul oferă câteva descrieri ale localității, făcute de generalul rus, și susține că acesta cunoștea atât de bine Slobozia (de pe Ialomița), încât și-a stabilit aici cartierul general. Această calitate a determinat semnarea la Slobozia a armistițiului de pace din 24 august 1807, iar mai târziu, în decembrie 1811, alegerea câmpiei de lângă Slobozia drept loc de bătălie cu oștirea turcă. R.Şt. Ciobanu contrazice toate izvoarele și lucrările de specialitate, care susțin că armistițiul din 1807, apoi bătălia din 1811 s-au purtat la Slobozia, de lângă Giurgiu. Atât de mult ne-am dorit să identificăm astfel de repere în istoria Sloboziei, încât am adoptat necondiționat afirmațiile domniei sale.

Pentru a lămuri problema, am consultat principalul izvor pentru perioada 1808-1812: corespondența de campanie a generalului rus⁷. Volumul cuprinde și jurnalul de campanie al lui Kutuzov, e adevărat, doar începând din iulie 1811. Nu s-au păstrat jurnalul secret și jurnalul de campanie pentru perioada aprilie % iunie 1811. Deși nu am identificat nici o descriere făcută Sloboziei, nu excludem posibilitatea existenței unor asemenea informații. Slobozia joacă un rol cheie în planurile militare ruse, iar Kutuzov s-a aflat prea mult timp în această regiune pentru a nu vizita localitatea noastră⁸.

În schimb, trebuie să revizuim complet celelalte două informații.

În ce privește armistițiul din 1807, toate izvoarele indică desfășurarea negocierilor la Slobozia, pe malul Dunării. Generalul Langeron, un francez ajuns în slujba Rusiei, martor la acele evenimente, spune că "Slobozia, lângă Giurgiu, a fost desemnată ca loc al conferințelor asupra condițiilor pacii pe care, atunci numai turci o vorau".⁹

Un alt martor, contele de Guilleminot, trimis Franței la negocieri, susține că acestea s-au desfășurat între 12-24 august 1807 "la conacul din Slobozia, pe malul stâng al Dunării".¹⁰

Cum se explică, atunci, greșeala lui Kutuzov? Răspunsul este simplu. Generalul rus nu a scris așa ceva. Mai mult, el nu era prezent în Principate. După eșecul de la Austerlitz, el a căzut în dizgrație și a fost trimis la Kiev, unde a rămas până la începutul anului 1808. La cererea generalului Prozorovski, de la sfârșitul anului 1807, Kutuzov este numit secund al acestuia în armata rusă din Principate și ajunge la Iași în aprilie

1808¹¹!!! El rămâne în armata dunăreană până în iulie 1809, când este îndepărtat din armată, din cauza unor neînțelegeri cu superiorul său.

Prelungirea războiului de la Dunăre determină readucerea lui Kutuzov, de data aceasta, în fruntea armatei, în 1811¹².

În analiza corespondenței lui M.I. Kutuzov, din perioada august-octombrie 1811 (atunci când se desfășoară bătălia de la Slobozia), rezultă că Slobozia lui Ianache se află pe flancul stâng al frontului dunărean, alături de Buzău, Călărași, Obilești și-a. Trupele din această regiune sunt conduse de generalul E. Gamper¹³. În aceste localități găsim posturi rusești care au obiective precise: observarea inamicului (în special, a mișcărilor adversarului în cetatea Silistra); prevenirea unui atac surpriză; asigurarea frontului principal cu trupe proaspete; executarea unor operațiuni de recunoaștere pe malul drept al Dunării.

Aprecierea lui R.Şt. Ciobanu, că la Slobozia lui Ianache s-aflat cartierul general rus, este eronată. Din analiza acelorași documente rezultă foarte clar că generalul Kutuzov și-a stabilit cartierul la Slobozia Mică, lângă Giurgiu, în fața cetății Rusciuc (la aproximativ 2,5 km), acolo unde se desfășoară principalele operațiuni militare.¹⁴ Acest fapt poate fi observat și pe harta de campanie a lui Kutuzov, anexată volumului de documente.

Rezultă că și editorii volumului "Călători străini despre Tările Române în sec. XIX" greșesc când identifică Slobozia Mică cu așezarea Ialomițeană. Ei susțin că Slobozia de lângă Giurgiu este numită de Kutuzov "Slobozia", iar Slobozia lui Ianache - Slobozia Mică¹⁵. Este fals! O asemenea generalizare nu se poate face. Slobozia, de lângă Giurgiu, este numită atât "Slobozia Mică", cât și "Slobozia". Localitatea Ialomițeană este numită "Slobozia". Foarte rar se precizează că se află pe râul Ialomița. Putem face deosebere între cele două așezări doar prin raportarea la un context mai larg. De exemplu, atunci când Kutuzov abordează problemele flancului stâng al frontului sau când se adresează comandanțului E. Gamper, amintind de Slobozia, știm că se referă la satul de pe Ialomița. Atunci când se vorbește despre lupte cu turci, prin raportarea la Dunăre, Giurgiu sau Rusciuc, avem de a face cu satul de pe Dunăre.

(continuarea în pag. 20)

NOTE:

² Sat de vacanță al lui Constantin Brâncoveanu, pe malul lacului Obilești (azi lacul Frăsinet)

³ Pe râul Argeș, unde se află și mănăstirea Negoești, ctitorită de Matei Basarab

⁵ Vezi documentul pe site-ul fershal.narod.ru

⁶ Ciobanu, R. Șt., Primele știri ale unor călători străini despre Slobozia (II), în "Tribuna Ialomiței", 18 Ianuarie 1986, p. 7.

⁷ Kutuzov, Mihail, *Sbornik dokumentov*, vol. I

II (1808-1812), Moscova, 1952, 1028 p.. În România, carteau poate fi găsită la Biblioteca Centrală Universitară "Mihai Eminescu" din Iași. Mulțumesc, pe această cale, lui Eremia Stratulat, pentru informațiile oferite, și, în special, colectivului de la *Biblioteca Județeană Ialomița*, prin efortul căruia a fost posibilă consultarea cărții.

⁸ A avut domnul Ciobanu acces la jurnalele dispărute? Sperăm din tot sufletul să fie așa.

⁹ Călători străini despre Tările Române în secolul al XIX-lea,

serie nouă, vol. I (1801-1821), redactor-responsabil: Paul Cernovodeanu, București, 2004, p. 328.

¹⁰ Ibidem, p. 362.

¹¹ Kutuzov, Mihail, op.cit., p. 17.

¹² Kovalevskii, N.F., *Istoria statului rus. Viața uor cunoscută comandanți militari din sec. XVII % inc. sec. XX* (în lim. rusă), Moscova, 1997, pe site-ul www.hrono.ru

¹³ Gamper, Ermolai (1750-1814), îl găsim în Principate încă din 1770, când participă la bătăliile de la Larga și Cahul. Din 1773, este transferat în Regimentul de dragoni Smolensk, de care își va lega întreaga carieră. În 1798, devine comandanțul regimentului (vezi www.museum.ru)

¹⁴ Vezi și descrierea bătăliei de la Slobozia, făcută de M.I. Kutuzov, în 28 octombrie 1811 (doc. 781, p. 680-684).

¹⁵ Călători străini..., p. 435.

Exemplaritatea geniului

(Sublinieri la natura geniului eminescian)

S-a vorbit de exemplaritatea geniului eminescian, sintagma derutantă, din moment ce geniul este o natură singulară, exceptivă, unică.

Pentru aceasta trebuie să propunem anumite semnificații ale exemplarității în receptarea geniului eminescian.

În 1870 Eminescu termină una dintre cele mai semnificative creații poetice ale sale, pentru care *Junimea* trimitea un reprezentant (Iacob Negruțiu) la Viena ca să o obțină și să o publice în *Convorbiri literare*.

Este vorba de *Epigonii*, ars poetică de o surprizătoare spațialitate și profunzime, la urma urmei primul program poetic al literaturii noastre, în sens major dar și o vedere a înălțimii aspirației poetice a celui mai mare geniu al poeziei românești.

Tocmai această necontestabilă genialitate a lui Eminescu face esența tulburătoare a apariției sale și determină supozitia ale prezentei sale inexplicabile, neașteptate în literatura noastră.

Desigur, în geniul eminescian se contopesc elemente disparate, uneori disjuncte.

Eminescu este primul geniu al literaturii noastre și categoric neîntrecut.

El apare într-un moment de criză al poeziei românești (epigonic) și conțopește în creația lui întreaga tradiție a culturii și liricii românești, pe care o absoarbe atât de profund (vezi literatura prepașoptistă și pașoptistă românească dar și literatura populară) cu spiritul european, copii al romanticismului, cu profunda receptare a kantianismului și shopenhauerianismului, cu mitologile greco-romane și indice.

Poate preluarea tradiției prepașoptiste și pașoptiste îl determină pe G. Călinescu să afirme: „Credința de până mai deunăzi că Eminescu e un meteor, ieșit din neant, ca un miracol fără nici o legătură cu trecutul, se dovedește falsă. Eminescu e cel mai tradițional poet, absorbind toate elementele, și cele mai mărunte ale literaturii antecedente. Toate temele lui ies din tradiția românească.” George Călinescu, *Istoria Literaturii Române*, București, 1982, pagina 446.

Eminescu sparge tradiția, el creează adică un lirism de mare noutate și aduce în literatura română o temă romantică pe care ea nu o avea și nici nu putea să o aibă decât de la spiritul eminescian care venea din marele romanticism european și avea conștiința propriei sale genialități, dar și a genialității culturii românești care își dăduse prima sa măsură în literatura populară, absolut genială, în literatura pașoptistă care este genială în suma ei, în întreaga ei spațialitate și care era întâia mare trezire a literaturii noastre.

Cine privește destinul lui Eminescu, tragică sa conformație, meteorica sa trecere și persistența sa rămânere, va remarcă implicarea sa în spiritul poeziei sale, și aceasta este una dintre cele mai pregnante caracteristici ale personalității sale.

Călinescu sesizează: „Geniul este individul care se abstrage de la viața zilnică și-și trăiește existența sa simbolic.” Tot el sugerează o anume tipicitate a geniului afirmand: „Eminescu e un poet universal, dar, ca oricare altul, nu izolat. Luceafărul e tipicul geniu al romanticilor lui Kringer și al lui Lavater, zeu uman, rege al lumii. Genile sunt solidare, neliniștite, Faust Torquato Tasso, Childe Harold, Jocelyn îl sunt tovarăși... Poezia cu genii e întotdeauna și o poezie cosmică. Lamartine, Vigny și ceilalți au vizuni cosmogonice și escatologice. Aștrii sunt la modă, Keats începuse un Hyperion, Hölderlin scrisese un Hyperion.” (G. Călinescu, *Istoria ...* 475)

Poate aici se află exemplaritatea geniului lui Eminescu și în izvoarele depistabile ale „firii” genialității, dar unicitatea personajelor sale lirice, regretul ascuns al nefericirii, trecerea în fantastic și ocult, consolareea acră, aciditatea invectivei și perfecțiunea spunerii, a muzicii, fac din Eminescu geniul unei limbi și al unui spirit „insular” în care mulți

au debarcat numai pentru a-l cunoaște și care tocmai pentru aceasta l-au păstrat, l-au conservat într-o nealterată originalitate.

Eminescu n-a apucat să creeze școală poetică în alte literaturi, decât în cea a noastră, în care a determinat spiritul major al ei și pe care îl numim eminescianism, pentru că această descoperire a să are savoarea și surpriza unor „situri arheologice”, în care se manifestă civilizații mai adânci și mai noi decât însuși prezentul.

Așa cum afirmam cu privire la noutatea absolută a lui Eminescu în literatura română, ea este subliniată și de G. Călinescu: „Nu, el produce geniul în literatura română și aduce atât tema cât și visceralitatea dar și simțirea geniului.” (Istoria...)

Epigonii, poezie de proporții cu vizuire poetamică, întrece pe creatorul speciei Boileau Despreaux Nicolas, autorul „Artei poetice” și care fixează canoanele poeziei clasice.

Eminescu nu este didactic, ca orice romantic, el exprimă într-un plan compozițional de proporții, antiteza (procedeu consacrat de românci) devine la Eminescu virtute nu numai compozițională ci și adâncime. Antiteza la Eminescu trimite la cele două metode teologice de cunoaștere a lui Dumnezeu, apofatismul și catastatismul.

La Eminescu creația viabilă, modelul, trecutul, este manifestarea catastatică, izvorul, creația manifestată care trebuie urmată. și profilurile personalităților sunt atât de sugestive, atât de colorate încât nu numai încântă ci și mitizează, sacralizează poezia înaintașilor.

Imaginea de ansamblu este odică: „Când privesc zile de aur a scripturelor române, Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senină. Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri, Sau văd nopți ce-ntind deasupră-mi oceanele de stele, Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele, Cu izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.”

Evidență vizuire mitică sacralizatoare.

Este aruncat în scenă un pumn de nestemate.

„Ciuchindeal gură de aur, Mumulean glas de durere, Pralea firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic, Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară, Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară, Beldiman vestind în stihuri pe războului inimic.”

Liră de argint Sihleanu – Donici cuib de-nțelepciu Care cum rar se întâmplă ca să mediteze pune Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb; Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată? S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată, S-a dus Pan, finul Pepelei, cel ișteț ca un proverb.”

Tablourile cresc, devin fresce, memorabile, geniale, renascentiste, până la tabloul final consacrat „regelui poeziei”, poetul V. Alecsandri, ansamblu de catapeteasmă, în trei strofe a câte șase versuri.

Epigonismul caracterizat în a doua parte a poeziei nu este doar o simplă dezaprobație dusă până la pamflet ca și în Scrisoarea III – politicianismul, este o abordare apofatică în care negarea sugerează ce poezie vrea Eminescu, care este programul poetic al celui mai mare poet, de aceea fiecare segment satiric este dublat de referiri la trecut, punându-se în antiteză fizice idee, remarcată în opoziția pronominală voi – viabilul, frumosul, noi – prezentul decăzut, calp, inimic, lustru, spoială.

„S-a întors mașina lumii, cu voi viitorul trece; Noi suntem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece;

Noi în noi n-avem nimică, totu-i calp, totu-i străin!”

În final poemul conține și o definiție lirică a poeziei, încununând dezbaterea poetului:

„Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate, Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate, Strai de purpură și aur peste ţărâna cea grecă.”

Este evidentă concepția platoniciană despre artă, ideologia estetică a lui Eminescu.

Dacă *Epigonii* este expresia, filozofia artei, a geniului, toate celelalte teme ale poeziei lui Eminescu implică filozoficul, cugetarea, meditația poetică, făcând din poezia lui Eminescu nu numai un constant demers spre Luceafăr, spre culme ci și poezia cu cele mai profunde implicații filozofice din literatura română.

Este filozofie la Eminescu eroticul, timpul, cosmosul, geniul, natura, mitologia, o filozofie turmată în forme și conținuturi poetice unice.

Prof. Anghel Papacioc

ÎNSEMNĂRI DE CITITOR

Romanul scriitorului Titi Damian, carte cu largi și multiple referințe autobiografice, îl conduce pe cititor în lumea unui sat de pe meleagurile buzoiene, în locuri cu o incărcătură istorică relevantă pentru originile formării poporului român și ale limbii române, dintr-o vatră străveche, generatoare de zâmbiri materiale și spirituale certe pentru fizionomia neamului nostru. Antecesorii locuitorilor acestei comunități rurale au fost în secolele VI – VII d. Hr. cei care au rezistat migratorilor, evidențindu-și identitatea etnică și lingvistică prin rezistență la agresiunile din afară și prin persistentă demografică. Urmașii lor de peste 15 – 16 secole, cu apropierea, trăitori pe la mijlocul secolului XX, într-un deceniu – 1950 – 1960 – amarnic și de tristă amintire pentru istoria postbelică a României, vor fi confruntați cu cea mai samavolnică intrușuire în viața lor normală și FIREASCĂ: colectivizarea forțată impusă de regimul comunist și aplicată după modelul sovietic.

Întreaga țesătură epică a romanului este dominată de prezența FAGULUI, simbol al lemnului de esență tare, arbore omniprezent în lumea satului de munteni vajnici, oțeliți în contactul cu natura, cu greutățile vieții, caractere puternice, neînduplate și neîncovioate. Fagul reprezintă un simbol dar și un reper care străjuiește ocrotitor pe săteni. Întâlnim în această relație FAG – OAMENI semnele inconfundabile ale încrederii desăvârșite între indivizi și acest falnic vlăstar al unei naturi generoase, prieten apropiat și sincer al omului.

Eroii romanului se disting printr-o mândrie a cărei sorginte este munca tenace și creatoare, o muncă îndărjită pe o proprietate care au moștenit-o de la înaintași, pe care o prețuiesc și o apără cu o strănicie plină de devotament. Eroii cărții, în primul rând Ion Mândruță – nume predestinat – celealte familii Mândruță și rudele lor apropiate au calitatea unor personaje de o mare autenticitate prin filosofia lor de viață cinstită, demnă, alcătuind o tipologie umană excelentă mărturisită prin dialoguri succulente, meditații profunde, ironii fățișe și subtile. Excelente sunt portretizările Șapcaliilor – activiștilor de partid, abuzivi și agramați, evocarea locului unde ciuma a făcut prăpăd, lirismul unor scene de dragoste, raporturile dintre părinți și copii, și multe alte secvențe ale unei narări care îi menține cititorului atenția și curiozitatea de a afla ce fac și cum reacționează eroii cărții, în special Ion Mândruță, în confruntările cu autoritățile comuniste și cu reprezentanții acestora în acțiunile lor de a-i forța pe oameni să accepte înscrierea în colectivizarea impusă. Referirile frecvente ale autorului la Fag adaugă țesăturii epice o trăinicie pe care cititorul o simte ca un suport al întregului edificiu al cărții. Oamenii aceștia mândri și neînduplați, constrâniți brutal să-și piardă proprietățile nu sunt niște învinși, îngenunchierea lor este temporară și nu definitivă.

Finalul cărții este semnificativ pentru ilustrarea ideii că ei sunt adeverații învingători. Fagul este un roman de impresionantă autenticitate și, neîndoilenic, critica literară îl va analiza și îl va aprecia ca o reușită a literaturii românești.

Prof. Mircea DUMITRIU, București

"Un sat trăitor în lume"

MONOGRAFIA SATULUI GIMBĂŞANI

Autori : Victor Oprea și Nicolae Tache

Lubite cititor,

Răvășirea sufletească și suferințele acestei lumi se datorează lipsei de credință în Dumnezeu și a neiubirii aproapelui. "Aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi" (Ioan XV 12). Mulți au uitat cuvințele Domnului, alții nu și mai amintesc jertfa Mântuitorului Hristos și nici jertfele sfintilor apostoli. Si mai sunt unii care și uita originile, uita ceea ce este de neuitat, uita istoria strămoșilor lor. Iată de ce am purces la această lucrare în care vrem să înfățișăm istoria Gimbașanilor, sat în Lunca Ialomiței.

Viața unui sat poate fi înfățișată apelând la documente, dar și la mărturiile locuitorilor săi. Leam împălit și de aici ne place să credem că a ieșit chipul satului aşa cum se spune că ar fi fost el, un sat trăitor în lume, urcând treptele desăvârșirii până ce s-a împodobit de frumusețe, ca un om care și-a mărturisit credința cu prețul vieții și s-a socotit fericit că slăvește pe Dumnezeu prin pătimire și moarte.

Dovezile existenței satului le-am întâlnit în documentele vremii, unele îngăbenite de trecerea anilor, altele în copii și fotocopii aflate în colecțiile

Arhivelor Statului, altele în presa timpului. De mare ajutor ne-au fost mărturisirile scrise ale unui preot originar din acest sat, părintele Mitu Ștefănescu (1835-1896), care cu multă răvnă s-a străduit, pe lângă activitatea de pastorație, să aducă și date referitoare la existența satului Gimbașani. Ulterior, în anul 2005, o fericită întâmplare ne-a pus față în față cu doamna Maria Dimitriu Adriana de Villegas, nepoata a boierului Pribegeanu, dar mai ales cu neprețuita sa colecție de documente lăsate moștenire de bunicii săi, boierul Constantin R. Pribegeanu și boierul Ion Mihăileanu, dar și de urmașii acestora, documente pe care cu desăvârșire larghețe ni le-a pus la dispoziție pentru a întregi lucrarea noastră.

Dar, totuși, ea, istoria, nu se poate avânta dincolo de marginea faptelor omenești, pentru că nu are dreptul să tăgăduiască ceea ce nu înțelege și nu poate să explice. De aceea am făcut loc în lucrarea de față și mărturiilor unor săteni de aici, cu deosebire oameni bătrâni, conștienți fiind că petrecerea lor pe pământ de acum este scurtă și este păcat să se piardă date de mare interes pentru urmașii lor.

I. SATUL PUPEZENI, GIMBĂŞANII DE AZI, A FOST ATESTAT DOCUMENTAR ÎN ANUL 1577

Așezat pe malul drept al râului Ialomița, nu departe de Slobozia (9 kilometri), între satele Cosâmbeni și Mărcolești, satul Gimbașani este unul dintre cele mai vechi așezări de pe Valea Ialomiței, cu o istorie bogată, ale cărei începuturi se pierd în negura vremurilor. Stau dovedă pentru posteritate vatrele, mormintele vechi, cioburile de vase din pământ, gropile pentru păstrarea bucătelor descoperite aici și datând din diferite perioade istorice, de dinaintea erei noastre sau după Nașterea lui Hristos. Noi vom apela în lucrarea de față la documentele certe, cu referire expresă la această așezare.

Cine a întemeiat satul nu se poate dovedi documentar și nici stabili o dată cu exactitate privind această întemeiere. Cert este că prima atestare documentară datează din anul 1577, într-un hrisov al Domnitorului Alexandru al II-lea Mircea V.V. Pe atunci satul se numea Pupezeni (a nu se confunda cu satul Pupezeni aflat în apropierea localității Gârbovi), denumire ce s-a păstrat până la sfârșitul secolului al 18-lea și începutul secolului al 19-lea, după care, în a doua parte a secolului al 19-lea, vom vedea mai departe în lucrarea noastră, satul se va strămuta de pe malul Ialomiței pe locul unde se află el astăzi și va rămâne doar cu numele de Gimbașani. Prin acest document, datat 30 aprilie 1577, emis la București, domnul Țării Românești întărește lui Vlad logofăt o ocină la Pupezeni, cumpărată de mătușa sa Voica cu 4000 aspri gata în zilele lui Petru V.V. Este vorba, probabil, de Petru cel Tânăr, care a domnit între anii 1559-1568. Iată, deci, că satul exista cu cel puțin 20 de ani mai înainte de primul document cunoscut, adică la 1559. În acest document sunt pomeniți Nedă și Stan din Bora cu care Vlad logofăt a cerut judecată în divan pentru această moșie.

Un alt document, deosebit de important, este hrisovul din 16 ianuarie 1619, dat la Târgoviște, prin care Gavril Movilă, domnul Țării Românești, întărește lui Stan și fiilor o ocină la Pupezeni din partea lui Vlad și a lui Tunsu, pe care o cumpărase de la Șerban și de la Stancu cu 2200 aspri. În acest hrisov se arată că satul Pupezeni s-a răscumpărat de "rumânie" în timpul lui Radu Mihnea, care a domnit între anii 1601-1602 și 1611-1616, devenind aşadar oameni liberi. Moment important pentru istoria satului. De atunci, de la începutul secolului al XVII-lea și până la secularizarea averilor mănăstirești din vremea lui Alexandru Ioan Cuza acești moșneni au avut procese

peste procese privind pământurile, îndeosebi cu Mănăstirea Cotroceni, care încerca să le acapareze moșiiile. În documente provenite din arhiva Mănăstirii Cotroceni dintr-un an 1623-1750 se vorbește despre vânzări și cumpărări de moșii în satul Pupezeni. Apar martori și din satele învecinate, din Pisculești, Cosâmbeni, Bucu, Ciulnița, Mătășești etc.

După anul 1800 satul Pupezeni apare în documente și cu denumirea de Gimbașani, care cu timpul se va impune. În dosarul cu actele hotărniciei moșiei Gimbașani din anul 1863, care aparține fraților Lenș, în urma judecății ce au avut-o cu Mănăstirea Cotroceni, găsim date foarte importante legate de istoria satului. Astfel, "Domnul spuse că frații Lenș au acte care dovedesc că moșia Gimbașani are o carte de hotărnicie din leat 7208 (1700) de la Constantin Basarab V.V. (n.n. Constantin Brâncoveanu) și o foaie de împărțeală din 7251 (1750)". După cercetare se hotărăște "a se hotărnicii moșie așa cum fusese în 1700" și anume "Moșia Pupezenii de Sus Mănăstirii Cotroceni și a noastră Gimbașani, ce-i zice și Pupezenii de Jos, despre care amândouă hotărnicii se află la leat 7208 (1700) în ziua în care s-au împărțit în două trupuri de cei 12 boieri orânduiți de C-tin Voievod".

Așadar, împărțirea în două a satului și denumirea de Pupezenii de Jos sau Gimbașani este din anul 1700, din timpul lui Constatin Brâncoveanu. Ca martori de față sunt pomeniți în document Radu Gimbașanu, George Gimbașanu, Matei Gimbașanu, Niță Sin (fiu) Popa Stan, Maria Sin Maria, Ion Sin Tudorache, Costache Sin Constandin, Ion Sin Dumitru, preotul Iordache Gimbașanu și Ștefan Sin Dobre Ion. Tot în acest document se mai spune că hotărnicia se face între Pupezenii de Sus (care era peste râul Ialomița) și Pupezenii de Jos ce-i zice Gimbașani, ca în vechile cărți de hotărnicie de la 7208 ale celor 12 boieri. Moșia Pupezenii de Jos ce-i zice și Gimbașani a fost trup din hotărnicia Cosâmbenilor și până la Hotarul Pisculeștilor (Mărcolești). Așadar, cam aceeași configurație care există și azi.

Din lectura unei jalbe a sătenilor din Bucu, Mătășești, Pupezenii de Sus către egumenul Mănăstirii Cotroceni, din 1843, aflăm unele aspecte ale situației acestora în raporturile cu mănăstirea. Cităm: "Cu aceste se aduce la cunoștința prea sfintiei Tale după porunca zisă asupra d.lor, arendașii moșilor Bucu și Mătășești din jud. Ialomița poruncitoare ca să măsoare toate locurile ce sunt închise de noi

subiscăliji pentru vii și grădini pă moșia sf. Mănăstirii ce-i zice Pupezeni de sus pă sub coasta Ialomiței. S-au și măsurat la toți pogoanele Nr 24 prăjini lungu și Nr. 6 prăjini latu, fiecare prăjină palme Nr. 24, măsură împărată după cum s-au însemnat și de D-lui Ioan Petcu îndatoriat din partea tovarășilor săi arendași însemnându-se trăsuriile fiecăruia pă anume avându-ne și noi din parte-ne vechilul spre cunoștința acestor măsurători pă d.lui Matache Cosâmbescu afându-ne și noi toți de față la măsurătoare. Si fiind că măsura ce s-au făcut este însumată și cu locul ce nu are sădire pe dânsul închis mai în urmă și din nou. Pentru aceasta ne rugăm prea sfintiei Tale ca pe de o parte pentru căt pământ este fără rod și nesădit să fie adăstate până la trei ani, să plătim numai dijma rodurilor ce vom face, din zece una din orice; iar pă de altă parte ne rugăm ca plata învoiele, pă viitor, ce să va pune în zapisele ce ni să vor da de la sfânta Mănăstire prin sfântia ta să fie tocmai că 10 lei de un pogon pă fiecare an în viitor fără să mai avem vreo altă datorie din partea Sf. Mănăstiri atât noi precum și urmașii noștri în viitor spre neîncetată pomenire a celor pomenite și nepomenite ctitorii ai Sf. Mănăstiri în veci. Drept aceasta într-o unire jos îscăliji cu toți ne rugăm ca prin vechilul pus din partea D. Matache Cosâmbescu prin înscrисul vechilet ce-am dat să binevoiți sfântia ta a ne slobozi zapise adeverite după orânduială și cu pecetea Sf. Mănăstiri spre a se putea a ne sluji și a ne arăta o hotărnică stăpânire pe viitor ne clintită". Jalba este îscălită de Dinu Cornățeanu, Dinu Movilă, Stanciu Enica, Dima Enică, Tudor Burieș, Petcu Ciurea, Dobre Enica, Popa Tudorache, Ioan Sin Petre Enica, Radu Mosora, Ilie Gorgoșea, Alexe Sin Radu, Gheorghe Buzganu, Dinu Cepar totu ot Gimbașani și Matache Cosâmbescu, ot Cosâmbeni, împăternicitul satului. Deci, cei din Gimbașani (Pupezenii de Jos) aveau moșii și în Pupezenii de Sus.

Important este și vechile din 1852 februarie 25 prin care se cere Mănăstirii Cotroceni ca după măsurare și hotărnicie a moșilor să li se dea zapise la fiecare, nu un zapis pentru tot satul. Si într-adăvar, după dorință, pământul găsit în plus la măsurătoare a fost dat cu zapis fiecăruia locuitor. Documentul se încheie astfel: "De aceea spre aş avea temeiul și urmarea întocmai s-au pus pecetea satului prin adeverire aleșii iar noi ne-am rugat de scriitor de neau îscălit și ne-am pus degetele în loc de pecete în drept numele nostru". Si sunt trecuți Dinu Cornățeanu, Dinu Movilă, Stanciu și Dima Enica, Tudor Burieșu, Petcu Ciurea, Dobre Enica ot Gimbașani, iar în continuare îscăliți aleșii satului, Tudor Burieșu și Ioniță Mosora.

Satul îl mai găsim pomenit în numeroase zapise de vânzare cumpărare, anforele, cărți de judecată, hotărnicii de moșii, dosare din arhiva Vomicio din lăuntru, Casei Școalelor și Ministerului Învățământului, toate reflectând lupta permanentă a moșnenilor din Gimbașani pentru păstrarea și apărarea pământului lor din bătrâni, a dreptului de a fi oameni liberi, drept câștigat cu multă trudă. Hârnicia și dârzenia cu care au fost înzestrăți oamenii acestui sat i-au ajutat să scape de toate împrejurările la care i-au susținut mănăstirile sau boierii și să rămână un sat de oameni liberi, să dezvolte și să înfrumusețeze acest sat în ciuda tuturor greutăților. Numai așa se explică înflorirea acestui sat așa cum il găsim la 1886/1887 în alături de Cosâmbeni cu care forma o comună. Documentele ne arată că în acest an satul avea 180 de familii, o școală mixtă, un învățător, o biserică și circa 2700 hectare de pământ. Locuitorii aveau la un loc 332 de cai, 440 de boi, 1500 de oi și 120 hectare de pădure împreună cu satul Cosâmbeni (pădure care după 1989, din păcate, nefăcându-se demersuri pentru a intra din nou în posesia "obștii" din cele două sate a rămas în posesia statului). Registrele învățătorilor, ale inspectorilor școlari dintr cele două râzboaie mondiale scot și ele în evidență greutățile economice ale majorității sătenilor, starea sanitară nu prea corespunzătoare, dar și resursele satului.

(continuarea în numărul viitor)

Județul Ialomița în izvoarele militare rusești (secolele XVIII - XIX)

(urmare din pag. 17)

Prezentăm, în continuare, câteva fragmente din corespondența generalului Kutuzov, care fac referire la județul Ialomița.

[După armistițiul de la Slobozia, din 24 august 1807, ostilitățile ruso-turce sunt întrerupte. În anul 1808 nu se înregistrează acțiuni militare.]

25 mai 1808 - amplasarea Armatei dunărene, pentru vara anului 1808, prezentată de generalul Kutuzov

"Avangarda principală a armatei, condusă de atamanul general-locotenentul Platov, își va stabili cartierul general la Buzău. Apreciem că această poziție reprezintă cheia concentrării întregii armate dunărene. Contribuie la întărirea corpului de armată al generalului Miloradovici (cartierul acestuia se află pe râul Argeș - n.n.), a postului de la Galați (...) și supraveghează cetatea Brăila, precum și cetatea Silistra. Pentru aceasta sunt create următoarele posturi: un regiment de cazaci la Alexeni, unul la Obilești, iar la Slobozia - un batalion de egheri și două regimenter de cazaci (...). Avanposturile acestora vor face legătura, în dreapta, cu trupele generalului Miloradovici, iar în stânga, cu trupele detașamentului din Galați. Patrulele lor vor merge până la Dunăre și până la granițele raialei Brăila.

Anexă:

(...) își vor așeza tabăra la Slobozia, pe malul stâng al râului Ialomița:

Batalionul I al Regimentului 27 egheri (infanterie ușoară - n.n.);

Regimentul de cazaci, condus de general-maiorul Illovaikii;

Regimentul de cazaci, condus de Sâsoev;

2 tunuri ale artilleriei Donului.

La Alexeni:

Regimentul de cazaci, condus de colonelul Kuteinikov.

Posturi avansate vor fi create: pe râul Buzău, la Măxineni și vadul Vizirului, în satele Racoviță, Tătarca, Coconi, Sărăjeni, Frătilești, la stațiile de poștă Zlote și Bărăganu. De aici se vor trimite patrule spre râurile Borcea și Moșnițea."¹⁶

[În martie 1809, războiul reîncepe. Cea mai importantă bătălie se dă în fața Brăilei.]

28 martie 1809 - A.A. Prozorovski îi ordonă lui M.I. Kutuzov să înainteze spre Brăila

"Cereți domnului general-maior Illovaikii să se îndrepte spre Slobozia. Să formeze un post, compus dintr-un batalion al Regimentului de mușchetari Arhangelsk și două tunuri, în Oraș, la gurile râului Ialomița, care se varsă în Dunăre, în fața Harșovei. Un al doilea post, compus dintr-un batalion al Regimentului 27 egheri, va fi creat în localitatea Călărași. Alt batalion, al același regiment, își va stabili pozițiile chiar pe malul Dunării, unde va ridica o redută. Aici vor fi aduse patru tunuri..."¹⁷

[În iunie 1809, generalul Kutuzov este transferat în Lituania. Revine în Principate, în anul 1811, în calitate de Comandant suprem al Armatei dunărene. La 1 aprilie el ajunge la București.]

7 aprilie 1811 - M.I. Kutuzov îi raportează țarului Alexandru I amplasarea Armatei dunărene

"La Slobozia se află detașamentul condus de general-maiorul Gamper. Este format din: 3 batalioane ale Regimentului 45 egheri 3 batalioane ale Regimentului 39 egheri Compania de artillerie, condusă de Barbiș

Compania de artillerie, condusă de Bușuev
Regimentul de dragoni Smolensk¹⁸
Regimentul bielorus de husari

În avanposturi, pe Dunăre, între Oltenița și Oraș, se află Regimentul de cazaci din Ural, condus de Mihailov, și Regimentul de cazaci din Ural, condus de Nazarov."¹⁹

19 iunie 1811 - precizările gen. Kutuzov privind transportul pâinii

[Pâinea este adusă, pe calea apei, din guberniile Herson și Ekaterinoslav]

"...toată pâinea, de pe vasele mari, va fi descărcată la Izmail, Brăila și la gurile Ialomiței. Vasele mai mici vor circula până la Giurgiu."²⁰

4 iulie 1811 - raportul gen. Kutuzov despre aprovizionarea trupelor

"...pâinea este transportată în toată Valahia Mică și Mare, inclusiv la Giurgiu și Craiova, de la Focșani, Galați, Brăila, Slobozia și București..."²¹

16 iulie 1811 - raportul gen. Kutuzov către M.B. Barclay de Tolly²²

[Kutuzov este nevoie să facă anumite schimbări în așezarea trupelor]

"...Corpul, format din 6 batalioane și 15 escadroane, aflat la Slobozia, l-am transferat la Obilești. Detașamentul general-majorului Denisiev, format din 4 batalioane și 5 escadroane, l-am mutat la Bertești, la jumătatea drumului între Brăila și Slobozia, de unde, într-un singur marș forțat, poate ajunge la Brăila, Slobozia sau Călărași."²³

10 august - M.I. Kutuzov cere rezolvarea problemelor de aprovizionare

"Boii magazilor ambulanți au trebuit să ducă tot timpul acolo (la Slatina - n.n.) provizii și ovăz din Slobozia, Brăila, Galați și Focșani unde au rămas rezerve din anul trecut și, din cauza transporturilor permanente, magazile ambulanțe au ajuns într-o stare foarte proastă."²⁴

[În perioada august – octombrie 1811, se desfășoară bătălia de la Slobozia, lângă Giurgiu]

30 august 1811 - M.I. Kutuzov către P.K. Essen²⁵

"Din scrisoarea pe care ați adresat-o generalului de infanterie contele Langeron, am aflat că ați observat întărirea adversarului lângă Turtucaia; dacă vedeti vre-un pericol din această parte, puteți ordona gen. Gamper, care se află la Slobozia, să treacă la Obilești."²⁶

1 septembrie 1811 - M.I. Kutuzov către E.I. Markov²⁷

"Divizia a 15-a, încredințată dumneavoastră, va ocupa următoarele poziții: brigada 1 - la Slobozia, a 2-a - la Obilești, a 3-a va răma în Buzău. Brigăzile 1 și 2 vor observa distanțele încredințate lor, pentru a preveni traversarea Dunării, de către inamic, pe la Brăila și Călărași..."²⁸

[Trupele existente, la acea oră, în așezările amintite, trebuiau transferate la Giurgiu, dar, în aceeași zi, ordinul este contramandat]

12 septembrie 1811 - M.I. Kutuzov către E.E. Gamper

"Intenționez să întreprind o expediție către cetatea Silistra. Trebuie să știu tot ce face inamicul atât în cetate, cât și în jurul acesteia. De aceea, vă încredințez ca, prin intermediul confidenților dumneavoastră, folosind și bani, pe care o să vă

returnez, să aflați știri sigure și rapide pe care să mi le transmită imediat printr-un curier."²⁹

[După victoria de la Slobozia, urmează cucerirea Turtucalei (8 octombrie) și Silistrei (12 octombrie). Pe 23 noiembrie 1811, trupele turcești sunt predat. Urmează negocierile pentru pace. Trupele ruse sunt repartizate pentru iernat.]

27 noiembrie 1811 - amplasarea trupelor ruse, în iarna anilor 1811-1812.

"Divizia a 9-a, condusă de general-majorul Ermolov. Cartierul general, în localitatea Buzău.

2 batalioane ale Regimentului Nașeburg - la Buzău și în localitățile din jur;

2 batalioane ale Regimentului Iacutia - la Urziceni, Alexeni și în localitățile din împrejurimi;

2 batalioane ale Regimentului Riga - în satele Perieți, Poiana și în localitățile vecine, în sus, pe ambele maluri ale râului Ialomița;

2 batalioane ale Regimentului Apșeron - la Slobozia și în localitățile vecine, în jos, pe ambele maluri ale râului Ialomița;

2 batalioane ale Regimentului 10 egheri - în satul Obilești și în împrejurimi."³⁰

Documentele prezentate scot în evidență câteva aspecte. De la Rumeantă la Kutuzov, rușii fac un salt uriaș în ceea ce privește cunoașterea geografiei românești. Dacă Rumeantă caută cele mai bune drumuri spre Dunăre, Kutuzov și alți subordonăți ai săi dau dovadă de cea mai bună cunoaștere a regiunilor noastre, inclusiv a județului Ialomița. Acesta, datorită apropierea de Dunăre, apare constant în planurile militare ruse. De departe, cea mai importantă localitate ialomițeană pentru ruși este Slobozia. Localitatea noastră nu este implicată în evenimente răsunătoare (tratare sau bătălii), dar, datorită poziției sale, este echivalentul unui "nod feroviar" pentru trupele ruse. Informațiile de mai sus reprezintă doar "vârful unui iceberg". Cu siguranță, zeci de alte documente rusești despre Slobozia așteaptă să fie scoase la lumină din arhivele rusești.

NOTE:

¹⁶ Kutuzov, M., op. cit., doc. 22, p. 21-22.

¹⁷ Ibidem, doc. 147, p. 119-120.

¹⁸ Regimentul de dragoni Smolensk rămâne la Slobozia până în toamna anului 1811.

La baza acestei unități militare s-a aflat escadronul Roslav, transformat, în 1765, în Regimentul de cavalerie Smolensk, iar în 1775, în Regimentul de dragoni Smolensk. A participat la toate războaiele importante ale epocii. De exemplu, îl găsim la Borodino, în 1812, și la Leipzig, în 1813. (vezi Cavaleria rusă în sec. XVII-XIX, pe site-ul "www.genstab.ru")

¹⁹ Kutuzov, M., op. cit., doc. 388, p. 309.

²⁰ Ibidem, doc. 536, p. 460. Dintron alt document aflăm ce înțeleg rușii prin pâine: făină, ovăz, orz, cruce.

²¹ Ibidem, doc. 561, p. 486. În localitățile amintite, inclusiv la Slobozia, existau depozite mari ale armatei ruse. Pentru depozitul de la Slobozia, este relevantă și relatarea generalului Langeron. Aflăm că, în anul 1809, "depozitul de la Buzău a fost dus la Slobozia, la 40 de verste de acest pod (de la gurile Ialomiței % n.n.), dar tot la 40 de verste și de Silistra. (...) Depozitul nu era prea apărat și puținele trupe care-l apărau n-ar fi putut rezista atacului a 7000-8000 de turci hotărâti..." (Călători străini..., p. 334)

²² Ministrul de război al Rusiei.

²³ Ibidem, doc. 575, p. 497-498.

²⁴ Ibidem, doc. 621, p. 540. Scrisoarea apare și în Călători străini..., p. 430.

²⁵ Comandantul Corpului II de armată.

²⁶ Ibidem, doc. 660, p. 570.

²⁷ Ibidem, doc. 664, p. 572.

²⁸ Ibidem, doc. 697, p. 604.

²⁹ Ibidem, doc. 838, p. 745.

prof. drd. Stefan GRIGORESCU

INSCRIPTIILE ZAPPA

Astăzi, când fenomenul olimpismului este legat de numele francezului Pierre de Coubertin și când Olimpiadele au devenit un fenomen global, desfășurat odată la patru ani sub profunde semnificații, nu mulți sunt aceea care știu că ideea reînvierii olimpismului a apărut la jumătatea secolului XIX, la nord de Dunăre, pe meleagurile românești. În Bărăganul ialomitean a renăscut ideea de olimpiadă, acolo unde trăitor și creator de istorie a fost destoinicul „cavaler elinesc” Evangelie Zappa (1800-1865). Asupra personalității lui Evangelie Zappa s-au aplicat întâi juriștii, în legătură cu moștenirea sa materială, care a creat atât de probleme între România și Grecia¹ la cumpăna dintre secolele XIX-XX. În anii postbelici, numele lui Zappa a fost amintit în lucrări istoriografice în legătură cu trecutul relațiilor româno-elenene și româno-albaneze². După anul 1898, reaplecarea obiectivă asupra valorilor trecutului nostru avea să ducă și la redescoperirea moștenirii lăsate de Evangelie Zappa românilor și umanității³. La 200 de ani de la nașterea sa, el a fost omagiat de Academia Română printr-o sesiune științifică⁴, ansamblul monumental care îi poartă numele la Broștenii ialomitei a început să fie pus în valoare, greci și români au început pelerinaje la monumentele ridicate de el sau care îi cinstesc memoria. Moștenirii lăsate de Evangelie Zappa pământului românesc îi aparțin și mărturiile epigrafice păstrate în două localități ialomitene, Ulești și Broștenii.

Inscriptiile care amintesc pe Evangelie Zappa și rudele sale se păstrează în cuprinsul României doar în județul Ialomița, în două dintre localitățile aflate odinioară pe întinsul domeniului funciar Zappa, anume Ulești și Broșteni. La mijlocul secolului XIX, domeniul Zappa se întindea în mai multe părți ale județului Ialomița, în primul rând de o parte și de alta a râului Omonim. În stânga râului se întindeau moșiile Broșteni și Slujitori, iar în dreapta moșiile Ulești și Arțari⁵. La Ulești, Evangelie Zappa a ridicat biserică⁶, iar la Broșteni a ridicat biserică și conac. Mărturile epigrafice amintind de Evangelie Zappa și de rudele sale se păstrează în cele două localități amintite și cuprind pisaniile celor două biserici, precum și inscripțiile de pe monumentele funerare ale neamului Zappa.

În ordine cronologică, inscripția de la biserică Ulești e cea mai veche, datând de la anul 1854, când s-a terminat de ridicat și sfintit ctitoria lui Evangelie Zappa de acolo. Pisania bisericii *Adormirea Maicii Domnului* din Ulești, realizată cu litere chirilice pe o placă de marmură albă fixată în pridvor, deasupra intrării în pronaos, glăsuiește:

S-A RIDICAT DI NOU DI TE/MELIE DE D. MARILE PA/HARNICIO IVAGELIE ZAPA,/ ÎN ZILILE PREA SFINTIEA/ PĂRȚEN ARHGPISCUPU/ ŞI MITROPOLIT A TOATĂ/UGROVLAHIA NIFON/ LA ANUL 1854 OC.26". Se remarcă nu doar limbajul de epocă, ci și scrierea cu destule greșeli, datorate clar meșterului pietrar.

Inscriptiile de la Broșteni, păstrate în curtea bisericii parohiale *Sfântul Nicolae*, datează din perioada 1859-1880 și sunt realizate în limbi română și elină. Fără a lăua în considerație și simpla mențiune a meșterului care a ridicat monumentul lui Evangelie Zappa, se poate vorbi de o inscripție în limba română păstrată la biserica parohială –pisania- și de cinci inscripții în elină la monumentele funerare, celelalte două în limba română fiind practic traduceri ale mențiunilor commemorative eline de pe obeliscuri. Cronologic, prima este pisania bisericii, realizată prin grija lui Evangelie Zappa însuși, apoi urmăză inscripțiile commemorative de la monumentul marelui protector al culturii și sportului, apoi inscripțiile funerare ale lui Anastasios Zappa și Atanasios Zappa, fratele și respectiv vărul lui Evangelie.

Pisania bisericii *Sfântul Nicolae*, edificiu⁷ aflat peste drum de ruinele conacului Zappa, se păstrează în pridvor, deasupra intrării și datează de la anul 1859. Înfățuează litere pictate cu alb pe fond gri și glăsuiește:

ACEASTĂ SF. ȘI DUMNEDE/IASCĂ BISERICĂ CE SE/PRĂDNUEŞTE CU HRAMURILE/

BUNA VESTIRE, SF. NICOLAE/ ȘI SF.GHEORGHE ȘI S-A FĂCUT/ DIN TEMELIE ÎN DILELE/ PREASFINTITULUI MITROPOLIT/NIFON ȘI ÎN DILELE PREA ÎNN. ȘI ÎN DILELE PREA NOSTRU D-NU BAR/ BU DIMITRIE STIRBEIU, CU TOA/ TĂ CHELTUEALA D-LUI MARELE/

Evangelie Zappa

SERDAR EVANGHELIE ZAPPA/ ȘI S-A SÂVÂRSIT la anul 1859.

În imediata vecinătate a lăcașului de cult, în apropierea zidului sudic, se află locurile de veci ale lui Evangelie Zappa și Atanasios Zappa, cu monumente -sarcofag și obelisc- practic identice constructiv. Mormântul lui Evangelie, aflat către biserică, prezintă inscripție atât pe placă ce acoperă sarcofagul, cât și pe două dintre laturile obeliscului.

Inscriptiția funerară, datând din 19 iunie 1865, prezintă mențiune în limba greacă, săpată în marmură pe placă ce acoperă sarcofagul:

„AICI ODIHNEŞTE/ PĂCĂTOSUL ROBUL LUI DUMNEZEU/ CTITORUL ACESTEI BISERICI/

Broșteni - Monumentele Zappa

EVAGGELIS ZAPPAS/ RĂPOSAT LA ANUL 1865/ IUNIE 19".

Inscriptiția commemorativă a lui Evangelie Zappa, este săpată pe obeliscul care străjuiește sarcofagul, în curtea bisericii din Broșteni. Textul este săpat în limba greacă pe latura vestică a monumentului și în limba română pe latura sudică a monumentului:

„PETRA NU REPRESINTĂ PE BĂRBAT/ULU FIIND CĂ MORMENTULU/ ÎNSUȘI ASTE ESTE GLORIA BĂRBATULU/ A/CEA ALLU MORMENTULUI./ FORTUNA ACESTA ÎNTRE CELE'L/ALTE TOTE AU ARĂTATU SI MIRACO/LULU LA ACESTU MORMENTU, CĂ U/NULU NU SE POTE COPRINDE ÎNTR'U/NULU, DAR TREI COPRIND UNULU./ ASTU FELU DAR ÎN ACESTU MORMEN/TU DIN ACESTA BELLA TERRA ROMA/NIE SE COPRINDE CORPULU/, IAR ÎN CELU DE LA SACRA CETATE/ ATENE CAPULU/ ȘI ÎNTR'ALLU TREILEA DIN PATRIA/ SA NATALĂ LABOVU AL EPIRU/LUI, UȘEORELE OSE ALLE CESTUI/ EVANGHELLE ZAPPA/. MARI ȘI GLORIOSE FAPTELE ȘI RE/CUNOȘINTA TA, EROULE BĂRBATE, CĂCI/ NU NUMAI STAREATI, DAR ȘI CORPULU/ TEU AI DORIT SĂ ESISTE ÎN CĂTE/TRELE IUBITE TERRI/ÎN CARE AI/ VIETUITU".

Pe latura estică a obeliscului, sub efiga și însemnele heraldice ale lui Zappa se amintește numele celui care a realizat monumentul: „LAZAROU G. VILALI”.

În aceeași incintă mărginită de gardul metalic de epocă, lângă monumentul lui Evangelie se află acela al vărului său Atanasios (1810-1880), la care se păstrează inscripții datând de la anul 1880. Textul

în limba greacă, săpat în marmură albă pe lespeudea sarcofagului glăsuiește:

„AICI ODIHNEŞTE/ PĂCĂTOSUL ROBUL LUI DUMNEZEU/ ATANASIOS ZAPPAS/ NĂSCUT ÎN LAMPORO DIN EPIR/ LA 1810/ RĂPOSAT ÎN BROŞTENI/ LA 1880”.

Inscriptiția comemorativă a lui Atanasios Zappa este săpată pe obeliscul care străjuiește sarcofagul. Textul în limba greacă pe latura vestică a monumentului și în limba română pe latura estică, spre sarcofag, cu litere săpate în marmură albă, glăsuiește:

„TE-AI STINS, PĂRINTE, DIN TRE VII/ ȘI SCUMPA SUVENIRE/ VIRTUȚII TALE AI LĂSAT, DREPT/SACRA MOȘTENIRE/ÎN SİNUL CELOR CE AU REMAS/ ÎN URMAȚI SĂ VIEZE/ CA NUMELE TEU VENERAT/ SĂ LU MINECUVÂNTEZE/ ȘI ETA FII ȘI FRATELE/ CEST MONUMENT TI ÎNALTA,/ SPRE AMINTIRE CĂ SUB ELU/ LOCAȘUL TEU SE AFLĂ/ SOTIA DAR S'A TEI TOTI CERU/ O BINECUVÂNTARE,/ CĂCI PENTRU TINE TOȚI SE ROGU/ CU LACRIME AMARE”.

Monumentul lui Anastasios Zappa (1795-1874), fratele lui Evangelie, este dispus aparte, către poarta de intrare în curtea bisericii. Pe soclu care susține frumosul monument de marmură albă, înfățișând o femeie cu capul plecat, textul în limba greacă datează de la anul 1874 și glăsuiește:

„AICI ODIHNEŞTE/ PĂCĂTOSUL ROBUL LUI DUMNEZEU/ ANASTASIOS ZAPPAS/ NĂSCUT LA ANUL 1795/ RĂPOSAT LA ANUL 1874, SEPTEMBRIE 12”.

Mărturile epigrafice păstrate la Broșteni și Ulești, inscripțiile Zappa, sunt fară îndoială parte a patrimoniului cultural al județului Ialomița; în primul rând însă, ele se constituie în dovezi esențiale ale legăturilor neamului Zappa cu meleagurile noastre.

NOTE:

1.Vezi pe larg, în vol. *Acte în procesul V.Zappa*, București, 1894; *Documente diplomatice. Afacerea succesiunii Zappa*, București, Imprimeria Statului, 1892 ș.a.

2.Vezi bunăoară la N.Ciachir, *Istoria poporelor din sud-estul Europei în epoca modernă*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p.140

3.În primul rând la prof.dr. Nicolae Postolache, *Onoare lui Evangelie Zappa*. Editura Profexim, București, 1996. Apoi la C.Iordache, *Un român din Epir: Evangelie Zappa*. În „Academica”, anul II, nr. 2(14), dec.1991, p.31; Șt.Grigorescu, *Evangelie*

Zappa, un „mecena” ialomitean din secolul XIX. În „Lumină”, anul I, nr.3, mai 2001, p. 4. Mai nou, lucrarea d-lui prof.Ioan Man, *Monografia comunei Ion Roată, județul Ialomița*. Editura Helis, Slobozia, 2005, pp.231-238.

Broșteni - Inscriptie pe sarcofagul lui Atanasios Zappa

4.Comunicările prezentate atunci au fost reunite în lucrarea *Sesiunea științifică „200 de ani de la nașterea lui Evangelie Zappa, sprijinitor culturii românești și unul dintre promotorii Jocurilor Olimpice Moderne*. Coord. Mihaela Peneș-Lipetz și Florin Moștoflei, București, 2000.

5.Cumpărate de la marii boieri Filipescu, Slătineanu, Catargiu ș.a.

6.Vezi la Șt.Grigorescu, *Biserica din Ulești. În „Bărăganul ortodox”*, anul III, nr.25, iunie 2005, p.10.

7.Unele surse dau tot anul 1854, ca și la Ulești

156 ani de la nașterea Poetului Național

Analizând conjunctura politică în care redactorul de la „TIMPUL” a fost declarat „nebun”, criticul și istoricul literar Nicolae Georgescu dezvăluie că, de fapt,

EMINESCU A FOST ARESTAT!

Urmărit de agenți

austro-ungari și români

Duminică a fost 15 ianuarie, zi statuată ca fiind data de naștere a lui Eminescu. Televiziunile, în cvasiunanimitatea lor, au dat prioritate faptului divers politic sau de senzație. Postul public dedicat culturii (TVR CULTURAL) l-a avut, seara, ca moderator, pe un pătrific Tânăr recoltat parcă dintr-gazetarii de sport. Un reportaj despre crășmle lașilor pe unde, chipurile, și-au pierdut noptile Eminescu și Creangă - publicitatea mascată evidentă, atâtă timp cât aceste crășme, moderne localuri azi, au și ele patroni -, un invitat nelipsit în momentele solemne istorice dictate de aniversări naționale (I-am numit pe venerabilul pseudistoric Neagu Djuvara), care să arătat potrivnic unei eventuale reeditări a operei politice eminesciene (în fapt, opera jurnalistică, la fel de genială ca și cea poetică) de teama resuscitării unor interpretări eronate față de cei care au înfăptuit modernizarea României - „roșii” (liberalii) - sau pentru a nu fi „acaparată” personalitatea Poetului Nepereche de niscaiva interese politicianiste; în sfârșit, formația de muzică usoară „Mondial”, reunită în studio pentru a-l cunoaște pe Eminescu din slagărele vremii, și atât!

Unde ne sunt eminescologii de valoare, încă trăitori și ascunși în biblioteci sau prin mânăstiri? De ce în locul respectabilității fost diplomat nigerian Djuvara nu s-a apelat la Zoe Dumitrescu Bușulenga, retrasă la Agapia, în haină monahală, la căpătăiul Veronicăi Micle sau nu a fost invitat mai Tânărul ei confrate în căutarea lui Eminescu, Nicolae Georgescu?

Nicolae Georgescu a fost prezent, însă, cu o zi înainte, în curajosul cotidian „Jurnalul Național” și a decretat, după o viață dedicată Operei Poetului: „Mihai Eminescu, victimă politică!”

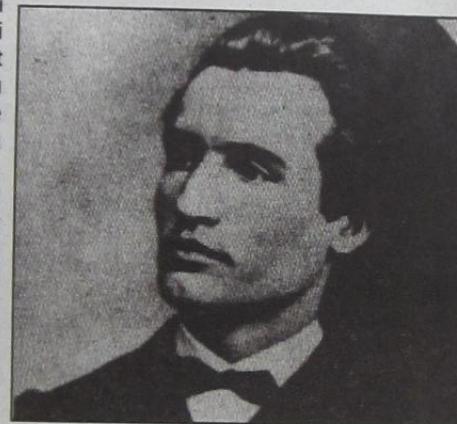
lăță o temă de dezbatere, pe căt de interesantă, pe atât de

Eminescu și confiscarea lui Ștefan cel Mare de către autorități

Constrâns de spațiul tipografic, scriitorul Nicolae Georgescu nu dă detalii despre modul în care Eminescu a fost implicat, prin scrisul său, în derularea evenimentelor premergătoare ce au dus la situația explozivă a raporturilor dintre Tânărul Regat Român, consfințit prin pacea de la Berlin din 1878 și Austro-Ungaria. Față de articolele publicate în luna iunie 1883 în

actuală. Temă pusă în discuție de criticul și istoricul literar Nicolae Georgescu încă de la începutul anilor '80. Autor a nu mai puțin de 15 cărți dedicate redescoperirii lui Eminescu, Nicolae Georgescu supune atenției cititorilor „Jurnalul Național” câteva coincidențe stranii legate de declararea ca „nebun” a lui Eminescu în fatidica zi de 28 iunie (stil vechi) 1883, când Poetul a fost efectiv arestat și internat la ospiciu, după ce fusese urmărit, luni de zile, pas cu pas, de agenți austro-ungari și români. „Ei bine, spune Nicolae Georgescu, această zi de 28 iunie 1883 este o zi importantă a istoriei și politicii României moderne. În această zi Austro-Ungaria a rupt relațiile diplomatice cu România timp de 48 de ore. Germania amenință cu războiul prin Bismarck, care trimite o telegramă lui Carol I în aceeași zi, a fost expulzat din țară Emil Galli, directorul ziarului „L'Indépendance Roumaine”, care a creat scandalul diplomatic ce stă la baza tuturor acestor evenimente (...), au fost

devastate sediile unor societăți naționale, s-a pornit proces ardelenilor. În această zi trebuia de fapt să se semneze tratatul secret de alianță dintre România și Tripla Alianță formată din Austro-Ungaria, Germania și Italia (care va fi parafat, totuși, parțial, căteva luni mai târziu, în 18/30 octombrie, la Viena cu Austro-Ungaria, Germania aderând și ea în aceeași zi la această înțelegere secretă - n.n.). Noi ținem minte dintre toate aceste evenimente doar că a înnebunit Eminescu (...). Ce voia acest tratat? Ca România să se orienteze politic spre Austro-Ungaria în primul rând. Cu alte cuvinte, România nu mai putea să-și revendice Ardealul”.

acelor vremuri.

În luna iunie a anului 1883, Eminescu a participat, ca trimis al ziarului „TIMPUL”, la dezvelirea statuii marelui domnitor al Moldovei, Ștefan cel Mare, la Iași. În pura tradiție românească, evenimentul a fost confiscat de autorități (așa cum, bunăoară, în 2004 s-a întâmplat și la Putna, cu prilejul comemorării a 500 de ani de la moartea lui Ștefan), abuz care nu-i putea scăpa observatorului atent al vieții politice românești de atunci. Ba, mai mult, Eminescu comentează și discursurile sfărăitoare ale unora ca C.A. Rosetti sau Grădișteanu - ultimul, o caricatură de senator, care, cu două decenii în urmă, luase în zeflemea pe marii luptători din Ardeal pentru emanciparea

acestui pământ românesc - rostit în fața Regelui Carol I, prezent la manifestare (acum înțelegem și alergia nonagenarului Djuvara la numele de Eminescu, el fiind un urmaș al traseistului politic Grădișteanu, vopsit în „roșu” atunci când liberalii se aflau la apogeu puterii lor).

Discursurile acestora aveau menirea, după Eminescu, să lezeze interesele Austriei, tocmai în momentul în care România se pregătea să semneze un pact secret cu ea (era informat Eminescu despre iminenta parafare a acestui tratat, pe 28 iunie 1883? Se pare că da...) și să provoace, totodată, presa maghiară la atacuri, care mai târziu se vor circumscrie în ceea ce se va numi iridentism și

șovinism. Sub acest aspect, Eminescu trece, peste timp, ca un aprig apărător al interesului național, de care contemporanii săi își băteau joc prin intervenții patriotarde și lipsite de diplomatie. Autoritățile române, pe de altă parte, se simțeau lezate de acuzațiile lui Eminescu privind confiscarea din interese politicianiste a memoriei marelui Domnitor. Din acest punct

viitorul foarte problematic al școalelor primare și de către cătiva negustori izraeliți.

Societatea ieșană înțelesul adeverat al cuvântului să-a abținut cu totul de la serbare, lăsând cîmp deschis lumii oficiale și oficioase (...).

Cu toate că discursurile aveau aerul unor improvizații nemisurate, nedemele de numele eroului, foile din Buda au luat în serios aiurările unui d. Grădișteanu bunăoară, au scris filipice, au neliniștit până și pe calmii oficioși din Viena, ba i-a dat chiar foii din Strada Doamnei (sediul ziarului liberal „Românul” cu care polemiza Eminescu - n.n.) ocazia ieftenă de-a declara cu emfază:

Vom fi învinși, dar, căzând astăzi cu onoare, națiunea română va reînvia mâni și-n acest mod va reînvia în toată întregimea ei (...)

D-sa nu uită nici pe

[„SERBAREA GUVERNAMENTALĂ...”]

Serbarea guvernamentală care s-a ținut la descoperirea statuie lui Ștefan V cel Mare (1456 - 1504) a dat ocazie la oarecarii estravagante din partea roșilor, cari n-au rămas fără urmări de nu grave, supărătoare cel puțin.

Serbarea guvernamentală zicem, pentru că din capul locului s-a băgat de seamă că roșii n-au îndestul tact pentru a nu se servi chiar de-o asemenea ocazie în favorul panglicăriei revizioniste și a frazelor sfărăitoare și că se adună împrejurul bronzului ce reprezintă pe marele Domn nu spre a-l glorifica pe El, ci spre a lustrui nulitățile lor sub razele numelui său.

De aceea lumea mai bună n-a venit la serbare.

Regele a fost primit în Iași de către paragrafele bugetului statului, despărțite în plutoane de funcționari, de către

AUSTRIA SI GUVERNUL NOSTRU

„Neue freie Presse” de la 22 iunie vine și confirmă știrea că guvernul austro-ungar nu s-a mulțumit cu comunicatul din „Monitorul oficial” român privitor la rodomontadele roșii din Iași (...).

După cum ne incre-

dințează foia vieneză, mai ales cei din Pesta sănătății îndărjiți, nu atât contra celor vorbite de d. Grădișteanu, ci contra discursului pronunțat la Iași de d. C.A. Rosetti, care a numit pe regele Carol „Rege al românilor”. Regele a răspuns la acest discurs, ce s-a reprodus și

de vedere, Eminescu se dovedește un precursor important al gazetarilor și analiștilor politici de azi, care, cu luciditate, iau poziție față de tarele guvernărilor, la fel de actuale, iată, și după un secol și ceva.

Cum o abordare similară a evenimentelor petrecute atunci fusese făcută și de ziarul „L'Indépendance Roumaine”, Emil Galli, directorul lui, a fost expulzat din țară. Cu Eminescu nu se putea proceda la fel. El a fost arestat, cum susține Nicolae Georgescu, sub pretextul că ar fi înnebunit. Textele pe care le reproducem mai jos („Austria și Guvernul român” este și ultimul pe care Eminescu îl publică în „TIMPUL”, cu trei zile înainte de internarea lui) nasc, firește, întrebarea: prin luciditatea cu care erau scrise, puteau ele conduce la ideea că Eminescu, subit, a înnebunit după doar câteva zile de la semnarea lor?

Enciu BOBÂRNICHE
(articole preluate din publicația CONCRET, nr.292 din 19 ianuarie 2006)

N. RED. Ambele texte sunt reproduse din M. Eminescu, Opere, vol. XIII, Publicistică, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1985

consiliarii tronului - pe bătrâniță cum îi numește - dintre cari unul, d. Ioan Brătianu, a dat o dovadă strălucită de respect față cu cele rămase din bătrâni, prefăcând mormântul lui Mircea cel Mare în pușcărie pentru a crea o sinecură unei rude a Simulescului. Apoi onorabilul mai vorbi și de alți oameni, de cari n-avea nici un drept de a vorbi:

Sunt unii cari lipsesc de la această solemnitate - nu știu pentru ce și nici voiesc să cerceze - români sunt și ei; să nu-i uităm, Maiestate... Ei te iubesc ca noi toți (de ex. ca baronul de Hahn, Candiano, Orășanu) căci ei văd în Maiestatea Ta nu pe regele României, ci pe regele românilor, cu concursul căror Maiestatea Ta vei recăpăta pietrele prețioase ce mai lipsesc încă din coroana lui Ștefan cel Mare.

In adevărat lipsește Basarabia din acea coroană! (18 iunie 1883)

Partizanii interzicerii publicității medicamentelor

(urmare din pag. 24)

Bolnavii pot de asemenea să nu-și dea seama de starea lor. Ei pot să suferă de simptome ca setea, fără să-și dea seama că este expresia unei boli, diabetul. Pentru a-și vinde produsul, laboratoarele farmaceutice au tot interesul să avertizeze bolnavii. Datorită publicitatii, bolnavii ar putea în același timp să afle ceva despre starea lor de sănătate, și, în plus, faptul că un tratament există. În consecință, ei ar putea să consulte un specialist, lucruri care nu s-ar fi gândit altfel. De asemenea, bolnavii pentru care nu există încă un tratament sau respectivul tratament era ineficace ori avea efecte secundare foarte grave, ar putea să descoreze și ei prin publicitate existența noilor tratamente și să decidă, datorită acestei informații, să consulte un medic.

Profesorul Paul Rubin a ilustrat beneficiile pentru sănătate la care publicitatea ar putea să conducă. Din cî ce mai multe studii medicale ajung la concluzia că dozele zilnice de aspirină ar reduce riscul unui atac cardiac cu aproape 50% la bărbații de vîrstă medie. Laboratorul Bayer pare să fi produs special în acest scop medicamentul *Enteric Aspirin*. Or, autoritățile americane care se ocupă de reglementări i-au refuzat dreptul de a lansa o publicitate care să informeze despre capacitatea preventivă a medicamentului în ceea ce privește

Căutarea profitului și calitatea informației

După ca am identificat unele efecte pozitive ale publicitatii medicamentelor asupra sănătății, trebuie să vedem dacă ar putea să aibă de asemenea și unele inconveniente așa de grave că avantajele nu ar mai fi interesante. Publicitatea nu ar permite producătorilor să-și rentabilizeze productia creând nevoi artificiale, făcând ca oamenii să consume medicamente peste nevoie lor reală? Iar întrebarea rămâne: motivația „mercantilă” a laboratoarelor nu garantează că informația transmisă prin publicitate va fi corectă astfel încât să orienteze pacienții spre alegeri proaste pentru sănătatea lor?

În ceea ce privește prima întrebare, este vorba despre un mit. Această teorie presupune că oamenii reacționează la publicitatea așa cum răspund animalelor la un stimul. Desigur că publicitatea se vrea persuasivă, dar ea nu poate forța pe nimeni să cumpere ceva. Față de diversele încercări de persuasivitate, fiecare persoană poate să aleagă pe cea care o convinge⁸. În plus, devine dificil de înțeles de ce industria investește în studii de piață dacă este de ajuns „să creezi” nevoi pe care consumatorii nu le au⁹. Iar dacă cererea ar putea să fie creată pur și simplu prin publicitate, succesul sau eșecul unei societăți nu ar depinde decât de investițiile publicitare. Dar, așa cum spunea economistul Ludwig von Mises, nici o publicitate pentru lumânări nu ar fi reușit să facă față concurenței luminii electrice¹⁰.

În ceea ce privește „motivația mercantilă” și impreciziile în publicitate pe care le-ar provoca, este sigur că publicitatii niciodată nu vor pretinde că produsele concurente sunt mai bune. Cu toate acestea, denigratorii publicitatii consideră problema pe dos când sugerează că, pentru a fi credibil, o sursă de informație trebuie să fie

atacurile cardiaice, cu toate că comercializarea medicamentului a fost autorizată în mod prealabil. După părerea profesorului Rubin, victimele acestei interdicții, cei care nu au avut acces la informația decisivă, se poate estima anual la zeci de mii de persoane¹¹.

Dacă astfel de calcule trebuie luate în considerație cu precauție, caracterul lor aproximativ nu poate să pună sub semnul întrebării principiul următor: ignoranța bolnavilor, întreținută în mod artificial prin interdicția publicitatii, are consecințe negative pentru sănătatea pacienților. Consecințele ei pot fi chiar de o gravitate extremă când este vorba de o chestiune de viață sau de moarte. Nu putem să afirmăm pur și simplu că Gérard Onesta, deputat și vicepreședinte al Parlamentului European, că „medicamentele vândute pe bază de prescripție fiind în mod potential mai toxice, este o problemă de sănătate publică să nu li se facă publicitate”, deoarece ar însemna să uităm că medicamentele există pentru a îngriji și este util de știut că ele există pentru a avea acces la un tratament.

În consecință, există un motiv excelent pentru „a prezenta publicitatea ca fiind o informație”: publicitatea furnizează informație. Interdicția ei îi „protejează” pe bolnavi de vindecare meninându-i în ignoranță. Acesta este costul ascuns al interdicției publicitatii.

dezinteresată în ceea ce privește vânzarea produselor. Într-adevăr, cine are cel mai mult de pierdut din sugerarea unor remedii periculoase pacienților dacă nu cei care sunt „interesați”, cei ale căror venituri depind direct de serviciile furnizate clientilor lor?

Otrăvirea pacienților poate să coste foarte scump în termeni de procese, de reputație și, în consecință, de beneficii. Dacă rea voință sau neglijența nu pot fi excluse, laboratoarele, în măsură în care prosperitatea lor depinde de o clientelă care trebuie convinsă, trebuie să se preocupe de securitatea produselor lor și de consecințele utilizării lor. Astfel, interesul lor financiar le încită foarte mult să evite publicitatea mincinoasă. Ele ar fi incitate, de asemenea, să comunică posibilele efecte secundare și precauțiile de utilizare, în măsură în care pacienții se preocupă de riscurile legate de tratamentele respective.

Totuși, dacă este adevărat că, astăzi, laboratoarele nu au nici un interes să facă rău pacienților, această incitare nu intervine în întregime. Piața de medicamente din Europa este foarte reglementată. De exemplu, un regim de control al prețurilor împiedică societățile să rivalizeze direct între ele prin fixarea prețurilor. Aceste bariere la intrare pe piață au drept consecință că societățile prezente se tem mai puțin de un scandal deoarece consumatorii nu pot să le sănctioneze așa de sever ca pe o piață unde concurența ar fi mai puțin anesteziată. Dar, autorizarea publicitatii ar însemna ridicarea barierelor permitând ca firmele care intră pe piață să se facă cunoscute! Fiecare laborator fiind mai puțin protejat de un transfer al cheltuielilor clientilor săi spre celelalte firme, securitatea produselor sale și calitatea comunicării ar fi de o importanță cu atât mai decisivă pentru sănătatea ei financiară.

Concluzie

acces la o sursă de informații i-ar pune într-o situație mai bună în ceea ce privește capacitatea lor de a lua decizii bune privind sănătatea lor. În realitate,

publicitatea medicamentelor ar avea efecte benefice pentru sănătatea pacienților, pentru că ea ar permite comunicarea unor informații esențiale cum ar fi existența unor medicamente și problemele de sănătate pe care le combat. Dacă se ia în considerare facilitățile oferite de către mass media, fără publicitate oamenii nu ar obține aceleași informații așa de ușor.

În sfârșit, exact invers față de ceea ce pretend opoñenții publicitatii, laboratoarele farmaceutice nu ar avea interes să investească într-o publicitate

NOTE:

⁸ Cf. FDA Advertising Restrictions : Ignorance is Death, in Robert Higgs, ed., Hazardous to Our Health? FDA Regulation of Health Care Products, Oakland, The Independent Institute, 1995, pp. 29-33. Paul H. Rubin, Santé : les risques de la censure, Institut Economique Molinari, 26 juillet 2005. (<http://institutmolinari.org/editos/20050726.htm>)

⁹ Gérard Onesta, Santé / publicité : les liaisons d'Europe N°12, automne 2002. <http://www.onesta.net/theme7-texte4.html>

¹⁰ Cf. Friedrich A. Hayek, The Non Sequitur of the “Dependence Effect”, Southern Economic Journal, Vol.27, april 1961. Trebuie de asemenea notat că adeptii acestiei teze deterministe www.mises.org/etexts/HayNonseq.pdf

¹¹ Cf. Murray N. Rothbard, Man, Economy, & State, Mises Institute, 2004, p. 980. <http://www.mises.org/rothbard/mes/chap12e.asp>

¹² Ludwig von Mises, Human Action, Ludwig von Mises Institute, 1998, p. 321. <http://www.mises.org/Humanaction/chap15sec13.asp>

¹³ Toată lumea poate să constate că echipamentele de securitate sunt des un argument de vânzare în publicitatele pentru autoturisme.

Alexandru STAN

RUPERE DE NORI

Atât de puternic și de friguros era vântul încât îmi trebuia mai multe minute să-mi dau seama că îmi udasem pantofii în întregime cu apa de mare. Cerul se întunecase de tot și furtuna părea inevitabilă acum. Nu puteam să-mi dai seama dacă tot mai este dimineață sau se apropia de prânz. Ceasul îmi era stricat, soarele nu se vedea. Cățiva pescăruși pierduți și separați de grup încă mai planau deasupra stabilopozilor albi de spuma ce nu contenea să se reverse de pe coama valurilor pe târmul umed. Apa era rece. Foarte rece. Făcea pași lungi și măsurăți de-a lungul nisipului umed, însă oricât de tare aș fi călcat, apa ștergea urmele mele aproape instantaneu.

Îmi aduc aminte cum e plaja când este liniștită. Soarele bate atunci așă de tare încât nu pot să mă merg zece metri fără să-mi pun o pălărie sau săpcă pe cap. Valurile care se lovesc ușor de pietrele înverzite de alge creează un sunet ce mă liniștește întotdeauna. Pescărușii sunt preluindeni pe faleză, zburând în stoluri mari, făcând un zgromid infernal. Parcă ar fi fost două lumi diferite. Adesea, când e liniștit, intru în apă, fie și cu hainele pe mine, însă nu pe vremea aceasta.

Mă retrageam frecvent din calea apei foarte rece pentru a nu mă uda și mai mult. Vântul provoca un sunet oribil ce aproape că mă împiedica să gădesc. Nu știam de ce mi-a venit să mă plimb acum pe plajă. Și când e soare de cele mai multe ori îmi vine să stau în casă, pentru a face descrierile de peisaj decât să ies și să-l admir. Și acum era furton... Mă uitam la casa mea aflată la căteva sute de metri mai sus, în speranță că mă va striga cineva, că mă va împăra să intru în casă și să privesc spectacolul prin geamurile imense de terнопan, cumpărăte cu căteva veri în urmă. Însă știam că n-are să se întâmple. Trălam singur. Așa îmi placea. Nici că puteam să-mi imaginez vreodată o țipenie de om în afară de mine prin părțile asta. Fulger. Tocmai a fulgerat. Nu-mi place când fulgeră așa de aproape de mal. Înseamnă că tunelul va fi cu atât mai puternic. Îmi acopăr urechile cu mâinile, însă bubulțul este atât de brusc și violent încât aproape îngrenunchez din cauza șocului. Nu mai doream să continu, și probabil că aș fi facut urcășul direct spre casa mea dacă nu mi-ar fi atras atenția un lucru ciudat. La nici o sută de metri de unde stăteam puteam să deslușesc forma a ceea ce era clar un om care privea înspre larg. Îl vedeam destul de bine, că și cum ar fi stat drept în fața mea. Era

tânăr. Foarte Tânăr. Optprezece, poate douăzeci de ani. Primul lucru care mă trăpat la el era faptul că nu avea pe el decât un tricou cu mâneci scurte și era desculț. Nu puteam să înțeleg cum putea să suporte frigul acerb, mai ales că stătea mult mai aproape de mal decât stăteam eu.

Aproape că intra cu picioarele în apa cenușie. Îmi aduc aminte că așă stăteam și eu uneori, dar numai când norii erau împărați și apa liniștită. Mă apropiam încetul cu încetul, să-i văd mai bine față. După puțin timp puteam să-i obserb ochii mari cu care privea spre cer într-un punct nedeterminat. Furtuna mi se părea mai puternică decât oricând. Pierdusem noțiunea timpului. Nu-mi dădeam seama că timp trecuse de la începutul plimbării mele până să dau de individ și mi se părea că dimineața trecuse de mult timp. Norii treceau parcă pestă capul meu cu o viteză amărtoare și când am întors capul spre om am fost martorul unui eveniment neobișnuit. Străinul se dezbrăca și din căte reușeam să-mi dai seama se pregătea să intre în apă. Știau cum e să stai într-o apă așa de rece. Când eram mic, am căzut din greșeală prin gheăța de pe lacul satului meu natal și durerea era așa de mare, încât mi se părea că aș fi fost înjunghiat cu o mie de puncte diferite ale corpului meu. Aș fi vrut să-l avertizez, dar mă simteam mult mai bine doar privindu-l cum se afunda încetul în apă.

Fix cu ochii pe cer, părea fericit. Nu știam de ce. Se afa deja cu apa până la gât în momentul când vântul a început să scăda în intensitate. Mă uitam și eu la punctul de pe cer la care privea și el și vedeam că se formase o crăpătură mică prin care se revărsa lumina soarelui. Se revărsa atât de puternic încât era ca și cum ar fi așteptat ocazia de a refac legătura cu pământul. Văzând cu ochii, aproape imediat după aceea, au început să apară alte crăpături, unele mai mari, altele mai mici, până când aproape tot cerul era din nou liber. Dacă aș fi ieșit exact în acel moment din casă, vântul mi s-ar fi părat aproape glaciar, însă în comparație cu cel de acum căteva minute, nu era decât o briză răcoroasă. Totul s-a linșit aproape intotdeauna, și spune imediat după momentul când Tânărul a intrat sfidător în apă. Totul era acum de o acalmie neobișnuită. Îl vedeam pe acest om ieșind din apă, punându-și hainele la loc și mărgind deodată domol de-a lungul plajei îmude până să-a facut dispărut, dar aveam senzația că nu mai erau conectat cu realitatea. Simteam nevoie să mă întorc la mine în casă. Zia de-abla începea pentru mine.

Acum că totul s-a terminat, știa că trebuie să scriu despre omul acesta. Nu l-am mai văzut niciodată. Niciodată nu l-am aflat numele.

Partizanii interzicerii publicității medicamentelor justifică poziția lor, înainte de toate, în numele sănătății

Interdicția publicității medicamentelor este bună pentru sănătate?

La un sondaj de opinie¹, consumatorii europeni au răspuns că „a informa mai bine pacientul în ceea ce privește boala lor” este considerația cea mai importantă de luat în calcul pentru a ameliora calitatea sistemelor de sănătate. Laboratoarele farmaceutice susțin că publicitatea adresată publicului larg ar contribui la această sarcină. Dar, în cazul medicamentelor care cer prescrierea unui medic, directiva 92/28 a Uniunii Europene interzice o astfel de publicitate².

Interzicerea publicității medicamentelor se bazează pe argumentul apărării sănătății publice. Plecând de la ideea că interesul industriei farmaceutice se rezumă la creșterea vânzărilor și a profitului, oponenții autorizației publicității ajung la concluzia că mesajul publicităților medicamentelor nu poate fi considerat ca fiind o informație demnă de acest nume. În loc să-i ajute pe bolnavi să ia decizii cât mai înțelepte, comandanții publicităților ar înunda media

cu informații inexakte sau chiar mininoase, exagerând efectul curativ și minimalizând riscurile produselor farmaceutice. Dat fiind faptul că medicamentele pot avea un efect negativ asupra sănătății umane sau chiar să provoace moarte, publicitatea nu poate fi lăsată să se dezvolte deoarece ar însemna sacrificarea sănătății publice pe altarul profitului.

Această respingere a publicității medicamentelor se bazează mai ales pe câteva idei preconcepute pe care le vom relata în această notă economică. Permitând o mai bună difuzare a informațiilor medicale la persoanele care sunt interesate înainte de toate, adică bolnavii sau cei care să ar putea îmbolnăvi, publicitatea ar permite să combatem ignoranța, un factor care conduce la agravarea problemelor de sănătate. Astfel, publicitatea ar contribui la ameliorarea stării de sănătate a indivizilor.

Libertatea exprimării ar fi periculoasă pentru sănătate?

Înainte de toate, să analizăm risurile legate de consumația de medicamente. Nu este deloc evident faptul că aceste riscuri ar permite justificarea interdicției publicității pentru produsele farmaceutice. Pericolozitatea lor potențială nu le face să devină produse speciale. Multe produse de consumație curentă pot provoca accidente dacă sunt defectuoase sau prost utilizate. Automobilele sunt evident bunuri a căror utilizare poate să se dovedească fatală. Totuși, puțini sunt cei care susțin că pericolul accidentelor de circulație ar fi mai mare din cauza publicității automobilelor și, deci, că aceasta ar trebui interzisă.

Să analizăm de asemenea denuntarea săreticurilor publicității comerciale. Dacă imprecizia publicității medicamentelor face ca acestea să fie foarte periculoase, astfel justificându-se interdicția publicității, de ce să ne oprim aici? N-ar trebui de asemenea să verificăm înainte de a fi publicate pericolozitatea ideilor pe care jurnaliștii, artiștii sau politicienii vor să difuzeze în media? Să luăm un singur exemplu: cu ocazia campaniilor electorale efortul

de popularizare este în mod sigur cel puțin atât de partizan ca și publicitatea comercială, și este dificil de crezut că ar fi mai puțin inexact. Alegătorii n-ar trebui să fie și ei „protejați” de propaganda candidaților astfel încât să nu gresească în momentul alegătorilor și să facă alegerea politică cea mai bună?

Dacă publicitatea poate să conducă oamenii să fie atât de vulnerabili în alegerea lor privind problemele de sănătate, cum putem să acceptăm ca, după alegeri, aceleași persoane să desemneze guverne, politicieni care, vă reamintim, vor avea ca responsabilitate – între alte responsabilități – și conducerea unei politici în domeniul sănătății? De exemplu, ce vom face dacă majoritatea alegătorilor votează pentru candidați a căror agenda, promovată cu ajutorul sloganelor partizane, include și liberalizarea publicității în sectorul sănătății?

Caracterul partizan al opinioilor emise în dezbaterea politică de obicei nu este considerat ca fiind o piedică pentru funcționarea corectă a democrației.

Dimpotrivă, se consideră că alegătorul are cu atât mai multă șansă să facă o alegere în cunoștință de cauză, cu cât el poate să asiste la dezbateri necenzurate. Dincolo de acest exemplu politic, accesul la o varietate de surse de informații este considerat în general ca fiind beneficiu pentru a putea estima avantajele și inconvenientele unei decizii. Totuși, aplicarea acestei idei este refuzată când este vorba despre produsele farmaceutice. Toată lumea poate să-și exprime îndeosebi privind calitatea medicamentelor de pe piață, dar fabricanții acestor medicamente li se interzice comunicarea.

directă spre populație a efectelor curative reale sau presupuse ale respectivelor medicamente. Consumatorului i se interzice deci accesul la o sursă de informație care ar putea să-l ajute în deciziile sale privind problemele de sănătate.

Poziția prohiționistă în ceea ce privește publicitatea în domeniul sănătății „dovedește” mult mai mult decât spune. Logica ei pune sub semnul întrebării libertatea expresiei în general, publicitatea pentru medicamente fiind doar o formă particulară a ei.

Publicitatea ca mijloc de informare a pacientului

Cei care se opun publicității medicamentelor, politicieni sau militanți din domeniul asociativ, nu neagă faptul că accesul la informație în domeniul sănătății are o importanță capitală pentru pacienți. Problema este că ei refuză să accepte că o publicitate comandată de laboratoarele farmaceutice ar putea să aibă o calitate informativă⁴. „De ce se încearcă prezentarea publicității ca fiind o informație? Misiunea de informare a pacientilor este prea importantă încât să fie lăsată pe seama industriei farmaceutice, al cărei mobil principal este unul mercantil⁵. Altfel formulat, utilizatorii potențiali ai acestor medicamente nu ar pierde nimic dacă s-ar interzice publicitatea deoarece aceasta nu conține nici o informație valabilă.

IEM mulțumește lui Jacob Arfwedson pentru contribuția la această notă economică.

Institutul Economic Molinari,
Traducerea Peter Mihok și Rodica Negre

NOTE:

¹ Cf. "Impatient for Change. European attitudes to healthcare reform" (Stockholm Network/Populus, London, 2004).

² Directiva Europeană 92/28/EEC, art. 88 http://europa.eu.int/eur-lex/en/council/pdf/2001/en_2001L0083_do_001.pdf

³ În afara oamenilor politici care în Parlament au participat în 2002 la respingerea unui proiect de liberalizare parțială, noi ne referim și la membrii societății civile care s-au exprimat atunci. Este de vorba, între altele, de colectivul „Europe et Médicament”, care regroupează între alte asociații mai multe de 60 de milioane de consumatori, UFC – Que choisir, Mutualité française, revista Prescrire și Ligue Nationale contre le Cancer.

⁴ Astfel, Françoise Grossetête, raportorul Comisiei „Mediul înconjurator și sănătate” din Parlamentul european, justifică respingerea liberalizării nu deoarece aceasta ar permite ca pacienții să aibă acces la mai multe informații ci pentru că sursa din care ar veni aceste informații n-ar fi demne de încredere: „Pare indispensabil să fim atenți că informația difuzată spre pacient să fie controlată în mod prealabil de către instituții științifice neutre, care să dispună de o finanțare publică”.

⁵ Publicité directe aux patients : info ou intox ? Act Up - Paris, 20 mai 2002. <http://www.actupparis.org/article347.html>

HELIS

Tiparul executat la S.C. „Tigris Com” S.R.L.
Slobozia – Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

Revista „HELIS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028

Parteneri: Biblioteca Județeană „Ștefan Bănușescu”, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”, Muzeul Național al Agriculturii, Muzeul Județean Ialomița

Sponsori: CONMET Slobozia, TRANSMIM Slobozia,
STRUCTURAL CONS Slobozia, CONTE Slobozia

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: RO
92CECEIL0143ROL0000002
Suc. CEC Slobozia

REDACȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC
PROZĂ - Virgil DASCĂLU
POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU
FILOZOPIE - Nicolae STAN
ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ, Cristi OBREJAN
EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA
INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu
REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE
Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ionita